

ΙΟΥΛΙΟΣ 1872.—ΤΕΥΧΟΣ ΔΕ'.

ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ.

«*Ἐργων τὸν ἔρωτα βαρὺς θεός.*» (Θεόκριτ.).

ὑπὸ τὴν ὡς ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν πραγματευόμεθα περὶ τοῦ ἔρωτος εἰδικώτερον, τουτέστι περὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐν ἐκείναις ταῖς πολιτείαις, ἔθθα, ἀμφοτέρω τὰ γένη ἐλευθέριως συγκοινωνῶντα, ἡ γυνὴ θεωρεῖται ἴση καὶ ἐφάμιλλος τῷ ἀνδρὶ. Τῆς χρήσεως ὅθεν τῶν δυνάμεων αὐτῆς οὕτως ἐνταῦθα ἐλευθέρας, ἵνα κερδίσῃ τις αὐτήν, ἔρωτα πρῶτον ὀφείλει νὰ διεγείρῃ εἰς αὐτήν. Ἡ καρδιά της ἐν τοιαύτῃ κοινωνικῇ καταστάσει δύναται νὰ ἐξομωιωθῇ πρὸς φρούριον ὀχυρόν, ὅπου λίαν συνετῶς καὶ περισσευμένης ὀφείλει νὰ πολιοκρηθῇ. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν μεγίστη καὶ ἐμβριθὴς ἡ μελέτη τῶν κανόνων τῆς τακτικῆς ἢ καὶ μόνῃ καθίστασθαι ἡμᾶς ἱκανοὺς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τελεσφόρον ἄλωσιν αὐτοῦ. Ἡ δὲ προσέγγισις ἔσεται βραδεία καὶ μετὰ προσοχῆς ἢ ταχεῖα καὶ μεθ' ὀρμῆς κατὰ τὰς περιστάσεις.

Ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ τῆς διαμάχης, ἦν περ ἔρωτικὴν θερμασίαν (κόρτε) ἀποκαλεῖται, ὁ ἔρωσις ἐξασκεῖ τὴν ἀξιολογωτέραν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ ψυχῇ. Ὡς ἡ μυθολογουμένη μαγικὴ ράβδος, ἵσταται αἰωρούμενος ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος ἡμῶν, καὶ ἰδοὺ ἐν ἀκαρεῖ οὗτος ἄρδην ἠλλοιωθῆ. Μία δ' ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων ἐπιδράσεων αὐτοῦ πρὸς τοὺς νέους εἶνε ἡ ἰσχυροποιήσις τῆς κενοδοξίας καὶ ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀλαζονείας. Ὑποψήφιος γινόμενος διὰ τὴν καλὴν περὶ αὐτοῦ ἰδέαν ἀξιερατοῦ τινὸς κυρίας, ὁ νέος ὀφείλει νὰ προσηλυτισθῇ ὑπὸ τῆς κενοδοξίας, ἵνα ἀρέσῃ αὐτῇ. Εἰς τὴν ἀδυναμίαν δὲ ταύτην ὁ ἔρωσις

προσαναγκάζει καὶ τὴν σκληροτέραν καρδίαν νὰ ὑποκύβῃ καὶ τὴν ἀκαμπτοτέραν διάνοιαν νὰ καθυποβληθῇ, Καὶ ὁ ἔραστής ὀφείλει νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν εὐάρεστον ἐν πάσῃ περιπτώσει οὐ μόνον πρὸς ἐκείνην, τὴν ἀγάπην τῆς ὁποίας ἐπὶ πλείον ἐπιποθεῖ, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νὰ προσπαθῆσῃ ἵνα κερδίσῃ τὴν ὑπέλπιψιν καὶ τὸν ἔπαινον ἑνὸς ἑκάστου, καθόσον ἐκ τῆς κοινῆς γνώμης ἢ γυνὴ κανονίζει τὴν ἰδέαν αὐτῆς περὶ αὐτοῦ. Οὕτω λοιπὸν ὁ ἔρων καθίσταται κοινωνικός, εὐθυμος, ἄλλος καὶ προσεκτικός καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας κομψότητας τῆς συναναστροφῆς. Τὴν φιλαρέσκειαν δὲ ταύτην οὐδὲως ἀνευρίσκωμεν ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις, ἐν αἷς αἱ ἀσιατικαὶ θρησκείαι ἐπικρατοῦν. Ἐν αὐταῖς ἡ γυνὴ κατακλείεται, ἀγροάζεται, ὁ ἔρωσις καὶ αἱ θωπεῖαι αὐτοῦ εἰσὶν ἄγνωστα, ὁ δὲ ἀνὴρ εἶνε ἀλαζών, ἀκοινωνητός, κατηρητός καὶ σιωπηλός, ἐν ᾧ πάντων ἀντικειμένων παρουσιάζει ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνδρὸς ἐκεῖ, ὅπου αἱ γυναικες κέχτηνται ἐλευθερίαν καὶ ἐπιρροήν. Θεωρήσατε, ὡς ἐν παραδείγματι, τὴν ὠραίαν Γαλλίαν, ἔνθα ταῖς γυναῖξιν φιλοφρόνως δέδοται ἡ μόνῃ δεσπόζουσα ἀρχὴ ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν, ὅπως ἄλλος, χαρίεις, εὐθυμος, κοινωνικός καὶ εὐγενικός εἶνε ὁ Γάλλος! Ὅπως εὐαίσθητος καὶ προσεκτικός ἢ μᾶλλον προνοητικός πρὸς ἀπάσας τὰς φαντασιοτροπίαις καὶ ἐπιθυμίαις τῶν γυναικῶν. Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ὁ Γάλλος ἔρα καθ' ἑλὸν αὐτοῦ τὸν βίον οὐχὶ μίαν μόνην γυναικός, ἀλλ' ἅπαντος συλλήδδην τοῦ ὠραίου φύλου.

Εἶδωμεν οὕτω τὰ λαμπρὰ ἐπὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χαρακτήρος ἀποτελέσματα τοῦ ἔρωτος. Ἄς θεωρήσωμεν ἤδη καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς γυναικός. Ὡς πρὸς αὐτὴν τὰ αὐτὰ τοῦ ἔρωτος ἀγαθὰ ἀποτελέσματα δυστυχῶς δὲν ἀναδεικνύονται πάντοτε. Ἐν

τῆ περιόδῳ, καθ' ἣν ἡ γυνὴ εἰσέρχεται ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ, εἶνε πεποικισμένη σχεδὸν πάντοτε μὲ ζωηρὰν φαντασίαν καὶ διάπυρα αἰσθήματα, μὲ ἐλπίδας κενὰς καὶ διηνεκὴ φαιδρότητα. Ἀπατεῖ ἔρωτα κατακρήσεως, ἔρωτα τροπαιούχου ἐν ταῖς μάχαις τοῦ τέκνου τῆς Ἀφροδίτης. Καταγοητεύει ὑπὸ τῶν ἀνευφημῶν καὶ κολακειῶν τοῦ κόσμου, ἀπολαύει δὲ πλειότερας φήμης καὶ πλειότερας κοσμικῆς δόξης κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ βίου αὐτῆς ἢ ἄλλοτε ποτε. Πολλάκις κατασιγάει τὰ αἰσθητά καὶ κατατέλλει τὰς ψυχικὰς αὐτῆς παθήσεις, ὅπως εἶτι μᾶλλον παρατείνῃ τὴν περίοδον ταύτην τῆς δόξης αὐτῆς καὶ ὑπολήψεως. Οὐδὲν τοσοῦτον καταθέλλει τὴν κενοδοξίαν, οὐδ' εὐαρεστεῖ τὴν φαντασίαν αὐτῆς, ὅσον τὸ βλέπειν ἀπάσας τὰς καρδίας δεσμευομένας ὑπὸ τῶν θελημάτων τῆς καὶ ἀποδιδούσας πρὸς τὰς χάριτας καὶ καλλονὰς αὐτῆς φόρον λατρείας καὶ θαυμασμοῦ. Ἡ ἡδίστη δ' αὐτῆ ἀφοσίωσις ἐγκαρτάται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς πᾶσαν ἀνευφημίαν καὶ ἐπιδειξίαν. Ἡ λύπη τῆς ἀποτυχίας, ἣν καθ' ἑκάστην θεωρεῖ ἐπιβάλλουσα πρὸς τοὺς ἀτυχεῖς ἐραστὰς αὐτῆς ἐξασθενεῖ τὰ αἰσθητά, ἀπαμβλύνει τὰς συμπαθείας καὶ ἀποτραχύνει τὴν καρδίαν τῆς. Οὐδεὶς πόνος, οὐδεμία ἀγωνία μεγαλειτέρα ἐκείνης, ἣν ὁ ἀποτυχὼν ἐραστὴς συναισθάνεται ἐν τῇ ὀδυνηρᾷ στιγμῇ τῆς ἀπογομῆς του. Τοιοῦτας δὲ σκηνὰς λίαν συνεχῶς καθορώσα ἡ γυνὴ, ἀπόλλυσιν ἐπὶ τέλους τὰς γενναίας συμπαθείας τῆς φύσεως αὐτῆς. Ἀληθῶς δὲ προσεπιπνέει, μανθάνει θηριωδῶς νὰ ἐπιχειρῇ εἰς θύματα ἀνθρώπινα καὶ ἀνθρωπίνους τάλαιπωρίας. Καθίσταται δὲ χρόνον προσιόντος ὡς ὁ ἰσοροῦμενος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅστις ἀκουσίως τὸ πρῶτον ὠδηγήθη εἰς τὸ ἀμυθιάζον, ἵνα θεωρήσῃ τοὺς φόνους καὶ τὰς σφαγὰς τῶν μονομαχούντων, ἀλλ' εἰς τὸ μετὰ ταῦτα τοσαύτην ἠδονὴν ἠσθάνετο ἐπὶ τῷ θεάματι, ὥστε ἀσμένως πάντοτε προσήρχετο εἰς αὐτό.

Ποία δ' ἡ φύσις τοῦ πάθους τούτου, τοῦ ἔρωτος, τοῦ τοσοῦτον μὲν ἐξαίροντος τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνδρός, τοσοῦτον δὲ πάλιν πολλάκις καταβιβάζοντος τὸν τῆς γυναικὸς;—Εἶνε τὸ αἰῶνον, τὸ καὶ ἐξαισιον πάθος τῆς ψυχῆς. Πρὸς διατροφὴν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἄπασαι αἱ δυνάμεις τοῦ νοῦς συγκεντρῶνται ἐν αὐτῷ, ἄπαντα τὰ πάθη τῆς καρδίας, ὅλαι αἱ διαθέσεις, αἱ συγκινήσεις, ἅπας ὁ ἠθικός τε καὶ νοερός μηχανισμὸς τῆς φύσεως ἡμῶν. Ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσα ἄλλη ἐπιθυμία ὑποχωρεῖ, πᾶσα φιλοδοξία, συμπερόν, πατριωτισμὸς. Εἶνε τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀρκεῖ μόνον νὰ τεθῆ εἰς κίνησιν ἐπὶ τοῦ χάους τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως, ἵνα προσελκύσῃ εἰς ἑαυτὸ ἅπαντα τὰ στοιχεῖα αὐτῆς. Ἐν τῇ καρδίᾳ εἰσδύον, κάμνει νὰ υποθαλπῶμεν ὄνειρα τερπνὰ καὶ μετὰ γλυκυτάτης θυμηδίας καὶ ἐκλιπαρούντος βλέμματος νὰ ἐνατενίζωμεν τὴν χάριτάν μορφήν τῆς λατρείας ἡμῶν. Εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ μυθολογούμενου ἰχθύος τοῦ πρὸς πᾶν ἀντικείμενον τὰς ὠραίας αὐτοῦ χροιάς μεταδιδόντος. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς τῶν ποιημάτων τῆς φύσεως ὡς ἀόρατον τι πνεῦμα περιστρέφεται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Ἐγγίζει, ὡς διὰ μαγικῆς χειρὸς τὰ ἔλατρηια τῆς ἠθικῆς εὐαισθησίας καὶ ἐν τῷ ἅμα διεγείρει ἀπάσας τὰς τρυφεράς συγκινήσεις τῆς ψυχῆς. Συμπαρομαρτεῖ μεθ' ἡμῶν ἐποὺδήποτε προβαίνουμεν. Καθίστησι τὸ ἐρώμενον ἀντικείμενον συμμετόχον ἀπαῶν τῶν προθέσεων, ἀπάντων τῶν ἡμετέ-

ρων φιλοδόξων σχεδίων. Ἐπιχειεῖ λαμπρὰς καὶ ἀκτινοβόλους μαρμαρυγὰς, μετατρέπει τὰς διαθέσεις, ἀλλοιώνει τὰς φιλίας, καὶ κατατρέφει καὶ αὐτὰς τὰς κλίσεις καὶ δοξασιὰς ἡμῶν.

Ὅτε δ' ὁ ἔρως οὗτος καταλήγει εἰς συνοικέσιον, τότε παράγει τὴν ἐξοχωτέραν καὶ τελειοτέραν τῶν εὐδαιμονιῶν, καὶ ἐπὶ ἀμοιβαίῳ στωρῆς ἐπεριδόμενος δύναται νὰ συναρμολογήσῃ δύο ὄντα ἑτερογενῆ. Καθημερόνι τὴν ἀγριότητα τῆς τίγριως, σωφρονίζει τὸν ληστήν, τὸν ἐξ ἐπαγγέλματος παίκτην, τὸν κακοῦργον, τὸν ἀνήθικον καὶ ἀναστῆλκει τὸ παράτολμον καὶ ριψοκίνδονον στάδιον τοῦ θηριώδους πειρατοῦ. Ἄλλ' ὅτε ὁ ἔρως οὗτος ἐστὶν ἀτυχεῖς, ἐπιφέρει τὴν βρυχέραν τῶν πληγῶν, ἣν δύναται ἡ ἀνθρώπινος φύσις νὰ ὑποστῇ. Τότε δὴ τότε ἰσχυρὰ αἰφνιδίως ἐν μέσῳ σταδίῳ. Αἱ λαμπραὶ, αἱ προσφιλεῖς ἐσπόμεναι, ὅπως ἐβλέπομεν ἀνταντακλωμένας ἐν τῷ κατόπτρῳ τῆς ἐλπίδος, ἔλθουσιν ἀφανίζονται ἐκ τῆς ἐράσεως τοῦ νοῦς. Ὁ ἥλιος τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν ὑπάρξεως ἀμαυροῦται, σκοτιζέται, ἐκλείπει ἐκ τοῦ στερεώματος. Περιπλανώμεθα ἀφροντιστούντες εἰς τὰ περιστοιχοῦντα ἡμᾶς. Τὸ πᾶν ζωῶδες ἐν ἡμῖν. Ὁ λαμπρὸς ἥλιος, ἡ χάρισσα σελήνη, οἱ περὶ αὐτὴν ἀστῆρες οὐδὲν πλέον κέκτηνται τὰ οὐράνια ἐκεῖνα πνεύματα τὰ ἄλλοτε πληροῦντα εὐδαιμονίας τὰς καρδίας ἡμῶν. Φίλοι καὶ συγγενεῖς ἀπώλεσαν τὸ γόητρον τὸ δυνάμενον ἵνα καταβῆ καὶ ἀποκρούσῃ τὴν θλίψιν. Ἡ φιλοδοξία σιγᾷ, μηδενίζεται καὶ ἡ πρὸς τὰς τιμὰς ἀπόδρασις ἀποναρκούται. Ὅσον δὲ διαφέρουν τὰ θειὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀποτυχόντος ἔρωτος, ἀναλόγως τῆς διαφορᾶς τῶν ἀνθρωπίνων κράσεων! Ὁ μὲν θέλει ζῆ, ὡσάντι ὁ βίος ἦν ἄχθος δι' αὐτόν. Ἀπορεύων τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων, θέλει διάγει μόνηρον βίον ἐν τῷ οἴκῳ κατακλειόμενος ἕτερος δ' ἀπ' ἐναντίας θέλει διατρέχει στάδιον μέγχα καὶ ἐκπληκτικόν. Συνταρτίτων τοὺς χυδαίους καὶ εἰς ἀπορίαν ἐμβαλλῶν τοὺς σοφοὺς θέλει διαλάμπει ἐφ' ὅλου τοῦ βίου ὡς φαίνοντι μετέωρον. Σήμερον θέλει ἡλεκτηρίζε διὰ συγκινούσης εὐγλωττίας φιληκόους ὀμηγύρεις, τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀτενῶς προσδεχομένας. Ἀύριον θέλει καταθέλλει, ἐφελκῆει διὰ τῆς φαντασίας καὶ τῆς ζωηρότητος τῆς θαυμαστῆς διανοίας του καὶ καθυδύνει τὰς συναναστροφὰς. Ὡς ἄλλος Ὀρφεὺς κατατῆκε τὰς σιδηρὰς καρδίας καὶ κάμνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ συγχωρῶσι τὰ ἀδικήματα αὐτοῦ. Οὕτω δὲ θέλει διατελεῖ ἐν ὄσῳ ἀρέσκετε αὐτῷ, ἢ κολακεύετε αὐτόν. Μὴ περιυβρίστῃ δ' αὐτόν οὐδ' ἐπ' ἐλαχίστοις, διότι τότε τὸ λογικὸν αὐτοῦ διὰ μιᾶς παραμαρροῦται. Ὁ πονηρὸς δαίμων εἰσδύει ἐν αὐτῷ καὶ τὰ βέλη τῆς συκοφαντίας του διατρυσῶσιν ἐξίσου φίλους καὶ ἐχθρούς. Διαπλέει θαλάσσας, ὀδοιπορεῖ ἠπειρούς ὡς ἰππότης πλανώμενος. Ὁ κόσμος θαυμάζει αὐτόν. Ὁ μὲν ἀποδίδει τὴν αἰτίαν εἰς φυσικὴν τινα ἰδιοτροπίαν, ὁ δὲ εἰς ἀσθένειαν σωματικὴν, τρίτος τις θέλει σὰς εἶπει ὅτι ἦτο φιλοδόξος, καὶ ὅτι ἅπαντα τὰ σχέδια αὐτοῦ περὶ μεγάλων καὶ πολιτικῶν προθέσεων εἶχον νουκαγήσει. Ἄλλ' ἡ ἀληθὴς αἰτία προέρχεται ἐκ τῆς διαπραχέσεως τῶν ψυχικῶν του διαθέσεων, ἐκ τῆς ἀνατροπῆς τῆς διανοητικῆς του ἰσορροπίας, κατὰ συνέπειαν τῆς ἀποτυχίας τοῦ ἔρωτος, του. Ἄπασαι δ' αὐταὶ αἱ περιόδοι τῶν νοσηματικῶν φαινομένων τοῦ νοῦς του αἰ τὸν κόσμον ἐκπληττοῦσαι ἀποδοτέαι ἀληθῶς εἰς τὴν ἐπιβουλὴν καὶ τὴν κα-

κίαν, εἰς τὴν προδοσίαν τῆς γυναικὸς ἐκείνης, εἰς ἣν ὁ πᾶθὼν ἠδωκίλευσε πᾶσαν κλίσην, πᾶσαν ἀγάπην, πᾶν αἰσθημα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ἦτις διὰ παντός ἀπεχώρισεν αὐτόν τῆς οἰκίας του, τῆς εὐδαιμονίας του. Ἰδοὺ τὸ μυστήριον, δι' οὗ ἡ ὀλέτης συνέτριψε τὰ αἰσθητά τῆς καρδίας του, αἰσθητά σταθερώτερα, καλλωτέρα τῶν ὅσα ἀπνευμάθησαν ποτε τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ, καὶ τὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς εἰς ὅρεις ἐρινύων μετέτρεψε, τὸν δὲ κῆρον τῆς Ἐδῆμ εἰς χῶρον βασιάνων μετέβαλε.

Ἐπάρχουσι, βεβαίως πλείστοι ἀποτυχόντες ἐρασταί, οἵτινες βυθίζονται εἰς τὸ θέατρον καὶ τὰς ἀπασχολήσεις τοῦ ἐνεργοῦ βίου, σχηματίζουσιν νέους συνδυασμοὺς φιλίας καὶ σχέσεων καὶ ταχέως λησμονοῦσι πᾶσαν προλαβοῦσαν ἀγάπην χωρὶς οὐδ' ἴχνος οὐδ' ἀποτελέσμα αὐτῆς διαρκῶς νὰ ἐπιμείνῃ ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος. Ἄλλὰ τούτο οὐδέποτε συμβαίνει εἰς ἀνθρώπους διαπύρου κράσεως καὶ ἰδίως εἰς οὓς ὁ ἔρως συνεβάζει μετὰ συρροῆς περιπατικῶν, ἅτινα παρήγαγον ἰσχυρὰν καὶ εἰς ἑαυτὴν τὰ πάντα ἐπισπῶσαν ἀγάπην. Ὅτε λοιπὸν πᾶσα ἐλπίς ἐξερριζώθη τέλεον ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν, οὐδὲν ἕτερον ἐν αὐτῇ διαμένει, εἰμὴ ὑπόνοιαι, μισανθρωπία, φαντασιοτροπία καὶ παραλογισμοί, ἐπακλούθη ὀδυνηρὰ ἀναπόδραστα αὐτοῖς. Ὅσον ἀφιλόσοφος καὶ λελησασμένη ἦθελε φαίνεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἡ διαγωγή αὐτῆ, οὐδὲν εὐπάρχει ὅπερ νὰ καταπραῦνη καὶ καθυσυχάσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν. Καὶ οὕτω πρὸς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον καὶ μάλιστα πρὸς ἅπαν τὸ θῆλυ γένος προτάπτουσιν οὗτοι τὰς κακίας, ἄς εἰς ἐν μόνον ἄτομον εἶχον ἰδεῖ.

Ἄλλὰ τὸ τοῦ ἀποτυχόντος ἔρωτος ἐπὶ τῆς γυναικὸς ἀποτελέσμα εἶνε εἶτι δεινότερον, καθότι ὁ ἔρως τῆς γυναικὸς εἶνε διαπυρρότερος, μᾶλλον ἀρσενικότερος, τρυφερότερος καὶ σταθερότερος ἢ ὁ τοῦ ἀνδρός. Οὗτος ἐστὶν ἡ σπουδαία ἐπαγχολήσις τοῦ βίου αὐτῆς. Ὁ ἀνὴρ πολυτιμότερος τῇ γυναικὶ ὀλοκλήρου ἔθνους. Ὅτε αὐτῆ ἐρᾷ, ἀποστέλλει ἀπάσας τὰς συμπαθείας τῆς εἰς ἐρωτικὰς περιπετείας, ἐπιδίδωκει τὴν ψυχὴν τῆς πρὸς ἀγάπης ἐμπορεύει, ἐν ἣ καὶ μόνῃ συγκεντρῶνται ὁ κόσμος ἅπας δι' αὐτῆν. Ἡ φιλοδοξία τῆς ἀγωνιᾶς διὰ τὸ κράτος τῆς καρδίας, ἐν ἣ καὶ μόνῃ ἡ φιλαργυρία τῆς ἐπιζητεῖ κεκρυμμένους θησαυρούς. Ὅτε λοιπὸν ταῦτα πάντα ἀπώλοντο καὶ ἐναυάγησαν, συναπώλετο καὶ ἅπασα ἡ ἐλπίς αὐτῆς. Τὸ ὄνειρον τῆς βαθείας καὶ ἀπεράντου μακαριότητος ἐξηφανίσθη διὰ παντός. Αὐτῆ εἶχον ἀπαρτίψει τὰς γῆρας ἡθονάς, τὰ διάφορα κοινωνικὰ πάθη ὑπὲρ μόνου τοῦ ἔρωτος. Σιγῶτα καὶ συνεσταλμένη ὠνερωπώλει τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ μόνῃ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣς ἠθέλην ἀπολαύει μετὰ τοῦ ἀνδρός τῆς ἐκλογῆς καὶ τοῦ ἔρωτος αὐτῆς. Ἀπατηθεῖσα λοιπὸν, ὅσον βαρεῖται, ἀναποτάτην συμφορὰν ἢ προδοσίαν αὐτοῦ προξενεῖ εἰς τὴν λίαν εὐπιστον καρδίαν τῆς!

Ἄλλ' ὅμως πρὸς καιρὸν προσποιεῖται ἐπιπλάστον τινα φαιδρότητα καὶ ἀδιαφορίαν εἰς λογισμὸς ὅμως, μία λέξις, ἐν βλέμμα ἀναπολοῦν εἰς τὴν μνήμην τὸν ἐραστὴν αὐτῆς, ἡ ἀπλή ἠπαγγελία τοῦ ὄνοματος αὐτοῦ τὴν κάμνει νὰ ἐξίσταται, νὰ τρέμῃ καὶ παγῶν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ὁ σκώληξ ἐμφωλεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. . . .

Ἄλλως τε αἱ γυναικῆς ἀγαπώμεναι, ἐξασκοῦν πλειότεραν ἐπιπρόην ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνδρῶν παρ' ὅτι ἅπαντες οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι τοῦ κόσμου. Μεγάλῃν ἡ γυνὴ κέκτηται τὴν δύναμιν τοῦ διαμορφῶναι τὰς ἀπαλὰς διανοίας τῶν νέων. Αἱ ἐλάχιστα αὐτῆς λέξεις ἐναποταμιεύονται. Ἰδέα τις, ἀρχὴ τις ὑπ' αὐτῆς βεβαιουμένη, εἰ καὶ σφαλερὰ, ἐναποθέτει ἐντύπωσιν βαθείαν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀνεξίτηλον ἐν ταῖς καρδίαις τῶν θαυμαστῶν αὐτῆς, καὶ οὕτως ἡ μόρφωσις τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνδρῶν ἰδίον ἐστὶν ἔργον αὐτῆς. Πᾶσα λέξις ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς οὐδέποτε λησμονεῖται καὶ μετὰ σεβασμοῦ ἀναφέρεται πᾶσα πράξις εὐρίσκει ἔσον ὅσον τε τοὺς μιμητὰς αὐτῆς.—Ὅσον λοιπὸν προσεκτικὴ ὀφείλει νὰ ἦν ἡ γυνὴ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν πράξεων ἀγαθότητος καὶ ἀρετῆς, ἐμπειστευμένη ὑπὸ τῆς φύσεως οὕσα τὴν διαχείρησιν τῶν τρυφερωτέρων τοῦ ἀνθρώπου αἰσθημάτων καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθῶν! Ἐμμ. Γιαννακόπουλος.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἀπελευθέρων ἐν Ἀμερικῇ.
(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 319).

Ὅτι ἠδυνήθη νὰ παρατηρήσω ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Ὄβερλίνου ἐπεβεβαίωσεν ἐντελῶς τὴν γνώμην τὴν γεννηθεῖσαν ἐν ἐμοί, ὅτε ἐπεσκέφθη τὰ σχολεῖα τῆς μεσημβρίας. Ἐν τῇ ἐπιστημῇ ταύτῃ σχολῇ ἐγένοντο δεκτὰ καὶ πολλὰ τέκνα τῶν Μαύρων, τὰ ὅποια ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μόνον τὰ μαθήματα τὰ χρήσιμα εἰς τὸν πρακτικὸν βίον. Εἰς τὰς σπουδὰς των δεικνύουσι μέγαν ζῆλον καὶ ἐπιμέλειαν ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ κλάσει ὑπῆρχον 14 μαθητρία τῆς μαύρης φυλῆς κατ' οὐδὲν φαινόμενα κατώτερα τῶν συμπαθητριῶν των τῆς λευκῆς φυλῆς. Κατὰ τὸ 1868 ὁ βαθμὸς τοῦ προλῦτου τῶν τεχνῶν A—B εἶχε δοθῆ εἰς 15 μαθητὰς καὶ 10 μαθητριάς. Ὁ διευθυντὴς ἐν τῇ πρὸς τοὺς σπουδαστὰς προσλαβῆ του ὑπεστήριξεν, ὅτι οἱ παῖδες τῶν μαύρων ὑπερέτερον πάντας τοὺς συμμαθητὰς των ὡς πρὸς τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν πρὸς τὴν φιλολοσίαν κλίσην των. Ἡ γνώμη τῶν καθηγητῶν τοῦ Ὄβερλίνου εἶνε ὅτι οὐδεμία διαφορὰ ὑπάρχει ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα ἐν τοῖς τέκνοις τῶν δύο φυλῶν. Ἐν τινι ἑλληνικῇ κλάσει, ἔνθα εὐρίσκοντο 27 μαθηταὶ καὶ ἦτις διηθύνετο ὑπὸ νέας εἰκοσιπενταετούς, θυγατρὸς ἑνὸς τῶν καθηγητῶν τῆς σχολῆς, μία μαθητρία μαύρη μετέφρασε μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐν κεφάλαιον τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ Θεουκλίδου. Ἡ μαύρη φυλὴ ἀποτελεῖ σχεδὸν τὸ πέμπτον των κατοίκων τοῦ Ὄβερλίνου. Ἡ μικρὰ αὕτη πόλις εἶνε ἴσως μία ἐξ ἐκείνων τῶν πόλεων, ὅπου αἱ προλήψεις ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπικρατήσασαι κατὰ τῶν μαύρων ἄφησαν τὰ ὀλιγώτερα ἴχνη. Τῶν καθηγητῶν τις δὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι οἱ μαῦροι εἶνε οἱ εἰρηνικώτεροι τῶν πολιτῶν, οἱ κοινωνικώτεροι καὶ οἱ φιλομαθέστεροι.

Τὴν σήμερον δὲν γίνεται πλέον καμμία διὰχρισίς μεταξὺ λευκῶν καὶ μαύρων εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν καὶ κοινωνικὴν σχέσιν, οὐδὲν δὲ παράπονον οὐδέποτε ἐπήγγασεν ἐκ τούτου. Δὲν θεωρεῖται πλέον ἄτοπον τὸ νὰ παρακλήθῃ τις πλησίον μαύρου εἰς τὸ δημοτικόν

συμβούλιον ἢ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιτροπὴν, καθὼς καὶ εἰς ἀγοραίαν ἐμάχων ἢ εἰς τὴν πρῆπειαν ξενοδοχείου. Τινὲς ἐξ αὐτῶν μόλις γθὲς ἐξεληθόντες ἐκ τῆς δουλείας καταβάλλουσι μεγίστους ἀγῶνας, ὅπως διορθώσωσι τὰ ἐλαττώματα τὰ ἀχώριστα ἐκ τῆς πρώτης αὐτῶν δουλικῆς καταστάσεως. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, προσέθετεν ὁ καθηγητής, ἀν μᾶς ἐπροτείνετο νὰ ἀνταλλάξωμεν τοὺς νέους τούτους συμπολίτας μὲ ἰσραήλους ξένους, δὲν θὰ ἐδιστάζομεν νὰ ἀποκρούσωμεν παρομοίαν πρότασιν, διότι βεδαιῶς ἠθέλωμεν ζημιωθῆ.

Τὰ αἰσθητάματα ὅμως ταῦτα δὲν συμμερίζονται ἀκόμη πάντες ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐκάστη ἡμέρα ἐξασθενεῖ τὴν ἀποστροφὴν καὶ ἀντιπάθειαν, αἵτινες ἀπετέλουν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν μαύρων φραγμὸν ἀνυπέδβλητον. Ἦδη προτιμῶνται αὐτοὶ τῶν ἀποίκων Ἰρλανθῶν, οἵτινες κατέστησαν ἡ μάστιξ τῶν μεγάλων πόλεων. Ἐξ αὐτῶν οἱ ἀνήκοτες εἰς τὰς ἐνδεστέρας οἰκογενεῖας χρησιμεύουσιν ὡς ὑπηρεταὶ καὶ θεωροῦνται ὡς οἱ καλλίτεροι. Εἰς τὰ ἐργαστήρια ἐπαινεῖται ἡ χρηστότης καὶ ὁ ζήλος αὐτῶν ἔσσι δὲ αὐτῶν εὐνοήθησαν ὑπὸ τῶν περιτάσεων καὶ δύνανται νὰ διευθύνωσι γεωργικὰς ἐργασίας ἢ διομηχανικὰ καταστήματα, μετέρχονται συχνάκις ταῦτα μετὰ πολλῆς ἰκανότητος καὶ εὐφρείας. Ἀρχαῖός τις δούλος ὀνομαζόμενος Μοντομερὴ καλλιέργει τὴν στιγμὴν ταύτην φυτεῖαν ἀνήκουσαν εἰς τὸν Ἰωσήφ Δάβις, ἀδελφὸν τοῦ περιφθιμοῦ ἀνάρτου τῆς Μεσημβρίας. Ἐνοήσας οὗτος ὅτι μόνος ὁ συνεταιρισμὸς ἠδύνατο νὰ τῷ χορηγήσῃ τὰ μέσα τοῦ νὰ παλεῖσθαι ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν λευκῶν, προσεκάλεσε πλησίον τοῦ ἑκατὸν μαύρους καὶ ἐφῆρμωσεν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς φυτείας τοῦ τὸ σύστημα τῆς ἀμοιβαίας συμπράξεως. Συμβούλιον ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν συνεταιρῶν διευθύνει τὴν καλλιέργειαν, καὶ ταμίειον συνδρομῆς προσδιορίσθη διὰ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς γέροντας. Ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ νομικὴ ἀπαριθμοῦσιν ἐπίσης μεταξὺ τῶν νέων ἀπελευθέρων ἄνδρας διακεκριμένους, ἡ δὲ ἐκ τῶν σχολείων πηγάζουσα ὠφέλεια εἶνε ἄπειρος. Καθ' ἐκάστην κτίζονται νέαι, καὶ οἱ κτηματῆται τῆς Μεσημβρίας, οἵτινες εἶδον μετ' ὀργῆς τὴν ἰδρυσιν αὐτῶν, καὶ οἵτινες ἀντέταξαν ζωηροτάτην ἀντίστασιν, ἀρχίζουσι ἤδη νὰ ἐκτιμῶσι τὰς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας, ἐνοήσαντες ὅτι ἀντὶ ἀνδραπόδων ἀμαθῶν, βλαύτων καὶ ἀπόνδων ἐχθρῶν εἶνε προτιμότερον νὰ ὑπηρετῶνται ὑπὸ ἀνθρώπων ἀνεπτυγμένων καὶ πεπαιδευμένων συμπολιτῶν, κατὰ τῶν ὁποίων ἐντούτοις μέχρι τοῦδε μετεχειρίζοντο μέτρα βίαια ἀπάδοντα πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν θρησκείαν.

Οὕτως ἐκτελεῖται ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις διττὴ εὐσιωδιστάτη μεταρρυθμισίς, ἥτις ἔνθεν μὲν ἀνυψοῖ καὶ ἐνισχύει τὴν θέσιν τῆς γυναικὸς ἐν τῇ οἰκογενεῖα, ἔνθεν δὲ ἀπελευθερῶναι τὸν δούλον ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Πάντες δ' ἐνόησαν ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν καὶ νὰ προκηρύξωμεν τὴν ἰσότητά τῶν δικαιοματίων, τὴν κατάργησιν τῶν προνομίων καὶ τὴν περικοπὴν πάντων εἰς πάντα τὰ ἐπαγγέλματα, ἀλλ' ὅτι, ὅπως μὴ τοιαῦτα εὐεργετήματα ἀποδῶσιν ἐπικίνδυνον ἢ ἄσωνα εἰς τοὺς δεχομένους αὐτά, εἶνε ἀνάγκη νὰ φωτίσωμεν τὴν διάνοιαν πρὶν χειραφετήσωμεν αὐτήν, καὶ νὰ ὀπλιώσωμεν μὲ ἀπόφασιν καὶ μὲ θάρρος ἐκείνους, τοὺς

ὁποίους προσκαλοῦμεν νὰ ἀποδεχθῶσι τὸ βῆρος τῆς εὐθύνης τῶν ἰδίων πράξεων τῶν. Δι' εὐφρείας καὶ ἐντελοῦς ἐκπαιδεύσεως αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι κατέστησαν τὰς γυναικὰς ἰκανὰς νὰ ἔχωσι μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς πᾶν ὅ,τι σπουδαῖον καὶ κοινωφελές· διὰ τῶν αὐτῶν δὲ μέσων παρυσκευάζουσι καὶ διὰ τοὺς ἀπελευθέρους θέσιν μεταξὺ τῶν πολιτῶν γῶρας ἐλευθέρως.

Ἄν κατεπεύρουσαι ἀνάγκαι· πρῶτως ἐπέσπευταν τὰ δύο ταῦτα ἀντικείμενα, ἐντούτοις τὰ προκύψαντα ἀποτελέσματα ἄγουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἐκτιμῶμεν τὴν δραστηρικὴν δύναμιν τῆς αἰτίας, ἥτις παρήγαγεν αὐτά. Ἡ ἀνωτέρα ἐκπαιδεύσις διδομένη εἰς τὰς γυναικὰς οὐχὶ μόνον ἀπαλλάττει αὐτὰς τῆς ροπῆς ἐκείνης πρὸς τὴν κουφότητα καὶ ματαιοφροσύνην, ἥτις παρετηρήθη πανταχοῦ παρὰ ταῖς γυναῖξί, ἀλλὰ μάλιστα ἡ πλουσία ἀνάπτυξις τῶν διανοητικῶν αὐτῶν δυνάμεων παρέχει αὐταῖς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπεμβαίνειν ἐν τῇ κυβερνήσει τῶν οἰκογενειῶν τῶν, ἐν τῇ ἀνατροφῇ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῶν καὶ μάλιστα μὲ τρόπον πλάγιον ἐν τῇ καθέλου διοργανώσει τῆς κοινωνίας, ἔνθα οἱ ἄνδρες διδάσκονται ὑπ' αὐτῶν τὸ μείλιχρον τῶν ἠθῶν, τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων καὶ τὴν καλὴν συμπεριφορὰν, τὰ ὁποῖα εἶνε δύσκολον νὰ ἀποκτήσῃ τις ἐν τῷ μέσῳ τῶν βιομηχανικῶν καὶ κερδοσκοπικῶν ἐνασχολήσεων καὶ ἐν τῇ καθημερινῇ διαπάλῃ τῶν ὑλικῶν συμπεριόντων. Ἀφ' ἑτέρου τὰ σχολεῖα, ἐν οἷς οἱ ἀπελευθέροι ἐκπαιδεύονται ἐπιστημονικῶς καὶ φιλολογικῶς, ἐπήνεργον ἤδη παρ' αὐτοῖς μεταρρυθμίαις ἥτις θὰ ἀποβῇ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπισημητή. Τελευτώντες ἄς ἐπιτραπῇ ἡμῖν νὰ παρουσιάσωμεν τὸ ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν δοθὲν παράδειγμα ὡς ἐνθάρρυσιν πρὸς τὴν φάλαγγα ἐκείνην τῶν γενναίων πνευματικῶν τῶν θεωρούντων τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἐπὶ μᾶλλον γενικὴν διάδοσιν τῶν φώτων ὡς τὴν εὐσιώδη συνθήκην τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου (1).

ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ

ὑπὸ Α. Ν. ΓΟΥΔΑ ἰατροῦ κτλ.

Ἐν σελίδι 286 τοῦ παρόντος τόμου τοῦ Μέντορος ὁμίλησαντες περὶ τοῦ συγγράμματος τούτου, εἶπομεν ὅτι εἶνε ἀνάγνωσμα ἐσθλὸν καὶ παντὶ Ἑλληνι χρησιμώτατον, ἀπειράκις προτιμότερον τῶν καλλιτέρων καὶ ἠθικωτέρων μυθιστορημάτων. Ὡς τοιοῦτον δὲ συνιστῶντες αὐτὸ καὶ πάλιν καὶ προτρέποντες τοὺς φίλους δημογεγεῖς εἰς ἀπόκτησιν τούτου, μεταφέρομεν ἐξ αὐτοῦ ὡς δείγμα τὸν βίον Δημητρίου τοῦ Γαλανοῦ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ

Παράδοξον ἴσως θὰ φανῇ εἰς τινὰς τὸ νὰ καταλέξωμεν ἐν τῷ ἀνα χεῖρας τόμῳ τῷ περιέχοντι τοὺς βίους τῶν βαθυπλοῦτων, ἐξ

(1) Ἡ σπουδαιότης αὕτη πραγματεία ἡ συνδέουσα τὸν Β' καὶ Γ' τόμον τοῦ Μέντορος μετεφράσθη ἐκ τοῦ γνωστοτάτου περιόδικου Revue des deux mondes (τόμος 33, τεύχος 29).

οἱ πλείστοι ἦσαν ἑκατομμυριοῦχοι, καὶ τὸν βίον Δημητρίου τοῦ Γαλανοῦ, ὅστις ἀποθνήσκων ὀγδοήκοντα μόνον χιλιάδ. δραχμῶν χρηματικὴν περιουσίαν κατέλειπε. Ἀλλὰ πλούτος καθ' ἡμᾶς δὲν εἶνε μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ παράγον πλεονεκτήματα ὑλικὰ ἢ ἠθικὰ. Τὰ τελευταῖα ταῦτα μάλιστα εἶσι προτιμότερα τῶν πρώτων, ἀν οὐχὶ καὶ δι' ἄλλους τινὰς λόγους, μάλιστα ὅμως διότι εἰσὶν ἀναραίρητά τε καὶ πολλαχίς ἐπιζηλότερα τῶν ὑλικῶν.

Ἐὰν ὁ ὄρισμός οὗτος τοῦ πλούτου ἦνε ἀληθής, ὀλίγοι, φρονούμενοι, ἐκληροδότησαν τὴν πατρίδι πλούτον τοσοῦτον ἀναφαίρετον καὶ αἰώνιον, ὅσον ὁ Γαλανὸς διὰ τῶν Ἰνδικῶν αὐτοῦ Μεταφράσεων, τῶν περιεχουσῶν πᾶσαν σχεδὸν τὴν τῶν Ἰνδῶν σοφίαν καὶ Θεολογίαν. Γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι ἀμφοτέρωτα ταῦτα πρῶτον διὰ τῶν Ἑλληνικῶν μεταφράσεων τοῦ Γαλανοῦ ἠγέροντο γνωστὰ εἰς τὸν ἀρχαῖον καὶ εἰς τὸν νέον κόσμον. Πλούτος λοιπὸν, δι' οὗ ἐπλούτισε τὰς γνώσεις αὐτοῦ σύμπας ὁ κόσμος, εἶνε καθ' ἡμᾶς, ἀν οὐχὶ ὑπέρτερος, τοῦλάχιστον ὅμως ἐφάμιλλος τοῦ συνήθους πλούτου.

Ἐγενήθη δὲ ὁ Γαλανὸς ἐν Ἀθήναις τῷ 1760 ὑπὸ πατρός μὲν Παντολέοντος Γαλανοῦ, ἐνὸς τῶν εὐπατριδῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, μητρὸς δὲ Διαμάντις, καὶ ἦτο δευτερότοκος μὲν κατὰ τὴν σειράν, ἀλλὰ πράγματι πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, διότι ὁ πρωτότοκος εἶχεν ἀποβιώσει ἐν νηπιακῇ ἡλικίᾳ· εἶχε δὲ καὶ ἕτερον ἀδελφόν ἐπιζήσαντα καὶ καθ' ἑν μόνον ἔτος μεταγενέστερον, Φιλάρετον καλούμενον· ἔσχεν ἐπίσης καὶ μίαν μόνην ἀδελφὴν Καρυῖαν ὀνομαζομένην, συζευχθεῖσαν τὸν Γεώργιον Μενδιατῆν Ἀθηναῖον, ἐξ οὗ ἔσχεν υἱὸν Παναγῆν.

Τὰ μὲν πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ἐν Ἀθήναις ὁ Γαλανὸς ὑπὸ Ἰωάννην Μπενιζέλω, ἕνα τῶν καλῶν διδασκάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εὐρήμως μνημονευόμενον ἐν μόνον ὑπὸ πολλῶν τῶν μετὰ πρὸ σμικροῦ ἐπιζησάντων μαθητῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν περιηγητῶν « ὠδηγηθῆμεν εἰς τὸ σχολεῖον, λέγει ὁ

»Γκουιλλετιέρος, ὁ δὲ γιανίταρος παρεκάλεσε τὸν διδάσκαλον »Μπενιζέλω νὰ μὴ διακόψῃ τὴν διδασκαλίαν, ἵνα ἴδωμεν τὴν »μέθοδον, ἣν εὗρον εὐφυστάτην· διαφέρει δὲ πολὺ τῶν παρ' »ἡμῖν· ἐπειδὴ καθ' αὐτὴν ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ διδάξῃ διὰ »μῆας πᾶσαν τὴν κλάσιν, ἄνευ συγχύσεως καὶ οὕτως, ὥστε ἕκα» »στος μαθητῆς δύναται νὰ προσέξῃ καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τῶν συμμα» »θητῶν αὐτοῦ ἀναγινωσκόμενον (1).

Παρὰ τῷ Μπενιζέλω τούτῳ ἐμαθήτευσεν καὶ Νεόφυτος ὁ Τα-

λαντίου, ὡς περ καὶ ἀλλοῦ εἶπομεν τοῦτο (2).

Πεποικισμένος δ' ὦν ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ πολλῶν πλεονεκτημάτων ὁ Γαλανὸς, ἐν βραχεῖ διαστήματι χρόνου οὐ μόνον πάντας τοὺς συνηλικιώτας αὐτοῦ ὑπερέβη, προεβιάζόμενος ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν, ἀλλὰ ταχέως ἐξήντησεν καὶ πᾶσαν τὴν σοφίαν τοῦ διδασκάλου του. Μόλις δωδεκαετησῆς ὦν ἐγνωρίζεν ἤδη κατὰ τὸν βιογράφον αὐτοῦ Γ. Κ. Τυπαλδον, ἐξ οὗ καὶ ἡμεῖς ἀρυόμεθα τὰ πλείστα, τὴν «Ἑλληνικὴν γραμματικὴν καὶ τοὺς συγγραφεῖς, πρᾶγμα σπανιώτατον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην» (2).

Ἀλλὰ τὰ μὲν γράμματα, ὅσα ἐδιδάχθη παρὰ τῷ Μπενιζέλω ὁ Γαλανὸς, ἠδύνησαν πλείοτερον τὴν ἐπιθυμίαν του εἰς τὴν ἐκμάθησιν καὶ ἄλλων φημιζόμενου δὲ τότε τοῦ ἐν Μεσολογίῳ Παναγιώτου Παλαμά περὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν γραμματικῶν, δεκαετραετησῆς ὦν ἀπῆλθεν ἐκεῖσε· ἐξ-αντλήσας δὲ καὶ τοῦ διδασκάλου τούτου τὴν σοφίαν καὶ μὴ δυνήεις

ἵνα κατασέσῃ τὴν ἄσθεστον αὐτοῦ τῆς μαθήσεως δίψαν, μετέβη βραδύτερον καὶ εἰς Πάτιμον, ἔνθα ἐδίδατκε μετὰ πολλῆς ὑπολήψεως καὶ ἐπιτυχίας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν ὁ

(1) Ἰδὲ Athènes anciens et nouvelles par De la Quillitière pag 232.

(2) Ἰδὲ Βίον Παρραλλήλων τόμος α. σελ. 380.

(3) Ἰδὲ Δημητρίου Γαλανοῦ Ἀθηναίου Ἰνδικῶν μεταφρ. Πρόδρομ. κτλ. Σπουδῆ καὶ ἐπιμελεία Γ. Κ. Τυπαλδου. Βιογραφικὰ τινὰ σελ. 18'.

Δημήτριος Γαλανός.

Δανιήλ, ὁ χρηματίας, ὡς εἶπομεν, διδάσκαλος καὶ τοῦ Βάμβα (1).

Ἐν μὲν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ διέτριψεν ἐξαιτίας ὄλην ὁ Γαλανός, σπουδαίων ἅμα δὲ ὡς γενόμενος ἐγκρατῆς ἀπάσης τῆς ἑλληνικῆς μαθήσεως, ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, προσκληθεὶς παρὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου τοῦ Καισαρείας, τοῦ καὶ πρωτοθρόνου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱεράς συνόδου ὄντος. Περιττὸν ἴσως δὲν εἶνε νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα ὅσα καὶ ἀλλαχοῦ εἶπομεν, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἱεράρχης οὗτος ἦτο, φαίνεται, συγγενῆς, καὶ Νεοφύτου τοῦ Ταλαντίου (2), ἦτο δὲ κατὰ Παρανίκαν καὶ τοσοῦτον φιλόμουσος, ὥστε « ἀναβῆρθεὶς ἀπὸ Σβορνίκου Μητροπολίτης » Καισαρείας (τῷ 1793—1797), Ἑλληνικὴν σχολὴν πρῶτος ἐν Καισαρεία φαίνεται συστήσας » (3).

Ὁ ἱεράρχης οὗτος, ἅμα ἰδὼν ἐκ τοῦ πλησίον τὰς ἀρετὰς τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῦ ἀνεψιῦ, ἐθαύμασεν εἰς τοσοῦτον τὴν τε παιδείαν, τὴν χρησιμοποίησιν καὶ τὴν μετριοφροσύνην, ὥστε προέτεινεν αὐτῷ νὰ γείνη κληρικός, ἀλλ' οὗτος ἀντέτεινεν, εἰπὼν ὅτι ἐπεθύμει ν' αὐξήσῃ καὶ τελειοποιήσῃ πλεῖστον τὰς ἰδίας αὐτοῦ γνώσεις.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤκμαζεν, ὡς γνωστὸν, τὸ Ἀγγλικὸν ἐμπόριον ἐν ταῖς Ἰνδίας· γνωστὸν δὲ ἐπίσης εἶνε ὅτι ἐνθα τοῦ κόσμου ἐμπόριον καὶ μάλιστα ἀκμάζον, ἐκεῖ εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον νὰ μὴ ἐγκατασταθῶσι καὶ Ἕλληνες. Τότε δ' εὐτυχῶς ἤκμαζεν ἐν ταῖς Ἰνδίας ὡς ἔμπορος καὶ ὁ ἐξ Ἀδριανουπόλεως Ἕλληνας Κωνσταντῖνος Πανταζῆς· ἔγγαμος δ' ὢν καὶ ἔχων τέκνα καὶ κατ' οὐδένα τρόπον συγκατατιθέμενος νὰ μὴ ἐξελληνίσῃ ταῦτα καὶ δι' Ἑλληνικῆς παιδείας, ἔγραψεν εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνταποκριτὴν αὐτοῦ Μανδράτζογλου νὰ τῷ προμηθεύῃ ἱκανὸν τινα Ἕλληνα διδάσκαλον, ἵν' ἀναδεχθῇ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων καὶ συγγενῶν αὐτοῦ. Ὁ μὲν Μανδράτζογλος, φίλος ὢν τοῦ Καισαρείας καὶ φοιτῶν συγγαμίας παρ' αὐτῷ, εἶχε γνωρίσει πρότερον τὸν Γαλανόν· τοσοῦτον δὲ ἦτο καταγοητευμένος ἐκ τε τῆς παιδείας καὶ τῆς χρηστότητος τῶν ἠθῶν καὶ ἰδίως ἐκ τῆς μετριοφροσύνης τοῦ ἀνδρός, ὥστε ἅμα λαβὼν τὴν ἐντολὴν τοῦ ἀνταποκριτοῦ τοῦ Πανταζῆ, εἰς ἐκείνον πρῶτον ἀπεστάθη, παρακινῶν καὶ παρακαλῶν μάλιστα αὐτὸν νὰ ἀναδεχθῇ τὸ ἔργον, ὁ δὲ Γαλανὸς ἐλπίζων ἐκ τούτου αὐξήσῃ οὐ μόνον χρηματικῆς περιουσίας ἀλλ' ἰδίως γνώσεων καὶ μαθήσεως, ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν πρότασιν.

Καὶ πρῶτον πάντων ἀπέστειλεν εἰς τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ β, τι ἡδύνατο νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ αὐτῶν τότε καὶ ἐξητήσατο εὐσεβείως τὴν εὐχὴν τῶν, ἔπειτα δὲ ἐτοιμασθεὶς ἀπέπλευσε περὶ τὰ τέλη τοῦ 1786. Δὲν ἔχομεν δὲ ἀνάγκην νὰ εἰπώμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ τοιαῦτα μακρυνὰ ταξίδια ἦσαν χρονιώτατα. Ἄν ἦδη διὰ τοῦ ἀέμου ἀπαιτοῦνται ἐβδομάδες πολλάι ἢ καὶ μῆνες ὀλόκληροι, μέχρις οὗ ἀρῆχθῇ τις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὰς Ἰνδίας, ἂς ὑπολογίσῃ ἕκαστος τὸν χρόνον, ὅστις παρήλαθε μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον ὁ Γαλανὸς καὶ

μέχρις οὗ ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου του. Ἄλλ' ὅσα μεγάλη ἦτο ἡ ἀπόστασις, ἡ διαχωρίζουσα αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς τῆς γεννήσεώς του μέχρις ἐκείνης τῆς νέας αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως, ὅσα πλεῖστον ἀπεμακρύνετο τῆς πατρίδος, τῶν γεννητόρων καὶ συγγενῶν του, τόση πλεῖστον ἠῦξανε καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτῶν ἀφοσίωσις του, τόση ἀκραιφνέστερον ἀπέπνευεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αἰσθημα καὶ τόση πλεῖστον ἠῦξανε ἡ στοργὴ αὐτοῦ ὑπὲρ τε τῶν γονέων καὶ συγγενῶν. Τοῦτο τῶντοι· ἔχουσι οἱ Ἕλληνες μέγιστον προτέρημα· ἐνθα τῆς ὑψηλῆς καὶ ἀν εὐρεθῶσιν, οὐδέποτε ἐπιλανθάνονται τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος. Εὐήμεροῦντες μὲν, πράττουσιν ὑπὲρ αὐτῆς β, τι δύνανται· ὡς πρῶτιστην δὲ τῶν εὐχῶν ἔχουσι τὸ « καλὴν πατρίδα »· δυσπραγοῦντες δὲ πρῶτην ἐπίκλησιν ἔχουσι τὸ ἄχ! μάνια μου, ἄχ Παναγία μου! καὶ διὰ μὲν τῆς πρώτης σημαίνουσι τὴν τε πατρίδα καὶ τοὺς γεννητόρας, διὰ δὲ τῆς δευτέρας ἐπικαλοῦνται περιληπτικῶς πᾶσαν τὴν θείαν ἀντίληψιν. Ἄν δὲ ποτε δυσφημισθῶσιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἡ πρῶτιστη τῶν φροντίδων τῶν εἶνε ν' ἀποκρῶσιν ἐπιμελῶς τὸ ὄνομα τῆς ἐαυτῶν πατρίδος. Οἱ μὲν λέγουσι τότε ὅτι εἶνε ἐγχώριοι· ἄλλοι δὲ, ὅτι καταγόγονται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς· « Οὐδεὶς δὲ συνήθως (ἐλεγεν ἡμῖν » πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀξιοπιστὸς τις μάργος, ὁ ἐν Νεῖφ Ἰόρκη » τῆς Ἀμερικῆς ἐγκατεστημένος Μπότασις) συγκατατίθεται νὰ » προφέρῃ ἐπὶ τοιοῦτων περιστάσεων τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, φοβούμενος μὴ προσαφθῇ καὶ ταύτῃ κηλὶς τις ἐκ τῆς δυσφημίας, » ἢν αἱ κακαὶ του πράξεις προκάλεσαν, καὶ τούτου ἕνεκα, προσέθηκε, καὶ τοι τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἑλλήνων ἐκ τῶν ζωηρότερων ὄντων ἐν τε ταῖς διενέξεσι καὶ ἐν ταῖς διαμάχαις, καὶ μὴ » πάντων πάντῃ ἀμέμπτως πολιτευομένων, οὐδέποτε ὅμως ἡ λίαν » σπανίως ἐφημερίς Ἀμερικανικῆς ἐδημοσίευσεν πράξιν ἀξιόμημπτου ἢ ἀτιμωτικῆν, ἀναγομένην εἰς Ἑλληνας ».

Ἐπὶ τοιοῦτων εὐγενῶν ὑπὲρ τε τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων καὶ συγγενῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων ἐμπορούμενος καὶ Δημήτριος ὁ Γαλανός, ἅμα ἐγκατασταθεὶς ἐν ταῖς Ἰνδίας, πρῶτιστον αὐτοῦ καθῆκον ἐθεώρησε νὰ γράψῃ, ὡς αὐτὸς οὗτος λέγει, πρὸς τοὺς γονεῖς του, καὶ ἀπὸ Μπάστραν καὶ Λιβόρνον καὶ ἀπὸ Μοναστηρίου τοῦ ἔρους Σινᾶ διαφόρους ἐπιστολάς· λυπηρὸν ὅτι αὐταὶ δὲν διεσώθησαν, εὐτυχῶς ὅμως διέσωσεν ἡμῖν ἑτέραν μεταγενεστέραν, τυπωθεῖσαν μάλιστα, τοῦ Γαλανοῦ ἐπιστολῆν ὁ Γ. Κ. Τυπάλδος, σωζομένην ἄχρι τοῦδε καὶ ἐν πρωτοτύπῳ ἰδιογράφῳ παρὰ τῷ ἀνεψιῷ τοῦ Γαλανοῦ Παντελῆ, υἱῷ μὲν τοῦ μικροτέρου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Φιλαρέτου, ὑπαλλήλῳ δὲ σήμερον ὄντι ἐν τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὡς ἀποπνεύουσαν ἐν ἐκάστη φράσει καὶ ἐν ἐκάστη σχεδὸν λέξει τὰ ἀκραιφνέστερα ὑπὲρ πατρίδος αἰσθημάτων καὶ τὴν τρυφερωτέραν ὑπὲρ τῶν γεννητόρων καὶ συγγενῶν στοργὴν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα κατὰ γράμμα, ἀντιγράφου δ' αὐτῆν, εὐκολίας χάριν, ἐκ τοῦ ἐντύπου.

« Παιμφιλτάτε μοι πᾶτερ καὶ γλυκυτάτη μοι μητῆρ, υἱῶς προσκυνῶ τὴν ἡμέτεραν κορυφὴν, εὐλαδῶς κατασπαζόμενος τὰς ἀγίας ἡμῶν δεξιὰς καὶ τοὺς τιμίους πόδας.

« Πρὸς οὗς καὶ δηλοποιῶ, ὅτι υἱαίνω διὰ τῶν ἁγίων ὑμῶν εὐχῶν. Ἀλλὰ λυπούμαι ἐσχάτως, ἐπειδὴ οὔτε πέρουσι γράμματά σας ἔλαβον, ἀλλ' οὔτ' ἐρέτος, με ἔβλον ὅπου ἐγὼ ἐξ ἄπαντος

ἐλπίζον καὶ ἐρέτος, ὅτι θέλω λάβει γράμματά σας ὅμοῦ με τὰ γράμματα τοῦ τζελεμπῆ Θεοδωράκη· καὶ εἰς τοῦτο ἀληθινὰ με ἀδικεῖτε πολλά, καὶ με βιάλλετε πρὸς τοῦτο· καὶ εἰς διαφόρους σπασμούς γεμάτους ὑποψίας. Ἄλλ' ἐγὼ τῇ τιμιότητι σου, πάτερ, συγχωρῶ, ἐπειδὴ τυχὸν βαρύνεσαι πλέον νὰ γράψῃς. Ἄγχαλὰ εἰς τοῦτο δύναται νὰ ἐνεργήσῃ καὶ ἄλλως, ὅταν μόνον θελήσῃ καὶ προστάξῃ ἡ τιμιότης τῆς. Με κακοφάνεται ὅμως περισσότερο, ἐπειδὴ καὶ ὁ γαμβρὸς μου κύρ Γεωργιάκης, με ἔβλον ὅπου εἶνε νέος καὶ δυνατὸς εἰς τὸ νὰ γράψῃ, βαρύνεται ὅμως καὶ ἡ τιμιότης του, ἢ, ἐὰν δὲν βαρύνεται, δὲν θέλει· ἐπειδὴ, καθὼς φαίνεται, δὲν ἀγαπᾷ νὰ μᾶς ἡξεύρη, ἢ ἴσως στοχάζεται ὅτι δὲν ἐλπίζει πλέον νὰ μᾶς ἰδῇ, ἐπειδὴ ἐχάσαμεν αὐτὸν τὸν κόσμον, καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὸν εὐρωμεν ἄλλην μίαν φορὰν· καὶ ὅτι ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα, καθὼς ἐγὼ λέγω. γίνεται φανερὸν ἐκ τούτου· διότι τί ἐμπόδιον ἦτον, ἢ ποῖος μεγάλος κόπος ἠκολούθει, ἐὰν ἔγραφε, γαμβρὸς μου, καὶ ἡ τιμιότης σου ἐν γράμμα μικρὸν, ὅταν ὑπήγες ὁ ἴδιος εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ συνανεπαράγῃ καὶ συνομιλήσῃς με τὸν γραμματικὸν τοῦ τζελεμπῆ Θεοδωράκη; Δὲν κάμνετε καλὰ, ὅχι με ἀδικεῖτε πολλά· κοντὰ ὅπου εἶνε ἀπαισιῶν καὶ κατηγορημένων πρᾶγμα ἀπὸ μὲν ξένους νὰ λαμβάνω γράμματα, ἀπὸ δὲ γονεῖς ἢ συγγενεῖς ὅχι. Με ἔβλον τούτο ἐγὼ σὰς εὐχαριστῶ καὶ ἀγαπῶ, καὶ θέλω νὰ σὰς γιωρίζω ὡς γονεῖς καὶ συγγενεῖς, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ αὐθεντία σας δὲν θέλει νὰ ἡξεύρετε, ἀπὸ τί μαλλί εἶνε ἡ σκούριά μας. Τὸ κατεῦδέν μου ἐνταῦθα εἰς Βεγγαλίαν καὶ τὴν κατάστασίν μου, εἶμαι βέβαιος, ὅτι τὰ ἐμάθετε καταλεπτῶς ἀπὸ τὰ γράμματα ὅπου πέριπυ ἔσταλα ἀπὸ Μπάστραν καὶ ἀπὸ Λιβόρνον καὶ ἀπὸ Μοναστηρίου τοῦ ἔρους Σινᾶ· ἀλλὰ καὶ ἦδη δὲν λείπω νὰ σημειώσω διὰ πληροφορίαν καὶ ἡσυχίαν σας, ὅτι χάριτι θεῆς εὐρίσκομαι ἐν υἱείᾳ καὶ ἡσυχίᾳ, καὶ ἐλπίζω εἰς Θεόν, ὅτι ἐνὸς ὀλίγου θέλετε με ἀπολαύσει, καθὼς ποτε εἰς τὸν νοῦν σας δὲν ἐθάλετε. Τούτο μόνον παρακαλεῖτε, τὸ νὰ υἱαίνω ἐγὼ καὶ ὁ εὐγενέστατος κύρ Παναγιωτάκης. Λοιπὸν περὶ ἐμοῦ μὴν ἔχετε ποσὴν καμμίαν ἔνοιαν, μηδὲ λυπεῖσθε παντελῶς, μάλιστα πρέπει νὰ χαίρετε ὑπερβαλλόντως, δοξάζοντες τὸν Θεόν, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ὑπερθῶ ἐδῶ κατὰ τούτους τοὺς δυστυχεῖς καιροὺς, ὅπου τρέχουσιν αὐτόθι. Μὴ νομίζετε, ὅτι ἡμεῖς οἱ χαίμενοι εἰς τοῦτον τὸν βαθύτατον καὶ μακρυνὸν τόπον δὲν μανθάνομεν τὰ αὐτοῦ ἀκολουθεῖντα· ἂς ἦστε βέβαιοι ὅτι, οὐδὲ τὸ παραμικρὸν πρᾶγμα δὲν μᾶς ληθάνει ἀπὸ γράμματα καὶ ἀπὸ εἰδήσεις, ὅπου ἔρχονται ἐδῶ καθ' ἐκάστην, καὶ ἀπὸ Ἰγγλητέραν, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τῆς Ἐπιρώπης. Τώρα ὅμως προσμένομεν ἡμέρας τῆς ἡμέρας διὰ νὰ μάθωμεν τὸ τελευταῖον συμβᾶν, καὶ τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῶν αὐτόθι πραγμάτων. Εἶθε οὖν ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ σὰς διαφυλάτῃ ἀδελφεῖς ἀπὸ τὰς ἐπιρροίας τῶν πονηρῶν. Πέρυσιν ἔγραφα τῷ τζελεμπῆ Θεοδωράκῃ διὰ νὰ σὰς στελεῖ ἕκατὸν γρόσια ὁμοίως γράφω καὶ ἐφέτος, διὰ νὰ σὰς στελεῖ ἄλλα ἕκατὸν. Ἐνεχείρησα καὶ τῷ θεῷ ἡμῶν δεσποτῇ, ἁγίῳ Καισαρείας, ἄλλα 100, ὅταν ἦθελα ἀναχωρήσω ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ δὲν μοι ἐσημειώσατε, ἂν τὰ ἐλάβετε.»

» Συγχωρήσατέ μοι ἔρου δὲν σὰς στέλλω ἀπὸ τὰ πρᾶγματα

τῆς Ἰνδίας διὰ τὰς ἀνωμαλίας τῶν καιρῶν καὶ ἀκαταστασίας τῶν δρόμων. Μετέπειτα ὅμως, ὅταν τὰ πρᾶγματα τοῦ κόσμου σας λάβωσιν καλὴν κατάστασιν, καὶ ἔλθῃ ἡ εἰρήνη, θέλω τότε κάμει τὸ χρέος μου. Ἀλλὰ, παρακαλῶ, καὶ σὰς ὀρκίζω εἰς τὸν Θεόν διὰ νὰ μοι γράψετε καταλεπτῶς περὶ τε τῆς υἱείας σας καὶ καταστάσεώς σας, ὁμοίως καὶ τῶν συγγενῶν μας ἄλλων.»

» Τὴν κυρίαν μου μίμμην προσκυνῶ ταπεινῶς, καὶ τὴν παρακαλῶ νὰ με εὐχῆται, ἕως οὗ πάλιν νὰ ἔλθω νὰ τὴν ἀπολαύσω· τὸν δὲ τιμιώτατον θεῖόν μου κύρ Ἀργυρόν, καὶ τὴν κυρίαν Μαλτοῦν, ὅμοῦ μετὰ τῶν τέκνων τῶν, ἀπαίζομαι ἡδέως, ὁμοίως καὶ τὴν κυρίαν Μασσοῦν με τὰ τέκνα τῆς, καὶ ἅπαντας τοὺς γείτονας καὶ φίλους κατ' ὄνομα. Ἐξαιρέτως δὲ τὸν περιπόθητόν μοι ἀυτάδελφον κύρ Φιλάρτετον, καὶ κυρίαν Καρυϊάν, καὶ γαμβρόν μου κύρ Γεωργιάκη, ὅμοῦ με τὸν ἀνεψιόν μου Παναγιωτάκη, καὶ εἶτινα ἄλλον μέχρι τοῦδε ἐγεννήθη πασιχαρῶς ἀπαίζομαι καὶ γλυκοφιλῶ. Ἀσπάζομαι καὶ τὸν ἀγαπητόν μοι κύρ Νικόλαον Χρυσόχρον, ὁμοίως καὶ τὸν τιμιώτατον κύρ Ἀνδρῖκον μ' ἔβλον τοῦ τοῦ ἀρχοντικῶν, καὶ τοὺς λοιποὺς ἡμῶν συγγενεῖς καὶ συμπεθέρους. Τὸ παρὸν γράμμα στέλλω εἰς Λιβόρνον κακείθεν σὺν Θεῷ θέλετε τὸ λάβει. Μετὰ ταῦτα πάλιν γράφω καὶ ἀπὸ τὴν Μπάστραν διπλὰ γράμματα. Ὑγιαίνετε, υἱαίνετε, υἱαίνετε, καμὸν ἐπευχόμενοι, περιπόθητοί μοι γονεῖς καὶ ἐρασιμώτατοι.

5 Δεκεμβρίου 1789, ἀπὸ Καλκούτας Βεγγαλίας.

Ὁ προσφιλέστατος ἡμῖν υἱὸς
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ο ΓΑΛΑΝΟΣ.»

» Τὸν εὐλαβέστατον Νονόν μου κύριον Ἀνθιμον υἱοπροεπῶς προσκυνῶ, ὡσαύτως καὶ τὸν πανοσιώτατον ἄγιον πνευματικὸν κύρ Συμεῶν, καὶ κύρ Μακάριον Γεωργιάν, καὶ τοὺς ἁγίους διδασκάλους.» (1)

(ἀκολουθεῖ).

Η ΕΟΡΤΗ

τοῦ ἐν Σμύρνῃ Ἑλληνικοῦ Λυκείου.

Τὴν 25 τοῦ π. Ἰουνίου τὸ Λυκεῖον τοῦτο συνῶδὰ πρὸς τὸν Κανονισμὸν αὐτοῦ ἐτέλεσε τὴν εορτὴν του ἐν μέσῳ πολλοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ κόσμου, τὴν ὅποιαν ἐτίμησεν ὁ τε ἐκλαμπρότατος Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κύριος Σ. Τριανταφύλλης καὶ ὁ ἐντιμώτατος καὶ φιλόμουσος συμπολίτης ἡμῶν Χ. Νικολῆς Γιαννάκογλος. Ἡ εορτὴ ἤρξατο δι' ὕμνου θρησκευτικοῦ, τὸν ὅποιον οἱ μαθηταὶ τῆς φωνητικῆς μουσικῆς ἔψαλλον, τοῦ μουσικοδιδασκάλου τῆς Σχολῆς κυρίου Οὐεσπεσιανῶ Καπογρόσου συνοδουόντος εἰς τὸ Κλειδοκώμαλον. Ἀκολούθως παρεστάθη ὑπὸ τῶν μαθητῶν τὸ εἰς τρεῖς πράξεις διαιρούμενον ἠθικώτατον πρωτότυπον δράμα τοῦ κ. Γ. Ἀριστείδου τὸ ἐπιγραφόμενον Ὁ θρίαμβος τῆς φιλομαθείας (2) ἐν δὲ τοῖς διαλείμμασιν οἱ μαθηταὶ τῆς φωνητικῆς μουσικῆς

(1) Ἰδὲ Δημητρίου Γαλανοῦ Ἀθηναίου Ἰνδικῶν μεταφρ. Πρόδμ. κτλ Σπουδῆ καὶ ἐπιμελεία Γ. Κ. Τυπάλδου. Σελ. 10.

(2) Ὁλόκληρον τὸ δράμα τοῦτο καταχωρήσθη ἐν τῷ Β'. τόμῳ τοῦ Μέντορος σ. 29 καὶ ἐφεξῆς.

(1) Ἰδὲ Βίων Παραλλήλων τόμ. α. σελ. 290.

(2) Ἰδὲ αὐτόθι σελ. 380.

(3) Ἰδὲ Ματθαίου Παρανοῖα σχεδιάσμα, σελ. 118.

ἦδεν διάφορα ὠραία ἄσματα προτρεπτικῶς εἰς τὴν παιδείαν. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ δράματος ἕτεροι τῶν μαθητῶν ἀπήγγειλαν ἐπιτυχῶς ποιήματα καὶ Γαλλιστὶ ἐκλεκτὰ τινὰ τεμάχια. Ταῦτα διεδέχθη ἡ κωμῶδις ὁ ἀπατηθεὶς ἀπατεῶν καὶ τὴν κωμῶδιαν λόγος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως, μεθ' ἧς ἐγένετο ἡ διανομὴ τῶν ἐνδεικτικῶν καὶ ἡ βράβευσις τῶν ἐπιμελῶν καὶ χρηστῶν μαθητῶν. Τὴν ἑορτὴν ταύτην διαρκέσασαν ἀπὸ τῆς 4—7 ὥρας μ. μ. ἐτίμησαν ἐκτὸς τῶν μητέρων καὶ πολλὰ ἄλλα φιλόμουσοι κυρίαί.

ΛΟΓΟΣ

ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἑλλ. Λυκείου
ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως

Ἀξιότιμοι Κύριοι καὶ Κυρίαί!

Ἐρώτατον καθήκον ἐκπληρῶν, σπεύδω πρῶτον ὅπως ἐκ μέρους ἐμοῦ καὶ τοῦ ἀυταδέλφου Παναγιώτου, διὰ λόγους οἰκογενειακοὺς ἀναχωρήσαντος ἀπὸ τινος εἰς Μιτυλήνην, καθυποβάλλω Ἰμῖν τὸν φέρον τῆς ἡμετέρας εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ἦν περιποιήσατε μεγίστην τιμὴν εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο, κοσμήσαντες τὴν ἑορτὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀξιοτιμῆς Ἰμῶν παρουσίας, καὶ δεύτερον ὅπως εὐχαριστήσω ἡμῖν διὰ τὴν ὑπομονήν, μεθ' ἧς ἠκροάσθητε τὰ ψελλίσματα τῶν μαθητῶν τοῦ Λυκείου τούτου.

Τὰ παρασταθέντα, φίλοι Κύριοι, ἦσαν ἐν δράμα καὶ μία κωμῶδις. Τὸ δράμα, ἔργον πρωτότυπον δεδοκιμασμένου ὁμογενοῦς καλάμου, ἀρκούντως γνωστοῦ εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον καὶ δι' ἐτέρας συγγραφεῖς, εἶνε ἠθικώτατον καὶ διδακτικώτατον εἰς τὴν ἐν τοῖς σχολείοις φοιτῶσαν νεολαίαν. Φιλοχάρης τις, τέως καλὸς καὶ ἐπιμελὴς μαθητῆς, αἰφνης λαμβάνει τὴν ἀπόφασιν νὰ ρίψῃ μακρὰν τὰ βιβλία καὶ νὰ ἀποχαρῆται διὰ παντός καὶ σχολεῖον καὶ διδασκάλους. Τὴν σατανικὴν ταύτην ιδέαν κοινοποιεῖ καὶ εἰς τὸν φίλον καὶ συμμαθητὴν του Πατροκλῆν, τὸν ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ πείσῃ ὁμοίως εἰς τοῦτο. Ἄλλ' ὁ φρόνιμος καὶ συνετὸς Πατροκλῆς οὐ μόνον αὐτὸς δὲν δελεάζεται ὑπὸ τῶν σοφισμάτων τοῦ Φιλοχάρους, ἀλλ' ἀποφασίζει μετὰ γενναίότητος νὰ καταπολεμήσῃ τὸ καταχθόνιον σχέδιον τοῦ συμμαθητοῦ του, καὶ εἰς τοῦτο εὐρίσκει προθύμους συμπράκτορας καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν μαθητῶν, ὅτινες τῇ προτάσει τοῦ ἀγαθοῦ Εὐθύφρονος συννομῶσιν ἅπαντες κατὰ τοῦ φυγοπῆνου καὶ ραθύμου Φιλοχάρους συνωμοσίαν σωτήριον καὶ ἀδελφικὴν, νὰ ἐπαναφέρωσι δηλ. εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τὸν ἀποπλανηθέντα καὶ πεπτιωκότα συμμαθητὴν των. Συνδέονται λοιπὸν δι' ἕρκου ἱεροῦ ἅπαντες, πρῶτον οὐδεὶς νὰ μιμηθῇ τὸν Φιλοχάρη οὐδὲ νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους του καὶ δεύτερον ἅπαντες νὰ διακόψωσι πᾶσαν σχέσιν μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἀποφεύγωσιν αὐτὸν ὡς ἠθικὸν μίσημα, μέχρις οὗ δεῖξῃ μεταμέλειαν καὶ αἰτήσῃ συγγνώμην ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ πλημμελήματι. Ἡ ὠραία αὕτη καὶ συνετὴ ἀπόφασις διατυπωθεῖσα εἰς ψήφισμα καὶ ἀναστηλωθεῖσα ἐν περιόπτῳ τόπῳ τῆς σχολῆς δὲν ἐβράδυνε νὰ φέρῃ τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα, διότι ὁ ἄθλιος Φιλοχάρης βαρέως φέρε: τὴν ἀπομάκρυνσιν καὶ ἐσχάτην πρὸς αὐ-

τὸν περιρρόνησιν τῶν συμμαθητῶν του καὶ νομίζει ἑαυτὸν Παρίαν τῆς τάξεώς του ἢ συνείδῃσι τὸν τύπτει καὶ ἡ ἐξημμένη φαντασία τῷ παριστᾷ τὰς Ἐρινύς τοῦ ἄδου καταδιωκούσας αὐτόν. Ἐν τοιαύτῃ ἠθικῇ καταπτώσει εὐρισκόμενος ρίπτει τυχαίως τὰ βλεμματὰ του ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος, ἀναγινώσκει αὐτὸ καὶ ἡ ἀπελπίσῃα του κορυφῶται, ψυχικὸν ἄλγος τὸν κυριεῖαι καὶ σχεδὸν καταντᾷ εἰς παραφροσύνην. Ἄλλ' ἰδοὺ προσέρχεται ὁ φίλος καὶ συμμαθητῆς του Εὐθύφρων. Ὁ Φιλοχάρης εὐθὺς σπεύδει πρὸς αὐτὸν μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ παρακαλεῖ νὰ τὸν σώσῃ εὐρισκόμενον σχεδὸν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ἠθικοῦ βραβύρου· ἐκλιπαρεῖ αὐτὸν νὰ μὴ μὲνῃ ἀφῶνος ἐνώπιόν του, διότι προτιμᾷ μυριάκις τὸν θάνατον τῆς ἀπιστίας σιωπῆς τῶν συμμαθητῶν του, ὁμολογεῖ τὸ ἁμαρτηριὸν του καὶ ὑπόσχεται εἰλικρινῆ μετάνοιαν δι' ὅσα ἐμελέτησε νὰ πράξῃ ὁ Εὐθύφρων εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο σκιρτᾷ ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ἐναγκαλιζέται τὸν φίλον του καὶ ὑπισχνέεται νὰ τὸν συνδιαλλάξῃ τάχιστα μεθ' ὧν τῶν συμμαθητῶν του. Ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, προσέρχονται καὶ οἱ λοιποὶ μαθηταί, ὅτινες μαθόντες παρὰ τοῦ Εὐθύφρονος τὴν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν ἐπάνοδον τοῦ Φιλοχάρους, περιπαθῶς σφίγγουσι τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἀδελφικῶς τὸν ἀσπάζονται, ὁμολογούντες, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θὰ τρέψωσι πρὸς αὐτὸν διπλασίαν ἀγάπην. Τοιαύτη, φίλοι Κύριοι, ἐν συντόμῳ ἢ ὑπόθεσις τοῦ παρασταθέντος δράματος. Ἡδὴ δὲ ἄς ἐπιστήσωμεν ὀλίγον τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τῶν ἐξῆς λόγων τοῦ μεταμεληθέντος Φιλοχάρους: «Ἔως πότε, ἀδελφοί, τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας θὰ καλύπτῃ τὸν ὀρίζοντα τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος; Ἔως πότε ἡμεῖς θὰ μένωμεν ὀπίσω τῶν ἄλλων; Πότε ἄρα γε ἡ πρωτοβάθμιος ἐκπαίδευσις θὰ ἀποβῇ τελεσφόρος ἀληθῶς τῷ τλήμονι ἡμετέρῳ ἔθνει;»

Εἰς τὰς σπουδαίας ταύτας ἐρωτήσεις ἐπιτραπήτω ἡμῖν ν' ἀπαντήσωμεν ἐν ὀλίγοις, ὅτι οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν νὰ καυχήθωμεν, ὅτι ἐξεπαιδευσαμεν ἀληθῶς τὰ ἡμέτερα τέκνα, πρὶν ἢ ἐκπαιδευθῶμεν αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον οὐδέποτε θὰ καυχήθωμεν, ὅτι ἐσχόμεν τέκνα πεπαιδευμένα, πρὶν ἢ ἠθικῶς μορφώσωμεν τὴν καρδίαν αὐτῶν. Ἔως πότε λοιπὸν θὰ χωλαίνωμεν ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνώαις ἡμῶν; Ἔως πότε θὰ θέλωμεν νὰ κτίζωμεν τὴν οἰκίαν ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἄμμου; ἔως πότε γονεῖς καὶ διδάσκαλοι θὰ διακείμεθα ψυχροὶ πρὸς τὴν θεόδοτον θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὴν ψυχρότητα ταύτην θὰ μεταδίδωμεν καὶ εἰς τὰς ἀπάλλας ψυχὰς τῶν τέκνων μας; ἔως πότε ἡμεῖς αὐτοί, Κύριοι, θὰ χωλαίνωμεν κατὰ τὸ ἠθικὸν μέρος καὶ τὴν χῶλιν τὴν ταύτην θὰ μεταδίδωμεν καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα τέκνα; ὅλοι πταίομεν εἰς τοῦτο γονεῖς, διδάσκαλοι, κληρικοί, λαϊκοί, συμπασα ἐν γένει ἡ κοινωνία, ἥτις ἀναπνέει τὸν μισματικὸν ἀέρα τῆς διαφθορᾶς, τῆς πολυτελείας, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης. Καὶ ἔπειτα μᾶς κακοφάνεται, διότι τὰ τέκνα ἡμῶν δὲν εἶνε ἄγγελοι· θέλωμεν τὰ τέκνα μας νὰ ἔχωσι τὰς ἀρετὰς, τὰς ὁποίας ἡμεῖς στερούμεθα· θέλωμεν νὰ μὴ ψεύδωνται καὶ πρὸς τοῦτο καθ' ἑκάστην γονεῖς καὶ διδάσκαλοι ἐκστρεφονίζομεν φιλιππικούς κατὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης· καὶ ἐν τούτοις τίς ἐξ ἡμῶν, Κύριοι, μετὰ παρησίας δύναται νὰ εἴπῃ, ὅτι καθ' ἑκάστην δὲν ψεύδεται τοῦλάχιστον ἅπασι τῆς ἡμέρας; τίς ἐξ

ἡμῶν δύναται νὰ καυχήθῃ, ὅτι εἰς τὸ ἐμπόριόν του δὲν δολιεύεται τὸν ἀγοραστὴν καὶ δὲν ἐμπορεύεται τὴν ἀγωνίαν αὐτοῦ; πῶς θέλωμεν λοιπὸν νὰ μορφώσωμεν τοὺς παῖδας ἡμῶν, ἀφοῦ ἄλλα λέγομεν καὶ ἄλλα πράττομεν; Ὡστε, φίλοι Κύριοι, ποιούμενος ἡδὴ λόγον περὶ τοῦ πρὸ καιροῦ ἀπασχολούντος τοὺς λογίους ἡμῶν θέματος τῆς ἡμέρας, ἐγὼ καὶ ἀποφαινόμεθα, ὅτι δὲν πταίουσιν οὔτε σχολεῖα οὔτε διδάσκαλοι, οὔτε σύστημα ἐκπαιδεύσεως οὔτε... οὔτε... ἀλλ' ἡ αἰτία ὅλων τοῦ κακοῦ ἐγκνέται εἰς τὴν περικυκλούσαν ἡμᾶς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν διαφθοράν, προσελθούσαν ἐκ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς χαλαρώσεως, ἥτις κάμνει νὰ ναυαγῶσιν ἅπαντα· αἱ εὐγενεῖς προσπαθεῖται· καὶ γενναῖοι ἀγῶνες γονέων καὶ διδασκάλων. Ἄν θέλωμεν, Κύριοι, ἀληθῆ πρόσοδον καὶ εὐχὴ ψευδοπρόσοδον, ἂν θέλωμεν ἀληθῆ ἐθνικὴν ἀναγέννησιν, πρέπει νὰ κτίσωμεν τὸ κοινωνικὸν κτίριόν μας ἐπὶ τὴν διπλῆν πέτραν τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς μορφώσεως καὶ οὐχὶ ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς ψευδοπαιδείας καὶ τῆς διαφθορᾶς, ἀλλῶς θὰ πέσωμεν, καὶ ἡ πῦσις ἡμῶν ἔσται μεγάλη καὶ ἀνεπανόρθωτος. Ὁ παλαιὸς Σάμιος φιλόσοφος, ὁ κλεινὸς Πυθαγόρας δὲν ἀνέπτυσσε τὰ ὑψηλὰ μαθήματα τῆς φιλοσοφίας του εἰς τοὺς τυχόντας καὶ δὲν ἔριπτε κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοὺς μαργαρίτας αὐτοῦ εἰς τοὺς χοίρους, ἀλλ' ἐπὶ πενταετίαν ὄλην ἐδοκίμαζε καὶ ἐκατῆγει εἰς τὴν ἠθικὴν τὸν μαθητῆς του, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσήγε μόνους τοὺς ἀξίους αὐτῶν εἰς τὰ ἄδύτα τῆς ἐπιστήμης· διὰ τοῦτο δὲ οἱ Πυθαγόρειοι διεκρίθησαν οὐχὶ μόνον ἐπὶ σοφίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ποιικίαις ἀρεταῖς. «Καθ' ἅπερ γὰρ, λέγει ὁ μαθητῆς αὐτοῦ Λύσις, οἱ βαρεῖς προσεκαθάρσαντες ἑστύψαν τὰ βράβια τῶν ἱματίων, ὅπως ἀνεκπλύωσιν τὸν τὸν βαρὴν ἀναπίωντι· καὶ μηδὲ ποικα γεννησομένην ἐξήταλον, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ δαιμόνιος ἀνὴρ προσπαρεσκεύαζε τὰς ψυχὰς τῶν τῆς φιλοσοφίας ἐραστῶν, ὅπως μὴ διαψευσθῇ περὶ τῆς τῶν ἐλπιζομένων ἐστέθειαι καλῶν τε κάγαθῶν». Κατὰ τὸν Πυθαγόραν λοιπὸν τότε καὶ μόνον τότε τελεσφορεῖ ἡ παιδεία καὶ ἡ σοφία, ὅταν προηγηθῇ αὐτῶν ἡ ἀπόπλυνσις ὅλων τῶν ἠθικῶν σπιλῶν (λεκέδων) τῶν ἐγκεκολλημένων ἐν τοῖς στήθεσι τῶν ἡμετέρων παιδῶν. Τὴν Πυθαγόρειον ταύτην μέθοδον ἐκ συμῶνον γονεῖς καὶ διδάσκαλοι ὀφείλομεν νὰ ἐνστερνισθῶμεν, ἐκρίζοντες πρῶτον τὰς ἠθικὰς ἀκάνθας τῶν ἐν τοῖς στήθεσι τῶν παιδῶν ἐμφωλευόντων παθῶν, προσεκαθάρσαντες δὲ οὕτω τὰς ψυχὰς αὐτῶν νὰ ρίπτωμεν ἐν αὐταῖς τὰ ἀγαθὰ σπέρματα τῆς παιδείας, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ χειραγωγῇ ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία καὶ ἡ θεοσεβεία, διότι Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου. Τότε δὲ ἄς ὦμεν βέβαιοι, οἱ μὲν διδάσκαλοι, ὅτι θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν βρισθεύσαν τὴν χρηστοθήειαν, τὴν ἀμίλλαν καὶ τὴν ἀληθῆ πρόσοδον. οἱ δὲ γονεῖς ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν ἐπικρατούσαν τὴν εὐπειθειαν καὶ τὸ εὐαγῶνον μετὰ τῶν τέκνων των. Ἡ δὲ φίλη Πατρίς τότε μόνον δύναται νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι θὰ ἴδῃ μίαν ἡμέραν τὰ τέκνα αὐτῆς τιμῶντα διὰ τῆς χριστιανικῆς καὶ ἀξιοπρεποῦς συμπεριφορᾶς των καὶ Ἑλλάδα καὶ Ἑλληνισμόν, ὅπου ἂν τύχωσι. Ἄς εὐχισθῶμεν δὲ ἀπὸ καρδίας, Κύριοι, ἡ λαμπρὰ αὕτη ἡμέρα νὰ μὴ βραδύνη ν' ἀνατελῇ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πολυπαθοῦς καὶ ποθεινοτατῆς ἡμῶν Ἑλλάδος! Γένοιτο!!

(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ'. Τεύχ. ΑΕ').

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕΘΝΗΚΟΤΟΣ.

(Ἐκ τῆς Revue d' Orient ὑπὸ Κ. Ἰωαννίδου).

— Οὔτω, κύριε Ἀρνόλδε, κατὰ τοὺς ὅποιους μοὶ παρουσιάζετε ἀριθμούς, ἡ περιουσία, τὴν ὁποῖαν ὁ ἀνάδοχος μου μοὶ κατέλιπεν, ὑπερβαίνει τὸ ἑκατομμύριον;

— Ἐν ἑκατομμύριον δικόσκι πενήκοντα χιλιάδες φράγκων, κύριε Γουστάβε. Ἰδοὺ ἡ πρόσθεσις.

— Ἐλπίζω, κύριε Ἀρνόλδε, ὅτι θὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ παρέχητε καὶ πρὸς ἐμὲ τὰς ἀγαθὰς ἐκδουλεύσεις, τὰς ὁποίας παρείχετε εἰς τὸν μακαρίτην θεῖόν μου. Μόλις εἶμαι εἰκοσιπέντε ἐτῶν δηλ. πολὺ νέος κατέχω ἀξιόλογον περιουσίαν. Θὰ προσπαθῶ νὰ μὴ κάμω κακὴν χρῆσιν ταύτης. Ἐχαίρετε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν φιλίαν τοῦ θεοῦ μου, κύριε Ἀρνόλδε· θέλετε ἡ φιλία αὕτη ν' ἀποτελέσῃ μέρος τῆς κληρονομίας μου;

— Ἄ! κύριε Γουστάβε, ἰδοὺ λόγοι· οἵτινες μοὶ περιποιοῦσι τιμὴν καὶ μὲ καθιστῶσιν εὐτυχῆ.

— Ἡ φιλία μας, κύριε Ἀρνόλδε, θὰ σὰς ἐπιβάλλῃ σπουδαῖον καθήκον, νὰ ἐπαγρυπνῆτε ὀλίγον ἐπ' ἐμοῦ καὶ νὰ μὲ νοθεύητε.

— Ἐχετε εὐγενῆ καρδίαν! ἀνέκραξεν ὁ συμβολαιογράφος.

Ἄ! ὁ ἐξείρετος θεὸς σας, ὁ ἀνάδοχος σας θὰ ἦτο λίαν εὐτυχῆς, ἂν ἤδύνατο νὰ σὰς ἤκουεν οὕτως ἐμιλοῦντα. Σὰς ἡγάπα πολὺ ὡς υἱόν του.

— Ἄν εἶμαι τῷ ὄντι υἱός σου; Ὡς τοῦ ἀδελφοῦ του, μείνας ὄρφανός εἰς ἡλικίαν πέντε ἐτῶν ἀνετρέφην ὑπ' αὐτοῦ. Κατόπιν δὲ μὲ υἱοθέτησεν.

— Νομίζω, κύριε Γουστάβε, (ἄς μείνῃ δὲ ὁ λόγος μετὰ τῶν ἡμῶν) ὅτι ἡ ἀποστρέφῃ, τὴν ὁποῖαν ὁ θεὸς σας ἐδειξε πάντοτε πρὸς τὸν γάμον, εἶχε μόνον αἰτίαν τὴν μεγάλην πρὸς ὑμᾶς φιλοσοφίαν του. Ἀπεποιήθη λαμπρὰς προτάσεις. Ἐγὼ αὐτὸς ἠθέλησα πωλάκις νὰ τὸν νυμφεύσω, ἀλλὰ πάντοτε ἠρνήθη. Τέλος ὠνόμασεν ἑαυτὸν ὑπέρφηρον. Δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου ἐδήλωσε τὴν σταθερὰν ἀπόφασίν του, ἔθεν καὶ ἐγὼ ἔπαυσα νὰ ἐπανέρχωμαι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου. Ἡδὴ θέλετε νὰ ἐμιλήσωμεν περὶ ὑμῶν, περὶ τοῦ μέλλοντος σας; Ἀσβάνω τὴν τόλμην νὰ σὰς ἐρωτήσω, ἐπειδὴ μοὶ τὸ ἐπετρέψατε ἡδὴ ἀποκαλέσαντές με φίλον σας. Ἰδωμεν, τί μελετᾶτε νὰ κάμητε;

— Τὸ ἀγνώ εἰσέτι.

— Ἐν τούτοις θέλετε μίαν συμβουλήν; Νομνευθῆτε.

— Καθὼς βλέπω, φίλτατε κύριε, ἐπιθυμεῖτε νὰ κληρονομήσω καὶ τὰς συμβουλὰς σας ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου.

— Μὴ τὴν ἀλήθειαν! ἐπανέλαβεν ὁ συμβολαιογράφος γελῶν, ὁμολογῶ τὴν ἀδυναμίαν μου, ἀγῶν νὰ κάμω συνεισίσια. Καὶ τὸ ὑστερον εἶμαι καλορρίζικος.

— Ἔστω· θὰ ἐμιλήσωμεν περὶ τούτου μετὰ τινά ἑτη. Ἐχετε, κύριε Ἀρνόλδε, παραγγελίαν τινὰς νὰ μοὶ δώσητε διὰ Παρισίους;

— Οὐδεμίαν. Πότε ἀναχωρεῖτε;— Ἀύριον.

— Σὰς ἐπεύχομαι καλὸν ταξείδιον.

— Μὲ ἀφίνατε;

— Μαλίστα, ὅπως ἐτοιμάσω δύο προικοσύμφωνα.

— Ὡ! τότε ἐννοῶ τὴν σπουδὴν σας. Καί ἔτινε τὴν χεῖρα εἰς τὸν συμβολαιογράφον.

— Μὲ χλευάζετε, φίλτατε Γουστάβ; ἔστω! ἡ σειρά σας θὰ ἔλθῃ. Ὁ Κύριος Ἀρνόλδος ἀπῆλθε μετὰ τὴν ἀπειλὴν ταύτην.

Ἦδη, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ νέος ἑκατομμυριούχος μείνας μόνος, ἀς τοκτοποιήσω τέλος δλα αὐτὰ τὰ παλαιόχαρτα.

Ὁ Γουστάβος ἠνώφην ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ συρτάρια ὑπερμεγέθους δρυίνου γραφείου καὶ ἐξήγαγε σωρὸν χαρτίων, ἅτινα μετ' ἐπιστασίας ἐξήτασε.

Εἰς τὴν τελευταίαν ὑποδιαίρεσιν τοῦ γραφείου εὔρε πράξεις, συναλλαγμιακὰς καὶ ἄλλα σπουδαῖα ἔγγραφα· προσέτι, εἰς τὸ βῆθος ἐπιστολῆν ἐστραγγισμένην δι' ἐρυθροῦ κηροῦ καὶ φέρουσαν ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν: «Τῆ δεσποσύνῃ Μελανίᾳ Ρογήρου, νέα ὁδὸς Ἀγίου Εὐσταθίου ἀριθ. 33, εἰς Παρίσιους.

— Ἀναγνωρίζω ἐντελῶς τὸν γραφικὸν χαρακτήρα τοῦ θεοῦ μου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Γουστάβος· ἀλλὰ πῶς ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν ἀπεστάλη κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς, καὶ ἀπὸ πότε εὑρίσκεται ἐν τῷ συρταρίῳ τούτῳ; ὁ χάρτης τοῦ περικαλύμματος εἶνε ὀλίγον κίτρινος, ὅπερ ἐμφαίνει χρονολογίαν μᾶλλον ἢ ἥττον ἀρχαίαν.

Ἐστὼ! ἐπειδὴ αὐτὸν ἀνταρῶν διὰ Παρίσιους, θὰ ἐπανορθώσω τὴν ἀκούσιον λήθην του, καὶ θὰ ἐγγειοίτω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ ἴδιος εἰς τὴν δεσποσύνην Μελανίαν Ρογήρου.

Θὰ τῆ ἐξηγήσω πῶς ἡ τύχη μοὶ τὴν ἀνεκάλυψε.

Ταῦτα λέγων ἔθεσε τὴν ἐπιστολὴν ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ του.

Ὁ Γουστάβος Βουρέλ ἀρίκετο εἰς Παρίσιους τὴν 3 Ἰουνίου.

Ἡ τακτοποιήσις ὑποθέσεων τινων μετ' ἀρχαίων ἀνταποκριτῶν τοῦ θεοῦ του εἶχε καταστήσει ἀγακίον τὸ ταξίδιον τοῦτο.

Ἀμέσως τὴν ἐπαύριον τῆς ἀρίξεώς του ἔλαβε διαφόρους προσκλήσεις γευμάτων δι' ὀλόκληρον ἔδομαζα.

Μετὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεων του ὁ Γουστάβος ἐνθυμήθη τὴν ἐπιστολὴν, τὴν ὁποία ἔθεσεν ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ του.

Πρῶταν τινὰ λοιπὸν διηρυθύνθη εἰς τὴν νέαν ὁδὸν τοῦ Ἀγίου Εὐσταθίου καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 33 οἰκίᾳ.

— Δεσποσύνη Μελανίᾳ Ρογήρου, ἠρώτησεν τὴν θυρωρὸν.

— Μελανίᾳ Ρογήρου; ἐπανέλαβε μετὰ βραγχώδους φωνῆς, ἀγνοῶ. τὸ ὄνομα τοῦτο.

— Ἐν τούτοις ἐνταῦθα ὑπάρχει ὁ ἀριθ. 33;

— Μάλιστα, τί ἐπαγγέλεται ἡ δεσποσύνη σας;

— Ἀπολύτως ἀγνώ. ἔχω νὰ τῆ ἐγγειοίω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.

— Σας τὸ εἶπον ἤδη, ἡ δεσποσύνη αὕτη δὲν κατοικεῖ ἐνταῦθα.

— Ἥλλαξεν ἴσως οἰκημα;

— Κατοικῶ εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ κατόκησεν ἐδῶ καμμία δεσποσύνη Μελανίᾳ Ρογήρου. Ἴδετε εἰς τὸν Ἀριθ. 43. Ἴσως ἐκεῖ τὴν εὑρήτε.

Ταῦτα εἰπούσα ἔστρεψε τὰ νῶτα.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ νέος, τόσῳ τὸ χειρότερον διὰ τὴν δεσποσύνην Μελανίαν Ρογήρου! Νομίζω ὅτι ἐπραξά ὅτι ὤφειλον πρὸς καθήσυχασιν τῆς συνειδήσεώς μου.

Ἐπέστρεψεν οἰκαδε, ἔθεσε τὴν ἐπιστολὴν ἐν τινι συρταρίῳ τῆς σκευοθήκης του καὶ οὔτε καὶ ἐσκέφθη πλέον περὶ αὐτῆς.

Μετὰ παρέλευσιν δεκαπέντε ἡμερῶν, ὁ Γουστάβος εἶχεν ἀποκτῆσει ἤδη ὀλόκληρον δωδεκάδα φίλων, πέντων νέων ὀμηλικῶν του καὶ ἐκ καλῶν οἰκογενειῶν.

Κυριακὴν τινὰ δύο τῶν φίλων του τὸν προσεκάλεσαν νὰ τοὺς συνοδεύσῃ μέχρι τῆς Κομπιένης, ἔνθα πλούσιος ἔμπορος ἀπόμαχος ἦδη τοῦ ἐμπορίου, εἶχε προσκαλέσει αὐτοὺς χάριν τῆς ἐορτῆς του.

Δύο λέμβοι φέρουσι λευκὰ καὶ κυκᾶ ἰστία καὶ φιλαρέτως ταλαντευόμενοι ἐπὶ τοῦ Ὀάτου (Oise), ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ταξιδιωτῶν.

Εἰς τὴν λέμβον, ἐν ἣ εὑρίσκεται ὁ Γουστάβος Βουρέλ, ὑπῆρχε νέος εὐειδῆς καὶ τοὺς τρόπους λίαν εὐγενῆς. Ἦτο ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν ὁ Γουστάβος τὸν ἀπῆλθε. Ὀνομάζετο Ἀνατόλιος Δουβουχέτης· ἦτο περίπου εικοσιεῖς ἐτῶν.

Οὗτος υἱὸς συμβολαιογράφου ἐν Παρίσιος διήγε βίον πολυδάπανον, ὁ δὲ πατὴρ του εἶξ ἀδυναμίας πρὸς αὐτὸν παρέδλεπεν.

Ἐν τούτοις, πρὸ τινος καιροῦ, ὁ πατὴρ ἤρχισε νὰ παρατηρῆ καλλίτερον τὴν διαγωγὴν τοῦ κληρονόμου του. Ὁ καλὸς οὗτος ἄνθρωπος ἐμπρῶτος ἐμεινε λίαν ἐκπεπληγμένος· εἶτα προσκαλέσας τὸν υἱὸν του τὸν ἐπέπληξεν αὐστηρὰ καθ' ὅσον τοῦλάχιστον τῷ ἐπέτρεπεν ἡ φιλοστοργία του.

Τέλος διεκήρυξεν εἰς τὸν Ἀνατόλιον ὅτι, ὅπως θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἀστωίας του, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ τὸν νυμφεύσῃ. Ἐπρόφερε μάλιστα τὸ ὄνομα ὠραίας κόρης· ὁ Ἀνατόλιος ἐξέβαλε κραυγὴν χαρᾶς, ἐπήδησεν εἰς τὸν τράχηλον τοῦ πατρὸς του καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη λέγων ὅτι ἀκριβῶς ταύτην ἀγαπᾷ!

Ἰδοὺ πῶς ὁ Ἀνατόλιος Δουβουχέτης ὑπερβεῖθη νὰ νυμφευθῇ. Οἱ φίλοι του βλέποντες ὅτι ἐπλησίαζε νὰ τοῖς διεφύγη, τὸν ἐπεφόρτιζαν χλευασμῶν· ἀλλ' αὐτὸς ἀντέσχε καλῶς ἐναντίον τῆς χαλκῆς ταύτης τῶν σκωμμάτων. Ἠλίπα πράγματι τὴν μνηστὴν του, ὅσον ἠδύνατο νὰ τὴν ἀγαπήσῃ, δηλ. πλειότερον παντὸς ἄλλου ἐν τῷ κόσμῳ μετ' ἑαυτὸν.

— Εἰπέ λοιπόν, Ἀνατόλιε, τῷ ἠρώτησεν εἰς τῶν συντρόφων του, ἐν ᾧ ἡ λέμβος ὠλίεθινε μετὰ τῶν δύο ὄχθων τοῦ ποταμοῦ, ἡ ἐποχὴ τοῦ γάμου σου δὲν ἐπροσδιορίσθη εἰσέτι;

— Οὐχί εἰσέτι, ἀπεκρίθη.

— Τότε, ὑπάρχει ἀκόμη ἔλιπς.

— Θεῶρες τὸ πράγμα ὡς τετελεσμένον.

— Οὕτω λέγεις, ἀλλ' ἐνδομύχως δὲν σκέπτεσαι νὰ νυμφευθῆς, ὀμολόγησον τοῦτο.

— Ἀπατάται.

— Τὸ κατ' ἐμέ, ἐπανέλαβεν ἕτερος, δὲν εὑρίσκω τὸν Δουβουχέτην τόσῳ δυστυχῇ. . . Λέγουσιν ὅτι ἡ δεσποσύνη Μελανίᾳ Ρογήρου εἶνε θελκτικωτάτη καὶ τελεία νεανίς.

— Μαντεύομεν τὴν ἐκπληξίν τοῦ Γουστάβου Βουρέλ, ἀκούσαντος τὸ ὄνομα τῆς μνηστῆς τοῦ κ. Ἀνατολίου. Ἄρα γε πρὸς τὴν νέαν ταύτην ἡ ἐπιστολὴ τοῦ θεοῦ του ἀπηυθύνετο; Δὲν ἤξευρε τί νὰ ὑπεθέσῃ.

Μετ' ὀλίγον αἱ δύο λέμβοι ἐπανῆλθον εἰς τὸ ἀφ' οὗ ἀνεχώρησαν σημείον.

Ὁ Γουστάβος Βουρέλ, ὑπὸ ἐμφύτου συνέσεως κινούμενος, δὲν ἀνέφερε διόλου περὶ τῆς ἐπιστολῆς τῆς εὐρεθείσης μετὰ τῶν ἔγγραφων τοῦ θεοῦ του. Ἀλλὰ τὸ ἐσπέρας, πρὶν ἐγκαταλείψῃ τὴν Κομπιένην, ἐμάθεν ἐπιθετικῶς τὴν κατοικίαν τῆς κυρίας Ρογήρου.

Εὐθύς τὴν ἐπαύριον ὁ Γουστάβος Βουρέλ ἠθέλησε νὰ φέρῃ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ θεοῦ του.

Ὅθεν ἀφῆρσε τὸ περικαλύμμα, καὶ χωρὶς ν' ἀναγνώσῃ, χωρὶς μάλιστα νὰ παρατηρήσῃ τὸ ἀντικατέστησε δι' ἑτέρου, ἐφ' οὗ ἔγραψεν. «Τῆ δεσποσύνῃ Μελανίᾳ Ρογήρου ὁδὸς Λαφονταίν, ἀριθ. 8 εἰς Anteuil. . Ἐθεσε τὴν ἐπιστολὴν ἐν τῷ θυλακίῳ του καὶ ἔπληθε. Ἐν τῇ αὐτῇ μάλιστα τοῦ ξενοδοχείου εὔρεν ὄχημα μειωτόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἀνέβη.

Μετὰ παρέλευσιν τριῶν τετάρτων τὸ ὄχημα ἐστάθη εἰς Anteuil. Ὁ Γουστάβος Βουρέλ ἦτο ἐνώπιον τῆς οἰκίας τῆς Κας Ρογήρου, ἣτις ἐφαίνετο ἐκ τῆς ὁδοῦ διὰ μέσου τῶν σιδηρῶν κιγκλιδῶν τοῦ δρυφράκτου.

Νεὰ ὑψηρέτις ἐπαρουσιάσθη μειδιῶσα καὶ χαρίζουσα ὡς καλυψέου.

— Τί ἀγαπᾷ ὁ κύριος; ἠρώτησεν αὐτή.

— Ἐδὼ κατοικεῖ ἡ Κυρία Ρογήρου;

— Ἡ κυρία εἶνε ἀπούσα· ἀνεχώρησε τὴν πρῶτην ταύτην λίαν ἠνωρὶς διὰ Παρίσιους καὶ δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πρὶν τοῦ μεσονυκτίου.

— Καὶ ἡ δεσποσύνη Μελανίᾳ;

— Ἡ δεσποσύνη συνοδεύει τὴν μητέρα τῆς.

— Ἀτυχία! ἐπιθύρουν ὁ νέος.

Καὶ ἐπανέλαβε μεγαλοφώνως.

— Δὲν ἔχω ἀπολύτως οὐδὲν νὰ εἶπω εἰς τὴν κυρίαν Ρογήρου· πρόκειται ἀπλῶς περὶ ἐπιστολῆς, ἣτις ἀπευθύνεται πρὸς τὴν δεσποσύνην. Ἰδοὺ αὕτη· εὐαρεστήθε νὰ ἐγγειοίσητε αὐτὴν εἰς τὴν δεσποσύνην Μελανίαν;

— Μάλιστα, κύριε, τὸ ἐσπέρας, ἕμα ἡ δεσποσύνη ἐπανέλθη.

Ὁ Γουστάβος ἐπέθη τοῦ ὄχηματός του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Παρίσιους λίαν κακοδιάθετος. Ἄν τις τὸν ἠρώτα τὸ διατί, δὲν θὰ ἤξευρε βεβαίως τί ν' ἀποκρίθῃ.

Εἰς τὴν μίαν ὥραν τῆς πρωΐας ἡ κυρία Ρογήρου καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς ἐπανῆλθον καὶ ἐθέσθη νὰ ἐξυπνήσωσι τὴν ὑψηρέτιδα Λουίζαν, ἣτις εἶχεν ἀποκοιμηθῆ ἀναμένουσα αὐτάς.

Βλέπουσα αὐτὴν τετραπλημένην, τρίβουσαν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἀπαντῶσαν ἀπόχως εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῆς, ἡ κυρία Ρογήρου τὴν εὐπλαγχνίσθη καὶ τὴν ἀπέστειλε νὰ κοιμηθῇ.

Ἡ Λουίζα δὲν ἀνέμενε δευτέρην διαταγὴν· ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν κλίνην τῆς, λησμονήσασα ὀλοτελῶς τὴν ἐπιστολὴν, ἣτις τῆ ἐνεχειρίσθη διὰ τὴν νέαν τῆς κυρίαν. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐκοιμήθη ἐπὶ πάντε ἡ εἰς ὥρας, τὸ πρῶτον πράγμα, ὅπερ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μνήμην τῆς Λουίζης ἐξεγερθείσης ἦτο ἡ παραγγελία, δι' ἣς ἐπεφορτίσθη.

Παρειὺς ἐγεγρεθείσα, ἠνώφην ἠρέμα τὴν θύραν τῆς δεσποσύνης Ρογήρου καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῆς. Ἡ Μελανίᾳ ἦτο εἰσέτι ἐπὶ τῆς κλίνης· ἀλλὰ πρὸ τινων στιγμῶν δὲν ἐκοιμάτο πλέον. Ἡ Λουίζα ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην λεγούσα.

— Δεσποσύνη, ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπευθύνεται πρὸς ὑμᾶς.

— Πρὸς ἐμέ; εἶπεν ἡ νέα μετ' ἐκπλήξῃ ὡς.

— Βλέπετε ὅτι πρὸς ὑμᾶς ἀπευθύνεται.

— Εἶνε ἀληθές. . Ἀλλὰ δὲν συνειθίζω. . . Πόθεν στέλλεται;

— Δὲν γνωρίζω. Νέος τις, ὡ! ὠραῖος τις νέος λίαν καλοενδοκίμος τὴν ἐκόμισε χθὲς περὶ τὴν μεσημβρίαν. Δὲν ἐνθυμήθη νὰ σᾶς τὴν ἐγγειοίω ἕμα ἐπανῆλθετε ἐκ Παρίσιων.

— Νέος, λέγεις, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζεις!

— Χθὲς κατὰ πρῶτον τὸν εἶδον.

— Εἶνε λίαν παρὰξον, ἐπικνελάθεν ἡ δεσποσύνη Ρογήρου, ὀμιλοῦσα καθ' ἑαυτὴν. Ἐπιστολὴ πρὸς ἐμέ κομισθεῖσα ὑπὸ ἀγνώστου! Παρητήρει τὴν ἐπιστολὴν μετὰ περιεργείας πλήρους δυσπιστίας. Ἦτο συγκεινημένη καὶ αἱ παραιαί τῆς ἔγειναν ἐρυθραί.

— Δύναμαι νὰ τὴν ἀναγνώσω, ἠρώτησεν ἑαυτὴν;

— Βεβαίως, κυρία.

— Στέλλεται ἴσως ἀπὸ τινος δυστυχῆ.

Καὶ μετὰ χεῖρα δειλὴν ἡ νέα κόρη ἔθραυσε τὴν σφραγίδα καὶ ἐξήγαγε τὴν ἐπιστολὴν ἐκ τοῦ περικαλύμματος. Ἀλλὰ μόλις ἤρχισε νὰ ἀναγινώσῃ καὶ ἐκυριεύθη ὑπὸ παραδόξου ταραχῆς, τὸ δὲ πρόσωπόν τῆς φοικωδῶς ὠχρίασεν.

— Λουίζα, εἶπε τέλος ἡ δεσποσύνη Ρογήρου μετὰ φωνῆς διακεκομμένης, ἀνέφερας, εἰς τὴν μητέρα μου περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καὶ περὶ τοῦ κομιστοῦ αὐτῆς;

— Οὐχί, δεσποσύνη.

— Τόσῳ τὸ καλλίτερον! Μὴ τῆ ἀναφέρῃς τίποτε μέχρι νεωτέρας διαταγῆς, ἐπειδὴ ἐπιφυλάττομαι νὰ τῆ γνωστοποιήσω τοῦτο ἡ ἴδια.

Ἡ Λουίζα ἀπεσύρθη.

Ἡ δεσποσύνη Ρογήρου ἀνέγνωσεν ἐκ δευτέρου τὴν ἐπιστολὴν. Ἰδοὺ δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς.

Δεσποσύνη,

«Τί μανθάνω; Μελλετε νὰ νυμφευθῆτε τὸν ἐξάδελφόν σας! Ἐθυσίωθον ἐγώ, ὅστις ἐναπέθεσα εἰς ὑμᾶς ὅλην τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ζωῆς μου. Ἄ! ἡ πληγὴ αὕτη δι' ἐμέ εἶνε θανάσιμος! . . Το αἰσθάνομαι, ἡ ὑπερβία μου διὰ παντὸς ἐθραύσθη. Το πᾶν ἀπώλετο μετὰ τὸ ὄραϊον ὄνειρον, ὅπερ ὠνειρεύθη. Διατί νὰ πρέζωμαι τοσοῦτον καιρὸν ὑπὸ ἐλπίδων ἀπατηλῶν; Το βλέπετε, δὲν σᾶς καταρῶμαι, ἀν καὶ μεγάλως με ἠδικήσατε, διότι δὲν καταστρέψατε εὐθύς τὴν πλάνην μου. Σᾶς ἐπεύχομαι πᾶσαν χάριν καὶ εὐδαιμονίαν, τὰς ὁποίας ἐπεθύμουν ν' ἀπολαύσητε διὰ παντὸς. Ἀλλὰ προαίτημά τι μοὶ λέγει ὅτι ὁ ἐξάδελφός σας δὲν θὰ δυνήθῃ νὰ σᾶς παρέξῃ ὅλην τὴν εὐδαιμονίαν. Ἦς εἰσθε εἰς τὴν ζωὴν πρὸς ὑμᾶς ἀσπίδωσίς μου μοὶ δεικνύει τὸ μέλλον ὑπὸ γράμματα τόσῳ ζοφερὰ. Προσπαθήσατε νὰ λησμονήσητε τὴν Ὀλιβεράν μου πρόρρησιν.

Ὅ! εἴθε νὰ ἀπατώμαι!

Χαίρετε, δεσποσύνη. Ἐάν ποτε, ἐν τῷ μέλλοντι με ἐνθυμηθῆτε ἴσως εἶπατε: Καταφρόνησα εἰλικρινῆ καὶ ἀροσιωμένην καρδίαν.

Γουσταβος Βουρέλ.

Ἐννοεῖ τις τὸ ἀποτέλεσμα ὅπερ παρήγαγεν ἐπὶ τῆς νέας ἡ ἀναγνώσις τῆς παραδόξου ταύτης ἐπιστολῆς.

Ἐμεινεν ἐμβρόντητος. Ἀτακτοὶ σκέψεις συνεκρούοντο ἐν τῇ κεφαλῇ τῆς ὡς σμήνος μελισσῶν ἐν τῇ κυψέλῃ. Ἠρῶνα τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἡ ὠραία κόρη μετὰ τῆς μεγαλειότητος εὐπιστίας τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ μάτην ἐζήτει, δὲν ἠδύνατο κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀπηλπισμένην ἐπιστολὴν, ἣτις ἔτρεψε μετὰ τῶν δακτύλων τῆς.

— Γουσταβος Βουρέλ! εἶπε καθ' ἑαυτὴν. Οὐδέποτε ἤκουσα τῶ

δνομα τούτο. Νομίζω ότι δεν απήντησα καν άπαξ τόν κομιστήν της παρούσης. Άλλ' εκείνος με γνωρίζει, επειδή μοι γράφει την αναισθητον ταύτην επιστολήν! Μή είμαι τó αντικείμενον άπάτης και αίσχρας κακίας; Ω! θά τó μάθω θά έχω την λύσιν τού αί- νίγματος τούτου!

Ο ΚΕΡΑΥΝΟΣ

επισκήπτων επί βραχιο- νίου κροίας.

Άνάκθεν δ κεραυνός έ- θεωρήθη ως όπλον τής θείας όργής. Διά τούτο και οι πα- λαιοί Έλληνες παρίστανον τόν Δία κρατούντα κερκυ- νόν εις την δεξιάν, δι' ου κατεκεραύνονε τούς άσεβείς και τολμητίαις, οίους ανα- φέρει ή Έλληνική μυθολο- γία τόν Φαέθοντα, τόν Κα- πανέα και αυτόν τόν Ά- σκληπιόν, διότι θνητός ών έσωζε διά τής Ιατρικής τέ- χνης τούς άσθενείς εκ τού θανάτου και έτέλει Ουράματα. Όθεν και τροπιόερανος υπό τών ποιητών εκλείτο ό Ζεύς και άστροποιητής. Η παρούσα εικών περιστά- νει: επ' ακριβές γυναίκα ύ- πανδρον, ήτις, καθ' ήν στιγ- μήν λάμπουσα εκ χρυσοϋ και άδελμάντων έμελέτα να προσδώση την συζυγικήν πί- στιν, έδλήθη εις την χειρά υποδ κεραυνού, άλλ' ευτυχώς αυτή μέν έμεινεν άβλαβής, το δε χρυσούν αυτής βρα- χιόνιον έτάκη υπό τού κε- ραυνού, ως ει' άνήγγελλεν αυτή ή εύρανός, ότι τοιαύτη ποινή την περιμένει. αν μη κινήση παρά τού Θεού συγ- γνώμην τού άμαρτήματος, όπερ διενόηθη να πράξη, και αν μη μετενοεί από καρδίας διά τούτο.

Ο Κεραυνός επισκήπτων επί βραχιονίου κροίας.

Η ΝΕΟΤΗΣ ΤΟΥ ΦΑΩΡΙΑΝ.

Ο διάσημος φιλόλογος J. Florian ένωρίς έδειξεν ιδιόχουσαν κλίσιν προς την σπουδήν και έπομένως έκαμε ταχείας προόδους. Περιπατών εις τούς άγρούς, είσγήθε ήμέραν τινα εις την καλύ- δην ένός δυστυχούς έργάτου, όν εύρεν έν έσχάτη ένδεια. Έξεί- βάλε τó βαλάντιόν του, έβλεπε τó έμπεριεχόμενον εις τον δυ-

συχή άνθρωπον, και τώ ύπεσχέθη ότι θά επανέλθη. Διετήρησε την ύπόσχεσίν του και εκόμιζε προς αυτόν καθ' έκάστην τά όπεία έλάμβανε χρήματα διά τας μικράς του διασκεδάσεις. Ο πατήρ του δεν έβράδυνεν έπως παρατηρήση ότι τά χρήματά του εξω- δεύοντο ταχύτερα. Ηθέλησεν όθεν ένα βεβαιωθή που τά εξώδευμα και άπεράσισε να τόν ακολουθήση. Το παιδίον άναχωρεί κατά την συνήθειάν του και άπέρχεται κατ' εύθειαν εις την καλύδην. Ο πα-

τήρ το ακολουθεί, πλησιάζει και τó βλέπει ότι βάλλει εις την χειρά του έργάτου την μικράν ποσότητα ήν πρό όλίγου έλαβε παρ' αυτού διά την έβδομαδα του. Μή δυνάμενος ν' άναχατίση την χαράν, ήν τώ έπροξένη: ή φιλόανθρωπος αυτή πράξις, φανερούται και σφίγγει εις τας άγκάλας τόν προσφιλή υιόν του, καταβρέχων αυ- τόν με δάκρυα χαράς. Ούτι διήλθε την νεότητα του ό Φλωριάν εύεργετών και καλλιεργών τó πνευμά του, έπιμόνως καταγιγόμενος εις την σπουδήν τής φιλολογίας. Την 14 Μαΐου 1788 διωρί- σθη μέλος τής Γαλλικής Ακαδημίας. Καταχωρούμεν ένταύθα μίαν παράφραστον λόγου τής ύποδοχής αυτού.

«Εάν ό έρωσ τής εργα- σίας καθιστά τόν άνθρω- πον ευτυχή καθ' όλας τας ήλικίας, εις κατ' έξο- χήν ώφέλιμος έν τη νεότητι. Όταν τά όρμητικά πάθη μάχονται διηλεκώς εναν- τίον ένός λογικού άσθενούς — όταν ή καρδιά, άνευ ύ- περασπίσεως και άπροφύ- λακτος, ένα είπω ούτω, πανταχούθεν άπεδαίγη άρ' έαυτής εύελπιστος εις πά- σην άπάτην—εταν ή ψυχή άπληστος συγχινήσεων νέ- ων τρέχη προς πάν ό,τι δύναται να την δελεάση, εις τότε άνάγκη να έ- παυξάνωμεν εκείνην την ά- νήσυχον γοργότητα, διευθύ-

νοντες αυτήν προς ένα σκοπόν έπωφελη, και ούτω ν' απαλλάτ- τωμεν την ζωήν από τής άνίας, κατόπιν τής όποιας βαδίζουσι συνεχώς οι κακία.»

(Εκ τού Γαλλικού υπό Ε. Περικζίνην).

ΛΟΓΟΣ

έκφωνηθείς έν τω Άναγνωστηρίω «Η Σμύρνη» υπό Α. Κουρνιακτη την 26 Μαρτ. 1872.

Περί τών καλλονών τού λόγου έν τή Ίερά Γραφή.

Φιλόμουσοι Κόριοι!

Είνε όμολογούμενον ότι έσω συγχότερα τά τής ευαγγελικής διδασκαλίας ύψηλά διδάγματα εις τας ακοάς τών πιστών άντη- χούσιν, ό δε λόγος τού Θεού υπό πάντων έρευνάται, τοσοούτω βα- θύτερον και ζωηρότερον εις τας ψυχάς τών ανθρώπων έγγρατά- νονται τά παραγγέλματα τής χριστιανικής ήμών πίστεως. Δυστυ- χώς όμως ή έπιπολάζουσα παρ' ήμίν άδιαφορία ως προς την με- λέτην τών Ίερών Γραφών δεινάς επήνευκε συνεπίαις παρά τώ λαώ, καταδικάσασα αυτόν ή να διατελή υπό τó κράτος τής δεισιδαιμο- νίας ή να φαίνεται πάντη ψυχρός και άδιαφορός εις τά θρησκευ- τικά αυτού καθήκοντα. Και πόθεν τούτο; ποία τά αίτια τής έγ- κληματικής ταύτης άνωμαλίας; διατί ό ήμέτερος λαός έξηχερι- ώθη τοσοούτον, ώστε να μη αισθάνεται πλέον ούτε τού ύψος ούτε τó κάλλος τής χριστιανικής αυτού πίστεως; Πικρά ή άλήθεια, άλλ' εντούτοις όρείλομεν να όμολογήσωμεν, ότι ή άνωμαλος και κα- χεκτική αυτή κατάσταση τού θρηδοόξου πληρώματος προέρχεται: έν μέρει και έν τής άκηδίας τής Έκκλησιαστικής άρχής, ήτις τόν τύπον μόνον επιδιώκουσα και άδιαφορούσα κατά τά άλλα έγκυρια- λείπει: την θρησκευτικήν άγωγήν τών πνευματικών αυτής τέκνων εις χειράς ανθρώπων άπαιδεύτων και άνικάνων να χειραγωγή- σωσιν αυτά προσκρόντως και να έγκυριαστήσωσιν εις τó ποιήμιον την άληθή σημασίαν τής άγίας ήμών Έκκλησίας. Μακράν λοι- πόν πάσης χριστιανικής διδασκαλίας και περιοριζόμενος μόνον εις περικοπάς τινας τού Ευαγγελίου, ψαλλόμενας έν τή Έκκλησία εις αρχαίαν γλώσσαν, ό λαός άδυνατεί φυσικώ τώ λόγω να έννο- ήση τó ύψος και τó βάθος τών Ίερών Γραφών και ως εκ τούτου άτελείς γνώσεις περί τών θρησκευτικών αυτού πραγμάτων κατέχει.

Μελετώντες έμβριθώς τας Ίεράς Γραφάς θέλομεν εύρεϊ έν αυταίς ου μόνον θησαυρόν ανεξάντλητον ήθικών παραγγελμά- των, άλλά και υπό φιλογογικήν έποψιν καλλονάς, άς δυσκόλως άπαντα τις εις τούς αρχαίους και νεωτέρους συγγραφείς. Προτι- θέμενος σήμερα να λαλήσω περί τών καλλονών τούτων, θέλω έφρασηθή πλείστα τού λόγου μου εκ τού παραλληλισμού, όν ποι- είται ό Σατωβριάνδος μεταξύ Όμήρου και τών Ίερών Γραφών, και θέλω λαλήσει: έν συντόμω και όσον αι άσθενείς μου δυνάμεις παρ' τοιούτου ύψηλού αντικειμένου επιτρέπουσι. α.) Περί τού ίσο- ρικού χαρακτήρος τών Ίερών Γραφών. β.) Περί τής Ίεράς Ποι- ήσεως και γ.) Περί τού Ευαγγελικού ύψους.

Εντεϋθεν όρμώμενος και πεποιθώς εις την σύμφορον ευμένειαν τών άκροατών μου, Οαρραλέως προβαίνω εις την ύπόθεσιν τού λόγου μου.

Αίαν παράδοξον φαίνεται ήμίν τó σύγγραμμικ έκείνο, όπερ άρ- χεται εκ τής Γενέσεως και τελείται εις την Αποκαλυψιν, όπερ

προσιμαίζεται διά τού εύκρινεστέρου ύψους και καταλήγει διά τού μεταφορικωτέρου τρόπου. Το πάν, δύναται τις να είπη, εις μέγα και άρελές παρὰ τώ Μωύση, ως αυτή ή δημιουργία τού κόσμου και τών πρωτογενών ανθρώπων, τούς όποιους μάς παριστά έπίσης τó πάν ειςνε τρομερόν και ύπερφυσικόν παρὰ τώ τελευταίω προ- φήτη, ως αι διεφθαρμένοι εκείνκι κοινωνία και ή συντέλεια τού κόσμου, ήν εξιστορεί μετά τοσαύτης δυνάμεως.

Τά μάλλον άλλότρια εις τά ήμέτερα ήθη συγγράμματα, τά παρὰ τοίς άπίστοις λαοίς ιερά βιβλία, τó Ζενδαβέστα τών Περ- σών, αι Βέβαι τών Βραχμάνων, τó Κοράνιον τών Τούρκων, τó Έδδα τών Σκανδιναυών, τά αξιώματα τού Κομφούκιου, τά σαν- σκριτικά βιβλία, δεν προξενούσιν ήμίν ουδένά θαυμασμόν. Εύρί- σκομεν δηλαδή έν αυτοίς την συνήθη άλυσον τών ανθρώπινων ιδεών και ύπάρχει σχέσις τις μεταξύ αυτών ως προς τó ήθος και την διάνοιαν. Μόνη ή Ίερά Γραφή ουδέν όμοιον τοίς άλλοις έχει, ούσα νημεμίον άποκεχωρισμένον τών άλλων. Έξηγήσατε αυ- τήν εις τόν Ινδόν, τόν Κάφρον, τόν άγριον τής Αμερικής πάν- τες εξίσου θέλουσι θαυμάσει αυτήν. Πράγμα τωόντι παράδοξον! Είκοσι συγγραφείς, ζήσαντες εις έποχάς λίαν άπομεμακρυσμένας, είργάσθησαν επί τών Ίερών Γραφών, και μολονότι έκαστος εξ αυτών μετεχειρίσθη ιδιαίτερον λεκτικόν, τó άμίμητον αυτών ύψος δεν άπαντάται εις κανέν σύγγραμμικ Η δε νέα Διαθήκη, τοσοούτον διάφορος τής παλαιάς ως προς τó ήθος, ουχ ήττον συμμετέχει αυ- τής ως προς την κεινοφανή ταύτην πρωτοτυπίαν.

Άλλά τούτο δεν ειςνε τó μόνον παράδοξον, όπερ οι άνθρωποι εκ συμφώνου εύρίσκουσιν έν τή Ίερά Γραφή. Οι μη παραδεχόμε- νοι την γνησιότητα και αξιοπιστίαν τής Βίβλου πιστεύουσιν όμως εναντίον τής θελήσεώς των εις κάτι. Μονοθείσται! και άθεοι, με- γάλοι και μικροί υπό άγνώστου τινός δυνάμεως παρασυρόμενοι, δεν πύουσι να εξετάζωσιν τó σύγγραμμικ τούτο, όπερ οι μέν θαυ- μαζουσιν, οι δε άπορρίπτουσιν. Είς οίανδήποτε κοινωνικήν θέσιν και αν εύρεθώμεν, εύρίσκομεν έν τή Ίερά Γραφή έδαφίον τι έφαρ- μαζόμενον επί τής ίδιας ήμών καταστάσεως και δυσκόλως δύνα- ται τις να μάς πείση ότι εγένετο πρόνοια περί όλων τών έφικτών συμβάντων εις βιβλίον γεγραμμένον υπό τής χειρός τού ανθρώ- που. Είςνε λοιπόν αναντίρρητον ότι εύρίσκομεν εις την Ίεράν Γραφήν:

Την άρχήν τού κόσμου και την συντέλειαν αυτού.

Την βάση τών ανθρώπινων γνώσεων.

Τά πολιτικά παραγγέλματα από τής πατρικής έξουσίας μέχρι τού άπολύτου δεσποτισμού από τής ποιμενικής ζωής μέχρι τών διεφθαρμένων αιώνων.

Τά ήθικά παραγγέλματα έφαρμοζόμενα εις την ευτυχίαν και εις την δυστυχίαν, εις τας ύψηλοτέρας τάξεις τού βίου καθώς και εις τας ταπεινοτέρας.

Τέλος πάντας τούς χαρακτήρας τού λόγου, χαρακτήρας οίτι- νας, αποτελούσιν έν μοναδικόν σώμα, εξ έκαστον διαφορετικών τε- μαχίων συγκείμενον, δεν παρέχουσιν έντούτοις την έλαχίστην όμοιότητα μετά τού λεκτικού τών ανθρώπων.

Μεταξύ τών θείων τούτων χαρακτήρων όρείλομεν πρό πάντων να διακρίνωμεν τούς εξής:

Α'. Το Ιστορικόν ὕφος, ὅπερ ἀπαντῶμεν εἰς τὴν Γένεσιν, τὸ Δευτερονόμιον, τοὺς Κριτάς, τὰ Χρονικά, τὸν Ἰώβ κτλ.

Β'. Τὴν ἱερῶν ποιήσιν, οἷον ἀπαντῶμεν αὐτὴν εἰς τοὺς ψαλμοὺς, τοὺς προφήτας, τὰς παροιμίας καὶ ἐν γένει εἰς ὅλα τὰ ἠθικὰ βιβλία.

Γ'. Τοῦ Εὐαγγελικῶν ὕφος.

Ὁ πρῶτος τῶν τριῶν τούτων χαρακτήρων πότε μὲν μιμεῖται μετ' ἀνεκφράστου γοητείας τὴν ἀφήγησιν τῆς ἐποποιίας ὡς εἰς τὰ συμβάντα τοῦ Ἰωσήφ, πότε δὲ τοὺς κλυδωνισμοὺς τῶν κυμάτων ὡς μετὰ τὴν διάδοσιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης: Ἐνταῦθα θρηνηθεῖ τὰ ἐλεγεία τοῦ Ἰώβ· ἐκεῖ ψάλλει μετὰ τῆς Ρούθ παθητικὰ ποιμαστικὰ ἄσματα. Ὁ λαὸς οὗτος, τὰ ἔχνη τοῦ ὁποίου καταλείπουνται φαινομενικὰ σημεῖα καὶ ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ὁ ἥλιος σταματᾷ, ὁ βράχος χύει φθόνον ὕδωρ, ὁ οὐρανὸς ἐπιδοκίμασι αὐτῷ τὸ μάννα, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη βεβαίως τὰ συνήθη ἀπομνημονεύματα. Οἱ καθιερωμένοι τυποὶ μεταβάλλονται ὡς πρὸς αὐτόν. Αἱ πολιτικαὶ αὐτοῦ ἀνατροπαὶ πότε μὲν ἐξιστοροῦνται διὰ τῆς σάλπιγγος, πότε δὲ διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ αὐλοῦ. Τοῦ ὕφους τῆς ἱστορίας αὐτοῦ εἶνε αὐτὸ κατ' ἐκείνους ἐνδεδειγμένους θαύμα, ὅπερ μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν θαυμάτων, τῶν ὁποίων δικαιώνει τὴν μήτην.

Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ἐκπλητίζεται τις ἀναγινώσκων τὰ ἐξίσια γεγονότα, ἅτινα διαλαμβάνει. Οὐδὲν δύναται νὰ παραβληθῆ ἢ πρὸς τὴν εἰσήγησιν τῆς Γένεσεως. Ἡ ἀπλότης τοῦ λεκτικοῦ, παραβληθῆ μετὰ τὸ μεγαλεῖον τῶν γεγονότων, φαίνεται ἡμῖν τὸ τελευταῖον κατορθώμα τῆς μεγαλοφυΐας.

«Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπέκλυε τῆς ἀβύσσου καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπερέετο ἐπέκλυε τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς γεννηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μισθὸν τοῦ φωτός, καὶ ἀνά μισθὸν τοῦ σκοτός. Καὶ ἐκάλεισεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκοτός ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.»

Τὸ ὕφος τοῦτο εἶνε τοσοῦτον ὑψηλόν, ὥστε ἀποδίδει ἀδύνατον ἡμῖν ν' ἀποδείξωμεν τὸ κλάδος καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ. Περιοριζομεθα μόνον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς, βλέπων τὸ φῶς καὶ ὡς ἀνθρώπος ἀρεσκόμενος εἰς τὸ ἔργον τοῦ καὶ ἐπιδοκίμαζων αὐτό, εἶνε μία ἐκ τῶν πράξεων ἐλείων, αἵτινες δὲν ἀήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ὁ δὲ ἡμέτερος νοῦς ἀδυνατεῖ φυσικῶ τῷ λογῶ νὰ τὸ ἐννοήσῃ.

Ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Πλάτων, οἵτινες λαλοῦσι περὶ τῶν Θεῶν μετὰ τοσαύτης μεγαλοπρεπειᾶς, δὲν ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην ὁμοιότητα μετὰ τὴν καταπληκτικὴν ταυτην ἀρεσκείαν. Εἶνε αὐτὸς ὁ Θεὸς, ὅστις καταβιβάζεται νὰ δεικνύσῃ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἐννοήσωσιν καὶ θαυμάσωσιν τὰ ὑπερφυσικά ἔργα καὶ τὴν παντοδυναμίαν αὐτοῦ.

«Ὅσοις τῶν ἱστορικῶν, λέγει ὁ Αὐγουστὸς Νικόλαος (*) ἐν ταῖς φιλοσοφικαῖς αὐτοῦ μελέταις περὶ χριστιανισμοῦ, ἔγραψε το-

(*) Ὁρα μεταφράσιν Κ. Βραβίλα Ἀρμένη καὶ Α. Μαυρομμάτη σελ. 203. Τομ. Α'.

σοῦτον σοδῶρως καὶ ἐπισήμως, ὡς ὁ Μωϋσῆς. Δὲν εἶνε ποιητικῆς ὡς ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος, γράφων ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν τῆς φαντασίας τοῦ καὶ προτιθέμενος νὰ καθιδύνη τὰ πνεύματα καὶ ν' ἀπολαύῃ ἐπίγειον ἀθανασίαν. Δὲν εἶνε ἱστορικός, ὡς ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Θουκυδίδης, συγγράφων ρητορικῶν λόγων, ἵνα συναγωνισθῇ καὶ λάβῃ τὰ κατὰ τοὺς δημοσίους ἀγῶνας ἐπονεμόμενα βραβεῖα· δὲν εἶνε τέλος πάντων κολακευτικὸς χρονογράφος ἢ ἐπικριτικὸς τῶν συγχρόνων του, διανέμων τὴν δόξαν ἢ τὴν ἀτιμίαν κατ' ἀρεσκείαν τῶν κομμάτων καὶ περιοριζόμενος εἰς τὸν κύκλον ἰθείας τινὸς ἢ ἐθνικότητος, ὡς ἡ πληθὺς τῶν ἱστορικῶν, ἀλλ' εἶνε ἀρχιερεὺς καὶ πατριάρχης γράφων ὑπὸ τὰ ἔμματα δλοκλήρου λαοῦ, καὶ οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐξιστορῶν δημόσια συμβάντα, ὧν ὁ κόσμος εἶχε χρηματίσει τὸ θέατρον, καὶ προσδιορίζων διὰ τῆς γραφῆς, ὅτι ἡ γῆ ἅπασα διηγείτο. Παρ' αὐτῷ οὕτω πρόλογος ὑπάρχει, οὔτε προοίμιον, οὔτε προοίμιον, οὔτε προπροακτουή· οὐδεμία φροντίς ὅπως γίνῃ ἀρεστός ἢ πιστευτός· ἢ διηγησὶς καὶ μόνη ἢ διηγησὶς· πῶθ' ἢ ἀπίθ' ἢ φυσικὰ ἢ θαυμαστικά, ἀρετὴ ἢ δυσονόητα, πάντα ἐξέρχονται τοῦ κλάμου αὐτοῦ μετ' αὐστηρὰν ἀπλότητα, ὡς ἂν ἔγραφε μόνον, καὶ ἕτερος τὰ γραφόμενα γινώσκων ὑπεργόρευεν αὐτῷ. Εἶνε δὲ λίαν προφανές, ὅτι γράφει ἐν μέσῳ τῆς κοινῆς πεποιθήσεως, ὅτι τὰ παρ' αὐτοῦ ἱστορούμενα εἶνε ἀυθοποστηρικὰ καὶ ὅτι αἱ ἐντυπώσεις ἐκπληξίως, ἀμυδρολίως ἢ ἀπιστίας, ἂς ἐνίοτε λαμβάνομεν ἀναγινώσκοντες αὐτόν, ποσῶς δὲν ἠγείροντο παρὰ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ, ἄλλως ἢ ἤθελε τὸ συναίσθησιν πρὸ πάντων αὐτῶν. Βλέπομεν, συναίσθησιν, ὅτι βασιλεύεται ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης τῶν συγχρόνων του, καὶ οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, ἐπὶ τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐντύπωση αὐτὴ παρᾶ τῆς ἀσφαλτοῦ καὶ αὐτὴν τὴν θρασυτάτην ἀπιστίαν. Ὁ ἀποβάλλων τὴν διηγησὶν τοῦ Μωϋσῆος δὲν προσβάλλει μόνον αὐτόν, ἀλλ' ὀλόκληρον λαόν, ὀλόκληρον κόσμον, ὅστις τὴν ὑπεργόρευεν εἰς αὐτόν, καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐδέχθη ἐν μέσῳ μνημείων καὶ εἰσέτι ζωηρῶν παραδόσεων ἐγγυημένων αὐτῇ, καὶ ἐν μέσῳ περιστάσεων καταλληλοτάτων νὰ τὸν ἐλέγξωσιν, ἐὰν ἐψεύθετο».

Ὅπότεν λοιπὸν διαλογισθῶμεν ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶνε ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἱστορικῶν, αἱ δὲ ἀρηγήσεις αὐτοῦ ἄμικτοι παντός μύθου, ὅπότεν θεωρήσωμεν αὐτὸν ὡς τὸν ἐλευθερωτὴν καὶ νομοθέτην μεγάλου λαοῦ καὶ ὡς τὸν δεινότερον τῶν συγγραφέων, ὅπότεν βλέπομεν αὐτόν ἐπιπλέοντα ἐντὸς τοῦ λίχνου ἐπὶ τῶν ὕδατων τοῦ Νεῖλου, ἀκολούθως κεκρυμμένον ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐπανερχόμενον ὅπως διασχίσῃ τὴν ἐρυθρὰν θαλάσσαν καὶ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῶν βροντῶν καὶ τῆς νεφέλης, ὡ! τότε ὁ μεγαλείτερος θαυμαστὸς κυριεύει τὸν νοῦν καὶ τὴν φαντασίαν μας. Ὅταν δὲ συλλογισθῶμεν σφριζόμενοι ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας, ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ εἶνε οὐ μόνον ἢ πραγματικὴ ἱστορία τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἀλλ' ἀκόμη ἢ εἰκὼν τῶν νεωτέρων, ὅτι ἐκάστη πράξις εἶνε διττὴ καὶ περιλαμβάνει ἐν αὐτῇ ἱστορικὴν τινὰ ἀλήθειαν καὶ μυστήριον τι· ὅτι ὁ Ἑβραϊκὸς λαὸς εἶνε συμβολικὴ περιλήψις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀπεικονίζων εἰς τὰς συμβάντα αὐτοῦ πᾶν ὅτι ἠκολούθησε καὶ μέλλει ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν κόσμον· ὅτι πρέπει νὰ

ἐκλάβωμεν τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς ἄλλην τινὰ πόλιν, τὴν Σιών ὡς ἄλλο ὄρος, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἄλλην τινὰ γῆν, καὶ τὴν κλησὶν τοῦ Ἀβραάμ ὡς ἄλλην τινὰ κλησὶν ὅταν διαλογισθῶμεν, ὅτι ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ ὁ ἠθικὸς ἀνθρώπος καλύπτεται ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἡ πτώσις τοῦ Ἀδάμ, τὸ αἷμα τοῦ Ἀβελ, ἢ κεκαλυμμένη γυμνότης τοῦ Νῶε, καὶ ἡ κατάρα τοῦ πατρὸς τούτου ἐπὶ ἐνὸς τῶν τέκνων αὐτοῦ εἶνε καὶ σήμερον διαδηλοῦνται· εἰς τὸν ὀδυνηρὸν τοκετὸν τῆς γυναικός, εἰς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τοὺς φύλακας τῶν αἱμάτων τοὺς καταπλημμυρίζοντας ἀπὸ τῆς ἀδελφοκτονίας τοῦ Καὶν τὴν ἡμέτην γῆν, εἰς τὰς καταγραμμένας φυλάκας τοῦ Χάμ, αἵτινες κατοικοῦσι μίαν τῶν ὄρειότερων χωρῶν τῆς ὑψηλῆς (θῆλ. οἱ μαῦροι)· τέλος ὅταν βλέπομεν τὸν προαγγελθέντα εἰς τὸν Δαβὶδ Μεσσίαν ἰσχυρόμενον ἐν τῇ προδωρισμένη ἐποχῇ, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν ἀληθῆ θρησκείαν καὶ τὴν ἀληθῆ ἠθικὴν, ὅπως ἐνώσῃ τοὺς λαοὺς καὶ ἀντικαταστήσῃ διὰ τῆς θυσίας τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου τὰ ἡμαρτοσταγῆ ὀλοκαυτώματα, ὡ! τότε ἐλλείπουσιν ἡμῖν ἱκανοὶ λόγοι δι' ὧν νὰ ἐκφράσωμεν τὸν θαυμασμὸν μας, καὶ μετὰ τοῦ προμητάνακτος ὁμοθυμῶς θέλομεν ἀναφωνήσῃ.

Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων.

Παρὰ τῷ Ἰώβ πρὸ πάντων τῶν ἱστορικῶν ὕφους τῆς ἱερᾶς Γραφῆς λαμβάνει, ὡς ἐρέθη, τὸ ἐλεγειακὸν ἦθος. Οὐδεὶς συγγραφεὺς, μὴ ἐξαιρουμένου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἱεραίου, ὅστις μόνος δύναται νὰ ἐξισώσῃ τοὺς θρηνοὺς πρὸς τὰς ἐδύνας, ὡς λέγει ὁ Βοσοῦτος, παρέτεινε τὴν ὀλιψὶν τῆς ψυχῆς τοσοῦτον, ὅσον ἐπράξεν ὁ πατριάρχης τῆς Ἀραβίας. Εἶνε ἀληθές ὅτι αἱ παρὰ τῆς φύσεως τῆς ἀπιστίας ληθθεῖσαι εἰκόνες, αἱ καυστικαὶ ἄμμοι τῆς ἐρήμου, ὁ πλεόρητος φοινῆς, τὸ ἀγρονὸν ὄρος ἀμυδρῶς διαφερόντως εἰς τὴν ἔρημον καὶ εἰς τὸ αἶσθημα ταλαιπωρουμένης καρδίας, πλὴν ὑπάρχει ἐν τῇ μελαγχολίᾳ τοῦ Ἰώβ ὑπερφυσικόν τι. Ὁ ἀτομικὸς ἀνθρώπος, ὅσον δυστυχῆς καὶ ἂν ἦεν, δὲν δύναται ν' ἀρσθῇ ἐκ τῆς καρδίας του τοιοῦτους στεναγμούς. Ὁ Ἰώβ εἶνε ἢ εἰκὼν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, ὁ δὲ θεοπνευστος συγγραφεὺς εὐρεν ἱκανὰς οἰμωγὰς ὅπως παραστήσῃ τὴν πληθὺν τῶν κακῶν ἄπικα καταμαρτυροῦσι τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐπειθὲν ἐν τῇ ἱερᾷ Γραφῇ τὸ πᾶν ἔχει τελικὸν σκοπὸν μετὰ τῆς νέας διαθήκης, δύναται τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι τὰ ἐλεγεία τοῦ Ἰωβ ἱεροπραγματικῶς ἐπίσης διὰ τὰς πενήθιμους ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ Θεὸς διὰ τῶν προφητῶν αὐτῶ συνέταττε πρὸ δύο χιλιᾶδων ἐτῶν ἐπιτάφια ἄσματα ἀναξίτα τῶν χριστιανῶν ἡρώων, πρὶν οἱ ἱεροὶ οὗτοι μάρτυρες κατακτήσωσι τὴν αἰώνιον ζωὴν.

Ἀπόλοιο τῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ νύξ ἐν ᾗ εἶπον, ἰδοὺ ἄρσεν.

«Ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἶνε σκότος, καὶ μὴ ἀναζητήσαι αὐτὴν ὁ Κύριος ἀνωθεν, μηδὲ εἶθαι εἰς αὐτὴν φέγγος ἐκλαβὸν δὲ αὐτὴν γνόφος.» (Ἰωβ. κεφ. γ'. β. 4. 5). Παράδοξος τροπὸς νὰ ὀλιβηταί τις ἐπὶ ταῖς δυσπραγίαις τοῦ βίου! Μόνον ἢ ἱερὰ γραφὴ λαλεῖ οὕτω. Καὶ παρκατιῶν λέγει.

«Ἰναὶ γὰρ δεῖσται τοῖς ἐν πικροῖα φῶς, ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδυνοῖς ψυχαῖς;» (Ἰωβ. κεφ. γ'. ἐδ. 20).

Οὐδέποτε βεβαίως ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ ἀνθρώπου ἐξήλθεν ὀδυνηρότερος ἀναστεναγμός.

«Βροτὸς γὰρ γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος καὶ πλήρης ὀργῆς· ἢ ὡσπερ ἄνθος ἀνθήσκει ἐξέπεσε· ἀπέδρα δὲ ὡσπερ σικιά, καὶ οὐ μὴ στή.» (Ἰωβ. κεφ. ιδ'. ἐδ. 1. 2).

Ἡ περιτολογία αὐτῆς γεννητὸς γυναικὸς εἶνε ἐκπληκτικὴ. Ἐν ταῖς ἀθηνείαις τῆς γυναικὸς βλέπει τις ὅλας τὰς ταλαιπωρίας τοῦ ἀνθρώπου, τὸ δὲ μάλλον ἐπιτετηθευμένον ὕφος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ μετὰ τοσαύτης δυνάμεως τὴν ματαιότητα τῆς ζωῆς ἢ ὅσον αἱ ὀλίγαι αὐταὶ λέξεις ὀλιγόβιος καὶ πλήρης ὀργῆς. (ἀκολουθεῖ).

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

πατρός πρὸς τὴν εἰς οὐρανὸν ἀποδημοῦσαν θυγατέρα.

Ὁ ὀυγατερ καλλιπάρθενε Ἀθηνᾶ μου, ὦ ὀυγατερ τῆς θυγατρὸς Σιών, ὦ νόμφη τοῦ νομίου Χριστοῦ! ὦ ἀθῶα περιστέρα τοῦ λειμῶνος τῆς ζωῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ὦ φύλλον τῆς καρδίας μου, διατὶ τοσοῦτον προφῶρος τὸ γῆθιον σκηνῆς σου καταλιπούσα καὶ τὴν πνευματικὴν χλαμύδα περιβαλλομένη ἀπέπτῃς ἀπὸ τὰς ἀγκύλας τῆς δλοκλύσεως οἰκογενείας σου; διατὶ σὺ ἢ τοσοῦτον ἀγαπῶσα καὶ ἀνταγαπωμένη ὑποτῶν συγγενῶν σου ἠνέχθης νὰ τοῖς ποτίης μέχρι σταγόνος τὸ πικρότατον τοῦ ἀποχωρισμοῦ δηλητηρίου; Πάντες μοὶ μέμροται, κόρη, διότι σε ὀδήγησα εἰς τὴν σωτήριον ὁδόν, ἢς τὸ ἀσφαλὲς κατανοήσῃς ταχέως πρὸς αὐτὴν ἔσπευσας. Ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ἀπηλῶες καὶ πρὸς Κύριον ἀπεδήμησας, εἶνε ποτε δυνατόν νὰ μακρυνθῆς καὶ ἀπ' ἐμοῦ τοῦ πατρὸς σου; εἰ καὶ τὰ σπλάγχνα τῆς πεφιλημένης μητρὸς καὶ πόσης τῆς οἰκογενείας κατεσπάραξας καὶ εἰς μέγαν κοπετὸν καὶ ὀρηγον ἐνέβαλες αὐτὴν, πιστεύεις ὅτι καὶ ὁ πατήρ σου, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν ἐνεστώσαν εὐδαιμονίαν σου, ἐκλονίσθη ποσῶς διὰ ταῦτα; Ἀλλὰ τότε πρὸς τί αἱ καθημερινὰ διδασκαλίαι πρὸς σὲ καὶ τοὺς ἀδελφούς σου, ὅτι ὁ ὀνάκτος ἐστὶν ἢ ζωὴ καὶ ἢ τελειοποίησις τοῦ ἀνθρώπου; Ἰδοὺ σήμερον ἀπὸ πρωΐας τὴν ἐκ τῶν ἐντεῦθεν πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Πλάστου ἐν μόνῳ δευτερολέπτῳ ἀστραπηδὸν διήλυσας. Ἦδη βεβαίως κατενόησας, ὅτι διὰ μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἀνθρώπον διδασκαλίας, ἢν καὶ μόνον τοσοῦτον συνεχῶς ὑπ' ἐμοῦ ἐδιδάχθης, ἦτο δυνατόν νὰ φύλαξῃς ἀσφαλῶς εἰς τὸν προρισμὸν σου· εἰς αὐτῆς τῆς εἰς τὴν πνευματικότητα μεταστάσεώς σου δὲν κατενόησας ἦδη τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου αὐτῆ ἀφ' ἐαυτῆς; Τί ἔλεγον συνεχῶς πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκογένειαν: «ὅστις ἀκούει τὴν διδασκαλίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ πράττει τὸ θέλημα αὐτοῦ, μόνος ἐκεῖνος δύναται νὰ ὀμοιωθῆ ἀνθρώπος· μόνος ἐκεῖνος κατανοεῖ τὸ «γῶθι σουτόν.» Ἐκεῖνος πράττειν τὸ καθήκον του, ἐνοῦται ἐντεῦθεν μετὰ τὸν θεόν καὶ οὐδέποτε γεύσεται θανάτου, ὡς αὐτὸς ὁ Σωτὴρ εἶπεν: «ὁ ἀκούων μου τὸν λόγον καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν.»

Οὕτε γλωσσά τις τῶν ἐθνῶν, οὕτε διδασκαλία τις τῶν ἀνθρώ-

πων, σὰς ἔλεγον, ἤδυνήθη νὰ ἱκανοποιήσῃ ἀνέκαθεν τὴν ἀνθρω-
πότητα οὕτε θέλουσι ποτε δυνηθῆ ταῦτα νὰ ἱκανοποιήσωσιν αὐ-
τήν. Εἰς μάτην, πρὸ μικροῦ σὰς ἔλεγον, οἱ σοφοὶ τῶν ἀνθρώπων
ζητοῦσιν ἐκ νέου τὴν θεραπείαν αὐτῆς διὰ μόνης τῆς γλώσσης.

Ἐν ᾧ δὲ ἐγὼ ταῦτα ἐνώπιον πολλῶν ὑπεστήριζον, ὑμεῖς συνεσέ-
λεσθε πᾶσαι, ᾧ θύγατερ, μὴ ὑπ' ἐκαίμων καταγελῶμαι. Ἦδη ὅμως
εἶμαι βέβαιος ὅτι κατενόησας τὴν ἀγαθὴν τοῦ πατρὸς σου διαθε-
σιν, ὅστις εἰ καὶ ἐκ πολλῶν ματαίων σὰς καθυστέρει, ἐφρόντισεν
ὅμως νὰ σὰς ἀνοίξῃ τὴν θύραν τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸν Πλάστον.

Γινώσκω, ᾧ τέκνον, ὅτι ἡ ἀσυνήθησσι συνεχῆς ἐργασία ἐγένετο
πρόξενος τῆς ἀσθενείας σου καὶ τοῦτο σπαράσσει τὴν καρδίαν
μου· ἐπὶ μίαν ὄλην ἔβδομάδα σπουδαίως πάσχουσα ἐσιώπας δι'
οἰκονομίαν τοῦ ἱατροῦ, ὡς πολλάκις ἀνευ τοῦτο θεραπευόμεθα.

Οὐ μόνον δὲ νῦν ἀλλὰ πάντοτε ἐνέκρινας τὰς τοιαύτας οἰκονο-
μίας, λέγουσα «Τί ποιητέον, ἀρ' εὐ ὁ Θεὸς ἠδούκῃσεν, ὥστε
πάντες νὰ περιμένωμεν ἀπὸ τὰς δύο χεῖρας τοῦ πατρὸς τὰ πάντα;
ἀλλ' ὅμως μ' ὄλην τὴν γενναίαν καρτερίαν σου ἐπέπρωτο, Ἀθηνᾶ
μου, νὰ καταπέσῃς· ἡ δ' εὐρωστία σου, κόρη, ἀντὶ νὰ σὲ βοηθήσῃ,
αὕτη πρὸ πάντων συντέθειν νὰ σὲ φέρῃ τσοῦτον πρόωρος εἰς
τὸν τάφον. Καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ διάστημα τῆς ἐπικημέρου ἀσθε-
νείας σου δὲν ἔπαυσες κοάζουσα «καλέ μου πάτερ, πάσχω!»

Τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς ἀσθενείας σου ἐπεκαλέσθημεν τὸν θεῖον
ἱατρόν, ὅπως μεταλάβῃς τοῦ σωτηρίου σώματος καὶ αἵματος πρὸς
θεραπείαν σου. Ὡ! μετὰ πόσης εὐλαθείας δὲν ἐξετέλεσας τὸ
ὑψηλὸν τοῦτο καθήκον ἐξομολογηθεῖσα καὶ μεταλαβούσα τῆς ἀ-
φθάρτου ζωῆς; Ὅποια πίστις δὲν διεκρίνετο εἰς τὰ πρὸς τὴν ἀ-
γίαν κοινωνίαν στραφέντα βλέμματά σου; Δὲν ἐκραξες τὴν σιγ-
μὴν ἐκεῖνην στραφείσα πρὸς τὴν αὐταδέλφην σου, ἰδοὺ Χαρίκλειά
μου, ἰδοὺ φῶς; ἐκεῖνη νομίζατα ἔστι ἐροβήθης, ὅπως σὲ ἐναρρῶνη,
σοὶ ἀπήντησεν «Ἄχ Ἀθηνᾶ, οὐδὲν ἐπεθύμησα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ
περισσότερον ἢ νὰ ἔβλεπον καὶ ἐγὼ αὐτὴν τὴν λάμπιν, αὐτὸ τὸ
φῶς· ὡ πόσον σὲ ζηλεύω διὰ τοῦτο! Σὺ δὲ τῇ ἀπεκρίθης «Μὴ
σὲ μέλει, Χαρίκλειά μου, καὶ ἡ Ἰδῆς καὶ σὺ αὐτὴν τὴν χάριν,
αὐτὸ τὸ φῶς.» Τὸ φῶς ἐκεῖνο, καλὸν μου τέκνον, οὐδὲν ἄλλο
ἦτο ἢ τὸ ὑπερούσιον φῶς τῆς τρισηλίου Θεότητος τὸ εἰς μόνον
τὸν ἐκ τῆς φθορᾶς ἀποχωριζόμενον γινόμενον ὄρατόν. Πῶς ἤδυ-
νάμη ἀκούων ταῦτα νὰ μὴ ἐνοήσῃς ὅτι ἡ πρὸς τὰ ἄνω πρὸς-
κλήσις σου ὑπὸ τοῦ Πλάστου ἀπερασίθη; Καὶ ὅμως οὐδέλω
ἠλαττώθη ὁ ἀπαράμιλλος ζήλος, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀσθενείας
σου κατεβάλλετο ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν ἀγαπητῶν σου Ἀριστοτέλους καὶ
Χαρίκλειας, ὡς καὶ ὑπὸ πάντων ἐν γένει τῶν περιστοιχούντων σε.
Σὺ μόνη συνεχῶς ὠμολόγηις τοῦτο λέγουσα «Ἀριστότελες, Χα-
ρίκλεια, με ἐδρῶσάτε, με εὐχαριστήσατε, σὰς εὐχαριστῶ.» Ἐγὼ
δὲ μόλις ἠξιοῦμην ἐνίοτε νὰ βρέξω με ψυχρὸν ὕδωρ τὴν κυρι-
φλεγὴ γλώσσάν σου καὶ ἐπὶ μίαν μόνην στιγμὴν ἠξιώθην κατὰ
τὴν ἐπιθυμίαν σου νὰ σὲ κρατήσω εἰς τὰς ἀγκάλας μου.

Συγχερόνως δὲ ὅποια διηγεῖσθαι ἐπίμονος καὶ ἀπαράμιλλος προ-
σπάθεια δὲν κατεβάλλετο ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ καὶ κατὰ πόσον οὗτος δὲν
ἦτο πεπεισμένος περὶ τῆς θεραπείας σου; κατὰ ποίαν στιγμὴν ἐ-
ρωτώμενος δὲν μᾶς διαβεβαίωσεν περὶ τοῦτο ἄχρι τῆς 8ης καὶ τε-
λευταίας ἡμέρας σου; Ὅποσαι δὲ καὶ ἡ τῆς μητρὸς καὶ τῶν λοι-

πῶν ἀδελφῶν θερμὰ δεήσει δὲν ἀνεπέμθησαν πρὸς τὸν Πλά-
στον; τίνος ἀγίου χάριν δὲν ἐπεκαλέσθημεν ὑπὲρ τῆς θερα-
πείας σου; πόσα θερμὰ δάκρυα δὲν ἔρρευσαν κρουνήδον ὑπὲρ τῆς
υγείας σου; (ἄκολουθεῖ).

Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΤΥΡΕΝΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΙΗΤΑΙ.

Ὁ στρατάρχης Turenne περιπατῶν ἐρ' ἀμάξης νύκτα τινὰ εἰς
τὰς ἔξω τῶν Παρισίων δεινδροφυτείας, περιέπεσεν εἰς χεῖρας λη-
στῶν, οἵτινες ἀναχαίτισαντες τὴν ἀμαξίαν του προχωροῦσαν, ἐξή-
τησαν νὰ τῷ ἀραιρέσωσι δακτυλίδιον τι οὐχὶ τὸσον μεγάλης ἀξί-
ας. Ἄλλ' ὁ στρατάρχης, μὴ θέλων νὰ στερηθῇ τούτου, τοῖς ὑ-
πεσέθη ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς τιμῆς του ἑκατὸν χρυσὰ λουδοβίκια,
ἀν μὴ ἀπιστέρουσαν αὐτὸν τοῦ δι' αὐτὸν κειμηλίου τούτου. Οἱ κα-
κοῦργοι, ἀρκεσθέντες εἰς ταῦτα, ἄφησαν αὐτὸν ἐλεύθερον. Τὴν
ἐπᾶριον εἰς ἔξ αὐτῶν συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς συμμορίας του ἐ-
τόλμησε νὰ ἐπισκεθῇ τὸν στρατάρχην κατ' οἶκον ἐν πλήρει με-
σημβρίᾳ, ἵνα τῷ ὑπεθυμίσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ λόγου τῆς τιμῆς
του. Ὁ Τυρέννος ἀμέσως ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν τῆς χθὲς
καὶ ἐπέτρεψεν αὐτῷ ν' ἀπέλθῃ ἀνενόχλητος· βλέπων δὲ τοὺς
περὶ αὐτὸν ἐκπληττομένους ἐπὶ τούτῳ, τοῖς διηγήθη τὸ συμβάν,
προσθέτας ὅτι «ὁ λόγος τοῦ τιμίου ἀνθρώπου πρέπει πάντοτε
νὰ ἦνε ἱερός καὶ ἀπαράβατος, ἀκόμη καὶ εἰς κακούργους διδύ-
μενος. (Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Σ. Φ.).

Ναφθαλίνη πρὸς προφύλαξιν τῶν φορεμάτων
ἐκ τῶν σκώρων.

Διὰ τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως λιθανθράκων καὶ ἄλλων ρητινω-
δῶν ξύλων ἀπολαμβάνεται οὐσία τις χρυσαλλική, καλούμενη
ναφθαλίνη (Naphthalinum). Ἡ οὐσία αὕτη εἶνε προϊόν τοῦ ἐμπο-
ρίου καὶ δὲν ἔχει πλέον τὴν σήμερον μεγάλην ἀξίαν. Ἡ οὐσία
αὕτη ἐπιχρᾶζεται ὡς μέσον ἄριστον καὶ προφυλακτικὸν τῶν φο-
ρεμάτων καὶ ἐν γένει τῶν μαλλίνων ἀντικειμένων ἀπὸ τὴν προσ-
βολῆν τῶν ἐντόμων καὶ σκωλήκων δεικνύουσα πολὺ ἀνωτέραν καὶ
διατηρητικωτέραν δύναμιν τῆς καουράς καὶ ἄλλων μέσων. Ἡ
οὐσία αὕτη ἐντυλίσσεται εἰς χάρτας, οἵτινες ἐγκρύπτονται μεταξὺ
τῶν προφυλαχθησομένων φορεμάτων καὶ μαλλίνων ἀντικειμένων.
Ἡ ναφθαλίνη ἐσουστήθη ἐπ' ἴσης πρὸς διατήρησιν τῶν ἐμβαλσα-
μωμένων ζώων διὰ τὰ φυσιολογικὰ μουσεῖα, πρὸς διατήρησιν αὐ-
τῶν ἀπὸ τὰ δερματοφάγα ἔντομα. Ε. Α.

Ο ΜΕΛΗΣ.

Νέον περιοδικὸν ἀνέτειλεν εἰς τὸν δημοσιογραφικὸν τῆς Σμύρ-
νης ὀρίζοντα ὑπὸ τὸ γλυκεῖας ἀναμνήσεις φέρον ὄνομα «Ὁ Μέ-
λης». Τοῦ Μέλῃτος ἐξεδόθησαν ἤδη δύο τυπογραφικὰ φύλλα,
ὧν τὸ μὲν πρῶτον περιέχει ὕλην ἰδίαν, τὸ δὲ δευτέρον εἶνε ἀν-
τιγραφή ἐκ τῆς πρὸ ἐτῶν ἐκδομένης Ἀποθήκης τῶν ὠφελί-
μων γνώσεων.

Ὁ Μέντωρ γηθοσύνας χαριετίζει καὶ τὸν νέον τοῦτον συνάδελ-
φον καὶ ἀπὸ καρδίας ἐπεύχεται αὐτῷ πᾶν ἔφετον καὶ θυμῆρες,
πεποιθώς, ὅτι ὁ Μέλῃς θὰ ἐπιδιώξῃ τὸν αὐτὸν ἱερὸν σκοπὸν, δυ-
περ καὶ αὐτὸς ἐπιδιώκει.

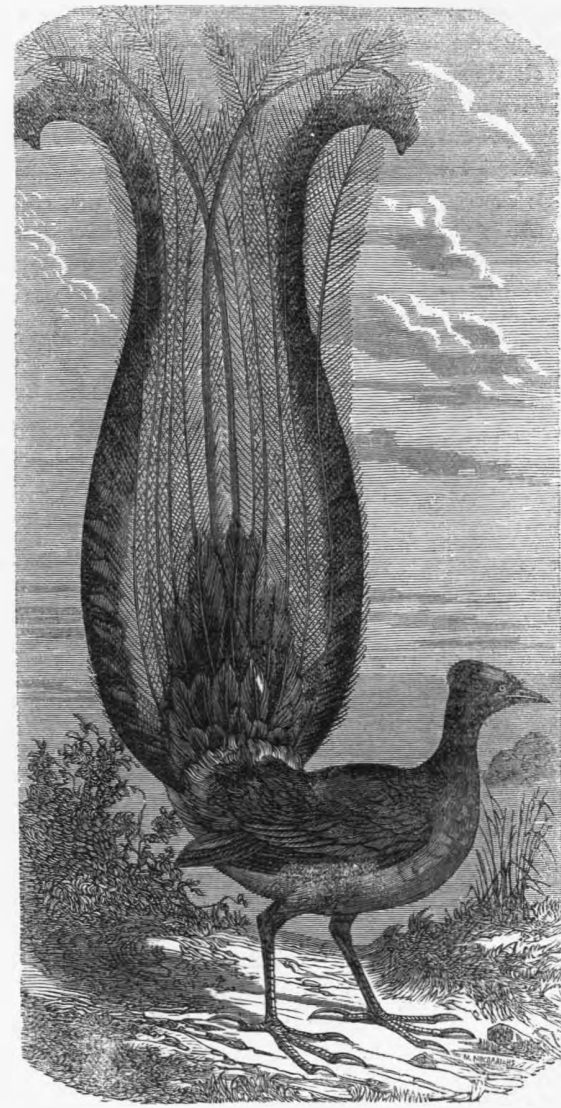
ΠΤΗΝΑ.

Τὰ πτηνὰ εἶνε ζῶα σπονδυλωτὰ ὠοτόκα, θερμόαιμα τὸ σώ-
μα αὐτῶν καλύπτεται ὑπὸ πτερῶν, ἔχουσι διπλὴν καὶ ἐντελὴ κυ-
κλοφορίαν, καὶ ἀναπνεύουσιν διὰ πνευμῶνων Πρέπει δὲ νὰ προ-
βλέσωμεν, ὅτι ἡ ἀναπνοὴ τῶν πτηνῶν εἶνε ἐναέριος καὶ διπλὴ
δηλ. δὲν ἐκτελεῖται μόνον ἐντὸς
τῶν πνευμῶνων, καθὼς ἡ τῶν μα-
στοφόρων καὶ ἔρπετων, ἀλλὰ καὶ
εἰς τὸ βάθος τῶν διαφόρων μερῶν
τοῦ σώματος καὶ ἡ παρουσία ση-
μαντικῆς ποσότητος ἀέρος ἐν τῷ
σώματι αὐτῶν τὰ καθιστᾷ ἐλαφρό-
τητα. Τὰ πρόσθια αὐτῶν σκέλη με-
τεωλιθέντα εἰς πτέρυγας, χρησι-
μεύουσιν εἰς τὸ νὰ τὰ ὑποστηρίξω-
σιν εἰς τὸν ἀέρα· τὰ δὲ ὀπίσθια
ἰσολήγουσιν εἰς 4 διακεκριμένους
Παύλους, οἵτινες εἰς ἄλλα μὲν
εἶνε κεχωρισμένοι, εἰς ἄλλα δὲ
ἠνωμένοι ἢ ἐν μέρει ἢ καθ' ὅλον
αὐτῶν τὸ μήκος διὰ μεμβράνης,
καθὼς εἰς τὰ ὑδροδία. Ὁ τασὸς
καὶ τὸ μετακτάριον ἀποτελοῦσιν
ἐν μόνον ὄστυον.

Τὰ πτερὰ τὰ καλύπτοντα ἔχον
τὸ σῶμα τῶν πτηνῶν εἶνε πολὺ
ἀνάλογα πρὸς τὰς τρίχας τῶν μα-
στοφόρων, ἀλλ' ὅμως πολλαπλό-
τερα κατὰ τὴν κατσκευήν. Δια-
κρίνομεν εἰς αὐτὰ κεράτινόν τινα
σκέλη, κατέχοντα τὸ κατώτερον
μέρος καὶ διατηρημένον ὄντα εἰς
τὸ ἄκρον, ἔπειτα καυλόν τινα ὑπὲρ
τὸν σκώληκα καὶ τέλος γένεια ἐκ-
φυόμενα ἑκατέρωθεν τοῦ καυλοῦ,
τὰ ὁποῖα πάλιν εἶνε ἐρωδικασμένα
μὲ μικρότερα γένεια, ἅτινα καὶ
αὐτὰ φαίνονται ἐνίοτε εἰς τὰ χεῖλη
τῶν θυσανωμένα.

Ἡ κεφαλὴ τῶν πτηνῶν οὕσα ἐν
γένει μικρά, ἀπολήγει εἰς ράμφος
πυρνεύμενον ἐκ δύο σιαγόνων. Οἱ
σπόνδυλοι τοῦ τραχήλου, πολυα-
ριθμότεροι ὄντες εἰς τὰ πτηνὰ ἢ εἰς
τὰ θηλαστικά, καὶ λίαν εὐκίνητοι
κατὰ τὰς ἀρθρώσεις, ἐπιτρέπουσι
τὴν πρὸς τὰ ὀπίσω στροφήν τῆς
κεφαλῆς. Τούναντίον δὲ οἱ ὄστυ-
ακοὶ σπόνδυλοι, αἱ πλευραὶ καὶ τὸ
στέρνον εἶνε στερεῶς ἐνηρμοσμέ-
νοι, ἵνα παρέχῃσι στερεώτερον ση-
μεῖον ὑποστηρίξεως εἰς τοὺς κί-
νῶντας τὰς πτέρυγας ἰσχυροῦς μυῶνας. Τὸ στέρνον φέρει ἐπὶ
τῆς ἐμπροσθίας ἐπιφανείας του μακρὰν καὶ εὐθυτενὴ ἐξοχήν, καὶ
ἐπαξῆσαι τὴν ἐπιπέδωσιν, ἐξ ἧς ἐκρύονται, καὶ ἐν ἡ στήριζον-
ται οἱ ἀναγκαῖοι εἰς τὴν πτήσιν μυῶνες.

Ἡ κυκλοφορία τῶν πτηνῶν γίνεται ὡς εἰς τὰ θηλαστικά, εἶνε
(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ'. Τεύχ. ΑΕ').

Ὁ Μήνορος.

δηλαδὴ διπλὴ καὶ πλήρης. Τὰ σφαιρίδια τοῦ αἵματος τῶν πτη-
νῶν εἶνε ἐλλειπτικώτερα καὶ πολυαριθμότερα ἢ τὰ τῶν ἄλλων
σπονδυλωτῶν. Οἱ πνεύμονες αὐτῶν προσφύμενοι εἰς τὰς πλευρὰς
καὶ τὴν σπονδυλικὴν στήλην, φέρουσιν ὅπας, δι' ὧν ὁ ἀήρ εισέρ-
χεται εἰς ἀερίους κοιλότητες, κειμένας εἰς διάφορα μέρη τοῦ
σώματος, καὶ συγκοινωνούσας πρὸς ἀλλήλας.

Ἐπὶ πολλῶν χρόνον ἐπιστεύετο,
ὅτι τὰ πτηνὰ σπερούνται τοῦ δια-
φράγματος. Ὁ κ. Σαππεύ ὅμως
ἔδειξεν ὅτι ἔχουσι δύο στοιχειώ-
δη, ἐξ ὧν τὸ μὲν καλύπτει τὴν
κάτω πρόσσφιν τῶν πνευμῶνων, τὸ
δὲ ἀερίον τινα κοιλότητα, κειμέ-
νην ἀμέσως ὑπὸ τὸ ἀναπνευστικὸν
ἔργαλον.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὰ πτηνὰ ἔ-
χουσι δύο λάρυγγας. Οἱ ἦχοι πα-
ράγονται ἐν τῷ κάτω λάρυγγι· ὁ
δὲ ἄνω εἶνε πρόσθετον μόνον ἔρ-
γαλον, χρησιμεύον ἀπλῶς πρὸς
τελειοποίησιν τῆς φωνῆς.

Αἱ τροφαὶ τῶν πτηνῶν εἶνε διά-
φοροι κατὰ τὰ διάφορα αὐτῶν εἴ-
δη. Τὰ μὲν εἶνε κοκκοφάγα ἢ καρ-
ποφάγα, τὰ δὲ ἐντομοφάγα ἢ σαρ-
κοφάγα, ἀλλὰ δὲ ἰχθυοφάγα. Τὸ
σχήμα τοῦ ράμφους ποικίλλει ἀ-
ναγκαιῶς κατὰ τὴν φύσιν τῶν τρο-
φῶν αὐτῶν.

Ὁ πεπτικὸς σωλὴν τῶν πτηνῶν
παρουσιάζει πολλαὺς τροποποιήσεις.
Εἰς τὰ κοκκοφάγα καὶ καρποφάγα
ὁ οἰσοφάγος φέρει πρὸς τὸ κάτω
μέρος αὐτοῦ δύο θυλάκους, ἐν οἷς
συναθροίζονται αἱ τροφαί, πρὶν
εἰσελθῶσιν εἰς τὸν στόμαχον. Ὁ
μειζὼν θυλάκος καλεῖται πρόλο-
θος, ὁ δὲ ἐλάσσων ἐκκρίνει τὸ γα-
στρικὸν ὕγρον. Ὁ στόμαχος εἶνε ἐν
γένει σαρκώδης καὶ ἰσχυρός, ἰδίως
δὲ ὁ τῶν κοκκοφάγων, ὅστις ἔχει
τοιχώματα μυῖνα ἰσχυρότατα καὶ
μεμβράνην ἐσωτερικὴν σκληροτά-
την. Εἰς τὰ ἀρπακτικά ὁ στόμα-
χος εἶνε λεπτός καὶ μεμβρανώδης.
Τὰ ἔντερα, ἅτινα εἶνε ἐξακκολύ-
θησις τοῦ στομάχου, βραχύτερα
ὄντα ἢ τὰ τῶν θηλαστικῶν, ἀπο-
λήγουσιν εἰς κοιλότητα, ὅπου ἀ-
ποπερατοῦνται ἐπίσης καὶ οἱ ἐκ-
κριτικοὶ ἀγχοῖ τοῦ σπέρματος καὶ
τῶν οὐρῶν.

Ὁ ἐγκέφαλος τῶν πτηνῶν εἶνε ἐλάχιστος. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν
δύο ἡμισφαιρίων εἶνε κλίθετος, ἡ δὲ παρεγκεφαλὶς οὐδέποτε κα-
λύπτεται ὑπὸ τῶν λαβῶν. Αἱ αἰσθήσεις τῆς ἀσπῆς, τῆς γεύσεως
καὶ τῆς ἀκοῆς εἶνε ὀλίγον ἀνεπτυγμένα. Τὸ οὖς στερεῖται τοῦ
ἐξωτερικοῦ πτερυγώματος. Ἡ γλώσσα οὕσα ξηρὰ, σκληρὰ καὶ
43.

κερατοειδής, φαίνεται μάλλον προωρισμένη εις την σύλληψιν και κατάποσιν τῶν τροφῶν ἢ εἰς τὴν γεύσιν αὐτῶν. Τὰ ἀρκακτικὰ τῶν πτηνῶν ἔχουσι τὴν δσφρήσιν λεπτοτάτην. Εἰς πάντα δὲ τὰ πτηνὰ ἢ τὰ μάλιστα ἀνεπτυγμένη αἰσθησις εἶνε ἡ δρασις. Ὁ ὀφθαλμὸς ἀναλόγως εἶνε μεγαλύτερος ἢ εἰς τὰ θηλαστικά. Προστατεύεται δὲ ὑπὸ τρίτου βλεφάρου λεπτοῦ και διαφανοῦς.

Ἡ θερμοκρασία τῶν πτηνῶν εἶνε πάντοτε ἀνωτέρα κατὰ 3—6 βαθμοὺς τῆς τῶν θηλαστικῶν. Τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τῆς μεγαλύτερας δραστηριότητος τῆς κυκλοφορίας και τῆς ἀναπνοῆς, ἔτι δὲ ἐκ τῶν πετρῶν, ἅτινα ἀνθίστανται εἰς τὴν διασκέδασιν τῆς θερμότητος. Κοινὸς χαρακτήρ τῶν πτηνῶν εἶνε ὅτι ὠτοκοῦσι τί κτῆσι· δὲ τὰ διάφορα εἶδη αὐτῶν και διάφορον ἀριθμὸν ὠτῶν.

Καθ' ὥρισμένης τοῦ ἔτους ἐποχῆς τὰ πτηνὰ ἐκτοπίζουσι ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον και πάλιν ἐπανέρχονται εἰς ὥρισμένον χρόνον. Σκοπὸς δὲ τῆς ἐκτοπίσεως φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ συντήρησις τῶν ζώωντων και διαίωνισις τοῦ εἶδους των.

Ὁ Μήνυρος (le méneur) (1).

Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν στρουθοειδῶν κατὰ τὸν περίφημον Κυβιέρων, κατ' ἄλλους δὲ εἰς τὰ ἀλεκτοροειδῆ. Ἔχει τὸ ράμφος εὐθὺ και εὐρύτερον πρὸς τὴν βάσιν, πύδας ἰσχυροῦς, πτέρυγας μικρὰς και κοίλας, οὐρὰν δὲ μὲ πτερὰ μακρότατα και ποικιλύμορφα. Τὸ γένος τοῦτο τῶν πτηνῶν περιέχει ἓν και μόνον εἶδος μήνυρον τὸ *lyrebe* (oiseau-lyre) ἔχοντα ἀνάστημα φασιανῶν και πτέρωμα ὑπόριον. Τὰ δύο ἔξωτερικὰ πτερὰ τῆς οὐρᾶς του σχηματίζουσι ἀληθῆ περίμετρον λύρας, τὰ δὲ ἔσω τὰς χορδὰς αὐτῆς, ἔθεν και ἔλαβε τὸ ὄνομα. Τὸ περίεργον τοῦτο πτηνὸν ἔχει πατρίδα τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 327).

Ἐν Καλκούτῃ ὁ Γαλανός, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἠξιώθη πολλῆς τιμῆς και περιποίησεως παρὰ τοῦ ἀληθῶς φιλομούσου Παναζῆ, τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῷ ἐπὶ γενναίᾳ ἀμοιβῇ σύμπασαν τὴν ἐκπαίδευσιν και ἰδίως τὴν ἑλληνικὴν ἀνατροφὴν τῶν τε τέκνων και τινῶν συγγενῶν. Ὁ Γαλανός τότε μόλις ἐγκατασταθεὶς και τακτοποιήσας τὰ περὶ τὴν διδασκαλίαν, ἐπελήφθη δραστηρίως και τῶν περὶ τὴν ἑαυτοῦ ἐκμάθησιν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδιδάχθη τὴν Ἀγγλικὴν, ἅμα δ' ἐγκρατῆς γενόμενος αὐτῆς, καθήρξατο νὰ διδάσκηται και σπουδάζῃ και τὴν Σανσκριτικὴν, ἀκλουθῶς και τὴν Περσικὴν, και οὕτως ἐν τῷ διαστήματι: ἔξ ἑλῶν ἐναυτῶν, καθ' οὓς ἔμεινε διδάσκων ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Παναζῆ, πρῶτον μὲν κατώρθωσε νὰ μεταδώσῃ εἰς τὰ τέκνα και τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ ἑλληνικὴν παιδείαν,

(1) Ἰδε σελ. 337.

ἔπειτα δ' ἐν τῷ αὐτῷ χρονικῷ διαστήματι κατώρθωσε νὰ γείνη και αὐτὸς οὗτος κάτοχος οὐ μόνον τῶν μνημονευθεισῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ και πασῶν τῶν λοιπῶν Ἀσιατικῶν.

Φρονίμως δὲ πολιτευόμενος και οὐδὲν ἀνευ πραγματικῆς ἀνάγκης δαπανῶν, και τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν ἐπὶ τὸ ἐπικερδέστερον παρὰ τοῖς ἐκεῖ ἐμπόροις ἐπασχολῶν, ἐν τῷ διαστήματι τοῦτῳ συνέλεξε τὸσαῦτην, ὥστε δι' αὐτῆς, ἐντόκως και ἐπικερδῶς πάντοτε ἀπασχολημένης εὐσεύς, διεῖδεν ὅτι δύναται νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ ἀνέτως και ἀνευ τῆς διὰ μισθῶν προσεπαυξήσεως. Καταθεὶς λοιπὸν τὴν ἄχρις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς κτηθεῖσαν περιουσίαν του ἐντόκως εἰς ἀσφαλῆ ἐμπορικὰ καταστήματα, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν τῶν Ἰνδιῶν, τὴν λεγομένην Κασσῆν (Μπεναρές) τὰ μετὰ ταῦτα ἀναδημοσιεύομεν κατὰ γράμμα ἀπὸ τῶν τοῦ Τυπάλδου.

Ἐνταῦθα ἐγκαταλιπὼν πᾶσαν ἄλλην βιωτικὴν φροντίδα, ἐνεδύθη τὴν σεμνὴν τῶν Βραχμάνων στολήν, και τὰ τούτων ἔθιμα λαβῶν, και τοὺς θεσιτέρους και σοφωτέρους τῶν σοφῶν τούτων συναναστρέφόμενος, ἐν διαστήματι 40 περίπου ἐτῶν οὐ μόνον πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν φιλολογίαν ἔμαθεν, ἀλλὰ και τὴν ὑψηλοτέρην θεοσοφίαν παρὰ τῶν δοκιμωτέρων ἐμύθηθη και εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς και σοφίας αὐτῶν τοσοῦτον εὐδοκίμησεν, ὥστε ἐθεωρεῖτο παρὰ τε τῶν ἀποίκων Ἀγγλῶν και λοιπῶν Εὐρωπαϊκῶν και παρὰ τῶν σεμνωτέρων Βραχμάνων και λοιπῶν Ἰνδιῶν ὡς ἀνὴρ θεῖος και σοφωτάτος.»

Ἐἰς τὸ διάστημα τοῦτο τῶν 40 περίπου ἐτῶν ὁ αἰδιμὸς Δημήτριος Γαλανός ὁ Ἀθηναῖος ἀνέλαβε τὸ κολοσσαῖον τῷ ὄντι ἔργον, ἤγουν τὴν ἐκ τῆς Βραχμανικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον μετάφρασιν τῶν σοφωτέρων Ἰνδικῶν συγγραμμάτων, τὸν κατάλογον τῶν ὁποίων ἐκδίδομεν πρὸς γνῶσιν τῶν φιλομοῦσων Ἑλλήνων και τῶν καταγινόμενων εἰς τὴν Ἰνδικὴν φιλολογίαν Εὐρωπαϊκῶν.»

Ἐἰς τὴν μακρὰν ταύτην τῶν χρόνων περίοδον ὁ Γαλανός διατηρῶν, ὡς ἐρέθη, πάντοτε τὴν αὐτὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, συνεχῶς ἔγραφε πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἄλλ' ὁ πατήρ και ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶχον ἤδη τελευτήσῃ ἀπέθανε πρὸς τούτοις ὁ ἀδελφός του Φιλάρετος και ἡ ἀδελφὴ του Καρυαῖα και ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Γεώργιος· ἔζων δὲ μόνον οἱ δύο αὐτοῦ ἀνεψιοί, ὁ Παναγῆς υἱὸς τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, και ὁ Παντολέων, υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Φιλάρετου, πρὸς τοὺς ὁποίους συνεχῶς γράφων παρεκλίνει, ἵνα ὑπάγωσιν εἰς Ἰνδίαν πρὸς συνέντευξιν αὐτοῦ. Ἐξ αὐτῶν ὁ Παναγῆς, ὢν πρεσβύτερος, πρῶτος ὑπήγεν εἰς ἀντάμωσιν τοῦ θεοῦ του εἰς Κασσῆν και λαβῶν ἱκανὴν παρ' αὐτοῦ χρημάτων ποσότητα, ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας.»

Ἄλλ' ἤδη ὁ γηραιὸς Γαλανός, πλησιάζων εἰς τὸ ἑβδομηκοντὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, και ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ και, ὡς οἶον τε, νὰ ἐκπαιδεύσῃ τὸν συνώνυμον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Παντολέοντα, τῷ ἔγραψε, παρακινῶν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς Ἰνδίαν, και ὑποσχόμενος ὅτι μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη θέλουσιν ὁμοῦ ἐπιστρέφει εἰς τὴν φίλην αὐτῶν πατρίδα, τὰς Ἀθήνας, τῆς ὁποίας ἡ ἀπελευθέρωσις εἶχε διεγείρει μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰς χρηστοτέρας ἑλληνίδας εἰς τὴν καρδίαν του, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐξῆς αὐτοῦ ἐπιστολῆς:

Ἀγαπητέ μου Παντολέον ὕγιανε και εὐφρόνει!

«Ὀὐκ οἶδα, τί γράψω σοι! Ἐγὼ μὲν πολλὰ πρὸς σέ, σὺ δὲ οὐδὲ ψιλὸν ἀσπασμὸν ἔγραψας πρὸς ἐμέ. Ἄρα τῆς ἀμελείας σου τοῦτο ὄμωμεν, ἢ τῆς πρὸς ἡμᾶς καταπροφῆσεως; Ἄκουε δὲ καὶ ἄ λέγω σοι τελευταῖον. Εἰ μὲν εὐφρων ὑπάρχεις και μεγαλόφρων, ἐλθὲ πρὸς ἐμέ· εἰ δὲ ἀφρων και μικρόφρων και μιμροσπεπῆς ἢ δουλοπρεπῆς, μένε αὐτοῦ και ἔσο βάρβαρος και χυδαῖός ἐλασιπώλης ἢ οἰνοπώλης, και ὀρυζοπώλης ἢ ὀσπριοπώλης. Ἐπειδὴ ἔχεις τὸ ὄνομα τοῦ ἐμοῦ πατρὸς, τοῦ καλοῦ κάγαθου ἐκεῖνου ἀνδρός, και νοῦν δξύν, ὡς ἤκουσα, διὰ τοῦτο ἀγαπῶ ἵνα ἔλθῃς πρὸς ἐμέ. Ἐγὼ ἔγραψα πρὸς τοὺς πατέρας τοῦ Σινταίου δρους περὶ τῶν ἐροδίων σου, δταν ἔλθῃς. Ἄδε και δεσχεῖς βιβλία και λεξικά και τὴν γραμματικὴν. Ἄν ὁμως σὺ μὴ ἔλθῃς, ἄλλος ἔρχεται και γίνεται κληρονόμος παιδείας και πειρασίας. Ὁ μὲν Ἰσοκράτης γνωμοδοτεῖ, «Μὴ κατόικνε μακρὰν ὁδὸν πορευέσθαι πρὸς τοὺς διδάσκοντι τι χρησίμων ἐπαγγελλομένους.» Οἱ δὲ σοφοὶ τῶν Ἰνδιῶν λέγουσιν, «ὅτι δφρονίμος ἀνθρωπος ἀφήσῃ και οἰκίαν και οἰκείους και φίλους και ξενιτεύει και πακοπαθεῖ διὰ ζήτησιν και εὐρεσιν μαθήσεως ἢ χρημάτων.» Σὺ δὲ, και βλέπων πρόχειρα ὄντα σοι ταῦτα τάγαθά, οὐ θέλεις δράσθαι αὐτῶν μετ' ὀλίγου πόνου, ἀλλ' ἀμελεῖς και ραθυμείεις, και καθεύδεις ὡς ὑπὸ μανθράγγραν. Ἀνάγησον, ἀνθρωπε, και γῆθη σαυτὸν ἔσο Προμηθεύς, ἀλλὰ μὴ Ἐπιμηεύς.

Ἐγὼ λέγω σοι· μεθ' ἔρχου και πληροφροῦ και βεβαῖω σε, ὅτι μετὰ θῶα ἢ τρία ἔτη, ἀρ' οὐ ἔλθῃς, ἀναχωροῦμεν ἐντεῦθεν και ἐρχόμεθα εἰς τὴν πατρίδα. Τότε δὴ τότε ζηλωτὸς ἔσῃ και μακαριστός, δακτυλοδεικτούμενος και ἐπαινούμενος.

Και λύπην ἄκρον ἔλαβον, και δάκρυα θερμὰ ἔχουσα διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς σου και ἀδελφοῦ μου Φιλάρετου. Ἄλλ' εἰ τί ποιήσωμεν; ἢ τί εἰπωμεν; «Ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω και ἔγένετο.» Ἄκουσον δὲ και τὰ ἐξῆς ἐνὸς σοφοῦ Βραχμάνου:

Ἡ μὲν σύναξις τέλος ἔχει τὴν διακόρπισιν· ἢ δὲ σύζευξις τέλος ἔχει τὴν διαζεύξιν· ἢ δὲ ἀνύψωσις τέλος ἔχει τὴν κατὰπτωσιν· ἢ δὲ ζωὴ τέλος ἔχει τὸν θάνατον.»

Ὀὐκ ἔγραψάς μοι, πόσα ἐλάβετε, ὅτε ὁ Παναγῆς ἐπέστρεψεν εἰς Ἰνδίαν. Ἀγάπα αὐτὸν ὡς ἀδελφόν, ἔπειδὴ και αὐτὸς σὲ ἀγαπᾷ. Αὐτὸς πολλοὺς ἐπαινοὺς περὶ σοῦ ἔγραψέ μοι, ὅτε ἦλθεν εἰς Καλκούταν, ὅτι δξύνουσαν ἔχεις, και ὅτι μανθάνεις μαθήματα Ἑλληνικά, και κλίσιν ἔχεις εἰς μάθησιν και ὑπόσχεσιν ἔδωκέ μοι μεθ' ἔρχου, ὅτι ἐλεύσεται πάλιν εἰς Ἰνδίαν μετὰ σοῦ.

Μανθάνει ὁ Ἀθανάσιος Ἑλληνικά, ἢ οὐχί; ὅστις μανθάνει και παιδεύεται, ἐκεῖνον ἐγὼ ἀγαπῶ. — Χαιρέτισόν μοι τὴν κυρίαν μητέρα σου και πάντας τοὺς συγγενεῖς και γνωστούς. — Πάλιν ὕγιανε και πάλιν ἀφρόνει, ἀγαπητέ μου Παντολέον.»

Δεκεμβρ. 1829 εἰς Ἰνδίαν.

«Ὁλος τῆς σῆς ἀγάπης

Δ. Ο. ΓΑΛΑΝΟΣ.»

Πέμπω διὰ χειρὸς τῶν Πατέρων ἑκατὸν τάλλητρα· ὅτε δὲ ἔλθωσιν εἰς χεῖράς σας, ποιήσατε δύο μερίδια, και τὸ μὲν λάβετε, τὸ δὲ ἡ θεῖα σου ἢ και ἀδελφὴ μου Καρυαῖα.»

Ὁ κ. Παντολέον Γαλανός ἀποφασίσας τέλος πάντων, ἀνεχώ-

ρησεν εἰς τὴν Ἰνδίαν, και φθάσας εἰς Καλκούταν ἔγραψεν εἰς Κασσῆν, ἀναγγέλλων εἰς τὸν θεῖον του τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ και παρακινῶν, ἵνα ἀμφοτέροι ἐπιστρέψωσι τὴν ταχίστην εἰς τὴν Ἑλλάδα.»

Καρὰν μεγάλην ἠσθάνθη ὁ γηραιὸς Γαλανός, μαθὼν τοῦ ἀνεψιοῦ του τὴν ἀφίξιν, τὸν ὅσοπον διέταξεν, ἵνα διαμείνῃ εἰς Καλκούταν, σπουδάζων τὴν Ἑλληνικὴν παρὰ τινι ἐλλογιμῷ ἀνδρὶ καλουμένῳ Ἀνανία και συγχρόνως τὴν Ἀγγλικὴν, (τοῦτο συνέθη τῷ 1832) ἕως οὗ αἱ περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος συγχωρησῶσιν εἰς αὐτὸν νὰ ἀφήσῃ τὴν ἱερὰν πόλιν Κασσῆν, ὥστε διαβαῖνων ἀπὸ Καλκούταν, νὰ συμπαραλάβῃ τὸν ἀνεψιόν, και ἀμφοτέροι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ἀθήνας, ὅπερ γίνεται δῆλον ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς:»

Φίλατέ μοι Παντολέον ὕγιανε και χεῖρε!

Ἐχάρην μαθὼν ἀπὸ τοῦ γράμματός σου, ὅπερ ἐπεμψάς μοι ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ὅτι κατευθύνεις τὰ διαθήματά σου πρὸς ἐμέ· πλέον δ' ἐχάρην, ὅτι μανθάνεις τὰ τῆς γραμματικῆς παρὰ τοῦ ἐλλογιμοῦ ἀνδρός κυρίου Ἀνανίου, ὡς σὺ αὐτὸς σημειοῖς, και ὅτι χαρακτηρὰ ἔχεις ἑλληνικὸν και πνεῦμα ἔχεις εἰς μάθησιν, ὡς ἐκεῖνος ὁ σεβάσμιος ἀνὴρ μαρτυρεῖ. Εὐχε! «ἐὰν ἦς φιλομαθής, ἔσῃ και πολυμαθής.» Καί, «καλὸν δὲ και γέροντι μανθάνειν σφόδρα.»

Σὺ δὲ νεανικὴν ἔχεις ἡλικίαν, ἢ φέρεῖ πάντα πόνον, και νοῦν ἔχεις στερεὸν και δεξιὸν εἰς μάθησιν.»

Γράφον μοι ἀπλῶς και ἀνυποστόλως, ὅποιαν γνώμην ἔχεις. Ἐγὼ οὐ κρίνω ὀρθὸν ἀναχωρῆσαι εὐθέως εἰς πατρίδα κατὰ τὸ παρόν, (ὡς σὺ αὐτὸς θέλεις, σημειῶν ἐν τῷ πρὸς ἐμέ σου γράμματι) ἐνῷ τὰ τῆς Ἑλλάδος ἀνώμαλά εἰσι και ἄστατα. Ἀφοῦ γὰρ ἀνεχώρησας ἐκεῖθεν, πολλὰί στάσεις και μεταβολαὶ ἐγένοντο, ὡς ἀκριβέστερον μαθήσῃ παρὰ τοῦ πολυμαθοῦς φίλου μου κυρίου Κωνσταντίνου Παναζῆ, ὃς μανθάνει παρὰ τῶν ἐφημερίδων πάντα τὰ πανταχῶ γινόμενα. Ἀνάγνυθι και τὸ πρὸς ἐκεῖνον τὸν ἀκριβέστατόν μοι φίλον γράμμα μου εἰς πλεῖονα νύξιν και εἰδήσιν· πάλιν ὕγιανε, και πάλιν χεῖρε.»

Ὁκτωβρίου 1 1832, ἀπὸ Φανερασίου.

Ὁλος τῆς ἀγάπης.

Δ. Ο. ΓΑΛΑΝΟΣ.

Ἀπέδος ἐξ ἐμοῦ τῷ ἀγίῳ και σεβασμίῳ ἀνδρὶ κυρίῳ Ἀνανία τὴν προσήκουσαν πρόσησιν μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστίας.»

Καθὼν ἄδειαν παρὰ τοῦ φίλου κυρίου Κωνστ. Παναζῆ, ὑπάγε εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἐτέρου φίλου μου κυρίου Μανωλάκη Ἀθανασίου πρὸς χαιρετισμόν, και φίλησον τὴν δεξιάν αὐτοῦ χεῖρα, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι· τοῖς νεωτέροις ποιεῖν οὕτω πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, εἰς σημείον εὐλαβείας.»

Ὅσον σέβας δεικνύεις πρὸς ἐμέ, τοσοῦτον και ἔτι πλεῖον δεικνύς και πρὸς τὸν ἀκριβέστατόν μοι φίλον Κωνστ. Παναζῆν, αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἄλλος ἐγὼ.»

Ἀγαπητέ μοι ἀνεψιέ, ὕγιανε, και χεῖρε!

Χθὲς γράμμα σου ἔλαβον, και ἐχάρην διὰ τὸ κατευθύνόν σου και διὰ τὴν ὕγιαν σου. Οὐκ ἔγραψάς μοι λεπτομερῶς περὶ τε

της πατρικής σου οίκιας, περί τῶν συγγενῶν, καὶ περί τῆς πατρίδος. Γράψον μοι τοίνυν, πῶς ἔχει κατὰ τὸ παρὸν ἡ πατρὶς ἡμῶν· νῦν εὐτυχεῖ ὅτε ἐλευθέρᾳ ἐστίν, ἢ πρότερον ἠτύχει, ὅτε ἦν ὑπὸ ζυγὸν καὶ ὑπὸ δουλείαν; Γράψον μοι, πῶς ὀνομάζονται οἱ πρῶτοι καὶ ἄροντες τῶν Ἀθηναίων· γράψον μοι, πῶς ἔχει ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς σου, καὶ πόσους ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἔχεις, καὶ τί τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς σου, καὶ τίνας ἐστί θυγάτηρ.»

«Γράψον μοι, πῶς ἔχει ὁ οἶκος τῆς ἀδελφῆς μου Κερυαῖας, καὶ ἐκ ποίας ἀρρωστίας ἀπέθανεν ὁ Παναγῆς, γράψον μοι, ἂν ἔχῃς εἰδησιν, ἔδωκεν ὁ Παναγῆς χίλια τριακόσια ρούπια τῆς Καλκούτας τῆ φιλομούσῳ Ἐταιρείᾳ, ἢ οὐχί; ἔδωκε καὶ τῷ πατρὶ σου πεντακόσια ρούπια, ἢ οὐχί; Γράψον μοι ἔδωκέ σοι γράμμα πρὸς ἐμὲ ὁ ἄριστος Ταλαντίου, ἢ οὐχί; καὶ τίς ἐστὶν αὐτός, ἀνεψιός ἐστι τοῦ πνευματικοῦ Συμεῶν καὶ συγγενὴς ἡμῶν, ἢ ἕτερός τις; καὶ ποῦ κατοικεῖ, ἐν Ἀθήναις, ἢ ἐν Ταλαντίῳ; Ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα σημείωσον πρὸς ἐμὴν εἰδησιν, μηδαμῶς ἀμελῶν· ἐκ γὰρ τοῦτου οὐχὶ μόνον εἰδησὶς ἐμοὶ γίνεται τῶν ὧν οὐκ οἶδα, ἀλλὰ καὶ σοὶ αὐτῷ γύμνασις εἰς τὸ γράφειν. Γράψον γράμμα πρὸς τὴν μητέρα σου, δημοσίων, ὅτι ἤλθε εἰς Ἰνδίαν αἰσίως καὶ ὑγιῶς, καὶ ὅτι στέλλω πρὸς αὐτὴν ἐφέτος ἑκατὸν τάλληρα διὰ τῶν πατέρων τοῦ Συναίου ἄρου. Αὐτὸ δὲ τὸ γράμμα δεῖς τῷ φίλῳ καὶ καλοκράθῳ ἀνδρὶ Κωνστ. Πανταζῆ· ὁ δὲ ἐξαποστέλλει αὐτὸ ἐν καιρῷ μετὰ τῶν ἐμῶν πρὸς τοὺς Πατέρας.

«Ὅσα γράμματα ἀπὸ πατρίδος ἔχεις πρὸς ἐμὲ, ἐγγείρισον ταῦτα τῷ Κυρίῳ Κωνστ. Πανταζῆ, εἰς τὸ ἐξαποστειλῆαι πρὸς ἐμὲ ἐν τάχει.

«Χαίρω ἐπειδὴ ὁ ἄριστος τῶν φίλων μου καὶ κριτικὸς ἀνὴρ Κωνστ. Πανταζῆς γράφει μοι, ὅτι ἀγαθὸς ὑπάρχεις καὶ ἡσυχὸς καὶ ὅτι μέλλεις μετ' ὀλίγον ἀναδῆναι μετ' ἑτέρου φίλου, τοῦ κυρίου Πέτρου. Καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς ἐστὶν ἀνὴρ, φιλαλήθης καὶ εὐδῆμων, ὃν καὶ παρακάλει καὶ ἐκλιπάρει, εἰς τὸ μακθάνειν ἀγγλικὰ. Τί ἄλλο γράψω σοι καὶ συμβουλεύσω σοι; ἀρκεῖ τοσαῦτα πρὸς τὴν νύξιν.

«Ἀπόδος παρ' ἐμοῦ τὴν προσήκουσαν πρόσησιν τῷ τε κυρίῳ Ἀνανίᾳ καὶ τῷ κυρίῳ Βενιαμίν.»

» Πάλιν ὑγίαινε καὶ πάλιν χαίρει.»

1832 Δεκεμβρ. 14 Benares.

Ἐλος τῆς σῆς ἀγάπης.
Δ. Ο. ΓΑΛΑΝΟΣ.

«Ἀσπασαί μοι ἠδέως τὸν κύρ Πέτρον, τὸν κύρ Ἀθανάσιον, καὶ τὸν κύρ Κωνσταντῖνον, τοὺς συμπλευσαντάς σοι. Ἀγαθοὶ ἄνδρες καὶ οἱ τρεῖς.»

«Κατὰ δυστυχίαν μόλις παρήλθον ἐν ἔτος ἀφ' ὅτου ὁ κ. Παντολέων διέτριβεν εἰς Καλκούταν, ὅτε ὁ θεὸς αὐτοῦ Δημήτριος ὁ Γαλανός, ἐβδόμηκοντούτης ἤδη τὴν ἡλικίαν, ἠσθένησε βαρέως. Ὅθεν, ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰδοποίησεν τὸν ἀνεψιὸν του, ἵνα ἐλθῆ τὴν ταχίστην εἰς Κασσὴν ἀφ' ἑτέρου δέ, αἰσθανόμενος τὰς δυνάμεις του ἐκλείπουσας, προητομασῆθη, καὶ συνθέσας ὁ ἴδιος τὴν ἐξῆς διαθήκην, ἐπικυρώσας αὐτήν, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν καλῶς διατάξας, ἀπῆλθεν εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τῆ 3ῆ Μαΐου τοῦ 1833 ἔτους, τῷ 72 ἔτει τῆς ἡλικίας του.

*Ἀληθὲς ἀντίγραφον τῆς Διαθήκης τοῦ μακαρίτου
Α. Γαλανοῦ.*

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἀμήν. Ἐγὼ Δημήτριος ὁ Γαλανός ἐκ Βεναρὲς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀλλαχάβαδ, πολίτης, ἔχων σῶας καὶ ἐνεργητικὰς τὰς φρένας καὶ τὴν μνήμην μου, κάμνω καὶ διακηρύττω, ὅτι αὕτη εἶνε ἡ τελευταία μου θέλησις καὶ διαθήκη. Ἡ ἰδιοκτησία μου συνίσταται ἀπὸ ἐμολογίας, χρήματα, πράγματα καὶ λοιπὰ ὡς ἐξῆς·

1) Δεκατρεῖς χιλιάδες ρούπια (σίκα τῆς Καλκούτας) ποσότης τριῶν ὑποσχετικῶν ἐμολογιῶν τοῦ κεφαλαίουδους χρέους τῆς ἐντίμου ἠνωμένης συντροφίας τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνδείξεις εὐρίσκονται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀποδεδεγμένου ἐπιτρόπου μου Κωνσταντῖνου Πανταζῆ ἐκ Καλκούτας, εὐγενούς.

2) Ἡ ποσότης τοῦ μέρους μου ἀπὸ τὰς ἐμολογίας τοῦ ἐμπορικοῦ καταστήματος τῶν κυρίων Πάρμερ καὶ συντροφίας.

3) Ἡ ποσότης τοῦ μέρους μου ἀπὸ τὰς πιστώσεις τοῦ καταστήματος τῶν κυρίων Μανκιτόσχ καὶ συντροφίας.

4) Ἐνδεκα χιλιάδες ρούπια (σίκα Καλκούτας) ὁμοῦ μετὰ τὸν ἀνάλογον τόκον αὐτῶν περιουσίαν μου εἰς χεῖρας τῶν πρακτόρων καὶ τραπεζιτῶν μου, κυρίων Φέργουσον καὶ συντροφίας. Διατάττω ὥστε, ἀφοῦ πρῶτον ἐντελῶς πληρωθῶσι καὶ ἱκανοποιηθῶσιν ὅλα μου τὰ χρέη, χαρίσματα, ἐπιτάφια ἐξόδα καὶ βάρη τῆς ἐκτελέσεως ταύτης μου τῆς διαθήκης, καὶ μετὰ τὴν πληρωμὴν αὐτῶν καὶ παντὸς μέρους αὐτῶν δίδω καὶ χαρίζω εἰς τὸν ἀνεψιὸν μου Παντολέοντα Γαλανὸν τὸ ἥμισυ τῆς προεξημένης περιουσίας μου, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ εἰς τὴν κυριώτεραν ἀκαδημίαν τῶν Ἀθηναίων δίδω πρὸς τοῦτοις καὶ χαρίζω εἰς τὴν κυριώτεραν ἀκαδημίαν τῶν Ἀθηναίων ὅλα μου τὰ Σανασκριτικὰ βιβλία, χειρογράφους μεταφράσεις καὶ τὸ λεξικὸν τοῦ Μινινσκίου εἰς τρεῖς τόμους. Πρὸς τοῦτοις δίδω καὶ χαρίζω πρὸς τὸν Σούρ Ράμ Ηουεδίτον μου τὴν ποσότητα διακοσίων ρουπιῶν, εἰς τὸν Μουραδασὸν, ὑπηρετὴν μου, τριάντα ρούπια, Ναβάγαν ὑπηρετὴν μου, τριάντα ρούπια. Εἰς Βούξεν ὁμοίως ὑπηρετὴν μου εἴκοσι ρούπια. Πρὸς τοῦτοις ἐπιθυμῶ ἀπὸ τὰ ὀκτακόσια ρούπια τὰ νῦν εἰς χεῖρας τοῦ Μούναλ Σατούλ Σίγγ τετρακόσια νὰ πληρωθῶσιν εἰς κανέν ὑποκείμενον ἢ ὑποκείμενα, με νόμιμον ἐξουσίαν νὰ λάθωσιν αὐτὰ ὡς ἀμοιβὴν γῆς εἰς τὴν αὐλήν τῆς ἐκκλησίας διὰ τὸν τάφον μου· ἢ δὲ ἄλλη ποσότης τῶν τετρακοσίων ρουπιῶν ἐπιθυμῶ νὰ δοθῆ πρὸς τὸν κύριον Ζάν Βές, διὰ νὰ ἀνεγείρῃ μνημεῖον ἐπὶ τοῦ τάφου μου. Καὶ ὅλον τὸ ὑπόλοιπον καὶ λείψανον τῶν πραγμάτων μου, χρεωστούμενων καὶ πραγματικῶν χρημάτων, ἐπίπλων καὶ ἄλλης μου καταστάσεως ὅποιασδήποτε καὶ οὐδεὴποτε καὶ πραγματικῶς καὶ προσωπικῶς δίδω καὶ χαρίζω αὐτὴν καὶ πᾶν μέρος καὶ τμήμα αὐτῆς εἰς τὸν ἀνεψιὸν μου Παντολέοντα Γαλανόν, τοὺς ἐπιτρόπους του καὶ φροντιστάς του, καὶ εἰς τὰς ὑπογράφας του καὶ διὰ τῆς παρούσης μου ὀνομαζῶ, ἀποκαθιστῶ καὶ διορίζω τὸν Κωνστ. Πανταζῆν ἐκ Καλκούτας εὐγενῆ καὶ τὸν Ζάν Βές ἐκ Βεναρὲς καὶ τὸν κύρ Λούκιον Βιλλιάμ. Ρικάμ πεῦ ὁμοίως ἐκ Βεναρὲς, ἐκτελεστάς τῆς παρούσης μου διαθήκης, καὶ διὰ ταύτης ἀνακαλῶ καὶ μηδενίζω πᾶσαν προτέρα καὶ ἄλλας μου διαθήκας πρὸ ταύτης γενομένης, καὶ διακηρύττω, ὅτι αὕτη εἶνε ἡ τελευταία μου θέλησις καὶ διαθήκη, εἰς μαρτύριον τῆς ὁποίας ἐγὼ ὁ εἰρημένος δια-

θέτης ἔβαλα τὴν ὑπογραφήν καὶ σφραγίδα μου εἰς ταύτην τὴν πλευταίαν θέλησιν καὶ διαθήκην μου, τὴν 29 εἰκοτὴν ἐνάτην ἡμέραν τοῦ Ἀπριλίου, τοῦ ἔτους τοῦ Κυρίου ἡμῶν χριστοῦ ἱστακροστοῦ τριακροστοῦ τρίτου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ.

(Τ. Σ.)

Ἐπιγράφειν, σφραγισθῆναι, δημοσιεῦσθαι καὶ διακηρυχθῆναι παρὰ τοῦ εἰρημένου Δημητρίου Γαλανοῦ ὡς ἡ τελευταία του θέλησις καὶ διαθήκη ἐνώπιον ἡμῶν, οἵτινες κατ' αἴτησιν του καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ του ὑπεγράψαμεν τὰ ὀνόματά μας ὡς μαρτυρες τῆς ὑποθέσεως.

Ἰωα. Βιλλιάμ, Ι. Δαβιδσῶν, Ρ. Στεδάρτ.

Ἀληθὲς ἀντίγραφον, ἐπιμελῶς παραβληθὲν, τὴν 28 ἡμέραν τοῦ Μαΐου 1833 ἀπὸ ἐμέ, μετὰ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ὑπερτάτης Ἰασακτικῆς αὐλῆς τοῦ Φόρτ. Βιλλιάμ ἐν Βεγγαλίᾳ εὐρισκόμενον πρῶτόπυον.

Β. Ε. Σμάουλτ (ἀρχαιοφύλαξ).

Μεταφράσθη παρὰ τοῦ Γ. Ψύλλα τὴν 25 Φεβρ. 1839 ἐν Ἀθήναις.

Ἐν τούτοις ὁ ἀνεψιὸς του Παντολέων, μαθὼν τὴν ἀσθένειαν τοῦ θεοῦ του, ἔδραμεν εἰς Κασσὴν· ἀλλ' ὁ ἀοιδίμος Δ. Γαλανός ἐπελεύθησε πρὸ εἴκοσι ἡμερῶν τῆς ἀφίξεώς του, καὶ ἐτάφη εἰς τὸ ἀγγλικὸν κοινοταφεῖον τῆς Κασσῆς (Benares)· ἐπὶ δὲ τοῦ μνημείου αὐτοῦ ἐτέθη ἡ ἐξῆς Ἀγγλικὴ ἐπιγραφή.

SACRED

TO THE MEMORV

OF

DEMETRIUS GALANOS

AN ATHENIAN WHO DIED AT BENARES
IN THE EAST INDIES ON THE 3rd OF MAY
1833

AGED 72 YEARES.

Βραχμῶν δὲ τὸς σφόδρ, φίλος καὶ διδάσκαλος τοῦ ἀοιδίου Γαλανοῦ, καλούμενος Μοντῆς Σιτελσῆν, φιλοφρόνως ὑποδεχθεὶς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ, καὶ μετ' αὐτοῦ πικρῶς κλαύσας τὴν θάνατον τοῦ Γαλανοῦ, ἐπέγραψεν Ἰνδοστανιστὶ ἐπιτύμβιον, ἔχον τὴν ἐξῆς ἐνωϊαν.

Βαβαὶ ἑκατοντάκις! Ὅτι ὁ Δημήτριος Γαλανός Ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ Κόσμου τούτου εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς, Μετὰ κλαυθμοῦ καὶ ὄδυμῳ τὸ οἶμοι! εἶπον ἔξω φρενῶν· Ἀπῆλθε φεῦ! ὁ Πλάτων τοῦ Αἰῶνος.

Ὁ δὲ κ. Παντολέων Γαλανός ἀνήγειρεν εἰς τὴν ἐν Καλκούτῃ ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν στήλην, εἰς τὴν ἐκέγραψε πρὸς μνήμην τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφήν, συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐκ Σερρών πρωτοσυγγέλου Συναίτου, Κυρίου Ἀνανίου.

Ὁ ἐξ Ἑλλάδος Γαλανός Ἀθηναῖος

Τέθνηκε Δημήτριος ἐν γῆ Ἰνδίας!

Μουσῶν δ' ὦν φίλος ὁ ἀνὴρ καὶ παιδείας

Λαμπρὸς κατέστη τῆ φήμη καὶ τῆ κλήσει.

Λιπὼν δὲ τὸν δε τὸν πολύμοχθον βίον

Ἀπῆλθεν εἰς ἄλυπον καὶ ἀίδιον βίον.

Ἰστησι τοίνυν εὐγνωμοσύνης χάριν

Ὁ ἀδελφιδούς αὐτοῦ τὸ δε Κενοταφεῖον,

Ὁ Παντολέων εἰς ἀίδιον μνήμην.

«Ἡ χρηματικὴ κατάστασις τοῦ ἀοιδίου Δημητρίου Γαλανοῦ συνίστατο εἰς ὀγδοήκοντα περίπου χιλιάδας δραχμῶν. Ἐξ αὐτῶν ἀφαίρεσας τοὺς πρὸς τοὺς ὑπηρετάς αὐτοῦ μισθοὺς, ἀμοιβὰς, τὰ περὶ κηδείας κτλ. διήρπασεν τὴν λοιπὴν εἰς δύο ἴσα μέρη· καὶ τὸ μὲν ἄφησεν εἰς τὸν ἀγαθὸν ἀνεψιὸν του Παντολέοντα Γαλανόν, παρὰ τοῦ ὁποῦ ἐλάβομεν τὰς πλείστερας περὶ τοῦ βίου καὶ ἀποβιώσεως αὐτοῦ πληροφορίας, καὶ οὐχ' ἤττον παρὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ, τοῦ ἱεράρχου Ἀττικῆς κ. Νεοφύτου. Τὰς δὲ λοιπὰς ἤτοι 36,000 δραχμῶν ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς πατρίδος του, αἵτινες ἐδαπανήθησαν εἰς τὴν ἀνεγερσιν τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου. Εἰς τὸ αὐτὸ κατάστημα ἄφησεν καὶ ἅπαντα τὰ πολύτιμα αὐτοῦ χειρογράφα, τῶν ὁποίων ἔπεται ὁ κατάλογος.»

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν διασωθέντων χειρογράφων.

τοῦ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΑΛΑΝΟΥ.

α.) Ἰνδικῶν μεταφράσεων Πρόδρομος, περιέχον Βατριχάρη βασιλέως ἠθολογίας, γωμολογίας καὶ ἀλληγορίας· τοῦ αὐτοῦ ὑποθήκας ἢ περὶ ματαιότητος τῶν τοῦ κόσμου, συλλογὴν πολιτικῶν, οικονομικῶν καὶ ἠθικῶν ἐκ διαφόρων ποιητῶν. Σανασκία, Σύνοψιν γωμικῶν καὶ ἠθικῶν καὶ Ζαγαννάθα Πανδιταράτσα, ἀλληγορικὰ παραδείγματα καὶ ὁμοιώματα.

Ἐκδοθέντα μὲν φιλομούσῳ δαπάνῃ Ἰωάννου Δούμα, σπουδῆ δὲ καὶ ἐπιμελείᾳ Γ. Κ. Τυπάλδου, ἐφόρου τῆς δημοσίας τοῦ πανεπιστημίου βιβλιοθήκης, καὶ Γ. Ἀποστολίδου Κοσμητοῦ καὶ βιβλιοφύλακος ἐν Ἀθήναις 1845.

Ἄπαν τὸ σύγγραμμα περιέχει σελίδας 155 εἰς ὄγδον.

β.) Βαλαβαράτα ἢ συντομὴ τῆς Μαχαβαράτας, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀμάρᾳ ἢ Ἀμαρασάνδρα μαθητοῦ τοῦ σοφοῦ Ζηναδάτα καὶ μεταγλωττισθεῖσα ἀπὸ τοῦ Βραχμανικοῦ παρὰ Δημητρίου Γαλανοῦ Ἀθηναίου· νῦν δὲ τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα φιλομούσῳ μὲν δαπάνῃ Ἰωάννου Δούμα, σπουδῆ κτλ. ὡς περὶ τὸ πρῶτον, ἐν Ἀθήναις 1847.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιέχει 867 σελ. εἰς ὄγδον.

γ.) Γιτά ἢ θεσπέσιον μέλος, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Βραχμανικοῦ παρὰ Δημητρίου Γαλανοῦ Ἀθηναίου· νῦν τὸ πρῶτον Ἑλληνιστὶ ἐκδοθεῖσα καὶ μετὰ προλεγομένων καὶ παρατηρήσεων αὐθιγῆσαι, δαπάνῃ μὲν καὶ διορθώσει Γεωργίου Κ. Τυπάλδου ἐφόρου τῆς δημοσίας καὶ Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης, ἐπιστάσις δὲ καὶ διορθώσει Γ. Ἀποστολίδου Κοσμητοῦ καὶ Βιβλιοφύλακος, ἐν Ἀθήναις 1848.

Τὸ σύγγραμμα περιέχει προλεγομένων μὲν ὀγδοήκοντα δύο, κειμένων δὲ ἑκατὸν εἴκοσι· εἰς σελίδας εἰς ὄγδον.

δ.) Ραγγοῦ Βάνσα ἢ γενεαλογία τοῦ Ραγγοῦ, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Βραχμανικοῦ. σελ. ὡς περὶ ἐν τῷ Γιτά, ἐν Ἀθήναις 1850.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιέχει προλεγομένων μὲν ἐνενήκοντα πέντε, κειμένων δὲ διακοσίας ἑβδομήκοντα πέντε σελίδας.

ε.) Χιτοπαδάσσα ἢ Πάντσα Τάντια (Πεντάτευχος) συγ-

γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Βιονουσαρμάνου καὶ Ψιττακοῦ μυθολογία: νυκτεριναί, μεταφρασθέντα ἐκ τοῦ Βραχμανικοῦ παρὰ Δημ. Γαλανοῦ κτλ. ὡσπερ ἐν τοῖς δύο προηγουμένοις 1851.

Περιέχει δὲ τὸ μὲν Χιτοποδάσσα πενήτην τεσσάρων σελίδων προλεγόμενα καὶ κείμενον ἑκατὸν πενήτην τεσσάρων σελίδων ἐπιγραφόμενον στεφανίτης καὶ ἰχνηλάτης σελίδας ἑκατὸν ἑνδεκά· καὶ τρίτον ἐπιγραφόμενον Ψιττακὸς σελίδας ἑβδομήκοντα ἑπτὰ εἰς ὄχθον ἐν Ἀθήναις 1851.

ς.) *Υπερασπασμουσαία* τούτεστι Ἀρχαιολογίας συλλογὴ ἢ περὶ διαλόγων τε καὶ μύθων φιλοσοφικῶν, νομίμων τε καὶ ἐθίμων Ἰνδικῶν, συλλεχθέντων κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῆς Μαχαβαράτας, συγγραφείσης ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου Βεκάσα.

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Βραχμανικοῦ παρὰ Δημητρίου Γαλανοῦ κτλ. ὡσπερ τὰ προειρημένα τρία, ἐν Ἀθήναις 1851.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιέχει προλεγόμενων μὲν σελίδας ἑκατὸν τριάκοντα ἕξ, κειμένου δὲ διακοσίας ὀγδοήκοντα πέντε εἰς ὄχθον.

ς.) *Λουρηά*, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Βραχμανικοῦ παρὰ Δημ. Γαλανοῦ κτλ. ὡσπερ ἐν τοῖς προειρημένοις, ἐν Ἀθήναις 1853.

Τὸ σύγγραμμάτιον τοῦτο περιέχει προλεγόμενων μὲν σελίδας τριάκοντα ἑννέα, κειμένου δὲ ἑξήκοντα ἑπτὰ.

ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 260).

Ἀνασκευάσας διὰ βραχέων τὰς ἐνστάσεις ἐκεῖνων, οἵτινες γνωματεύουσι, ὅτι πρέπει νὰ ἐκπαιδεύωμεν τοὺς παῖδας τοῦ λαοῦ ἐν γένει διὰ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, μεταβαίνω εἰς τὸ β'. τὸ περὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν κορασίων. Περὶ τούτων ἔλεγον ὅτι εἶνε ὡσαύτως ἀνάγκη ἀπόλυτος ν' ἀντικατασταθῇ ἡ ἀρχαία διὰ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς, ἵνα μὴ μάτην κατατρίβηται ὁ πολυτιμὸς χρόνος αὐτῶν εἰς ἐκμάθησιν γλώσσης, ἣτις ὀλίγον ἢ παντάπασιν μὲλλει νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν βίον αὐτῶν. Τινὲς ὅμως τῶν παρ' ἡμῖν λογίων ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς στασιμότητος ἐπιθυμοῦντες, φαίνεται, νὰ κυλιδῶνται, οὐ μόνον τὴν ἰδέαν ταύτην ὅλας δυνάμεις καταπολέμησαν, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ τὸν τολμήσαντα νὰ προσφέρω ταύτην βλάβημον καὶ ὀπισθοδρομητικὴν ἀπεκάλεσαν. Ἐντεῦθεν ἐπιτρέπεται μοι, νομίζω, νὰ ἐρωτήσω τούτους, πρὸς τί ἄραγε θὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὸν βίον τῶν κορασίων τοῦ λαοῦ οἱ δυσνόητοι καὶ σχεδὸν ἀκατάληπτοι κανόνες εἴτε τοῦ τεχνολογικοῦ, εἴτε τοῦ ἐτυμολογικοῦ τῆς γραμματικῆς τοῦ Γενναδίου λ. χ. ἢ τοῦ Βερναρδάκη ἢ ἄλλου τινός; πρὸς τί θὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὸν βίον αὐτῶν οἱ φιλοσοφικοὶ ὀρισμοὶ τῶν χρόνων, τῶν ἐγκλίσεων, τῶν διαθέσεων καὶ τῶν λοιπῶν; Πρὸς τί θὰ χρησιμεύσωσιν αὐτοῖς οἱ Δημοσθένεις, οἱ Πλάτωνες, οἱ Θεουκιδίδαι, οἱ Σοφοκλεῖς, οἱ Πίνδαροι κτλ. κτλ.; Ἐν ᾧ ἡ πεῖρα ἀρκούντως ἤδη ἀπέδειξε καὶ καθ' ἑκάστην ἀποδεικνύει ὅτι, ἐξερχόμενων τούτων τῆς σχολῆς, ὀλίγος μόνον χρόνος ἀρκεῖ, ὅπως ἀπαλειψῇ ἀπὸ τῆς μνήμης αὐτῶν πᾶν ὅ,τι ἐκεῖ ἔμαθον καὶ μηδὲν ἄλλο ἀπολείψῃ, ἢ καπνὸν μόνον σκοτίζοντα τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ὀνόματα κενὰ πραγματικῆς ὠφελείας καὶ οὐδὲν πλεόν; Ἄλλ' ἔρχονται:

ἄλλοι διατεινόμενοι ὅτι θῆθεν διὰ τοῦ ἠθικοῦ πλούτου τοῦ ἐν τοῖς συγγράμμασι καὶ τοῖς ποιήμασι τῶν ἀρχαίων ἐνυπολαθάνοντες μορφοῦνται ἠθικῶς τὰ κοράσια. Τὸ σαθρὸν τῆς ἰδέας ταύτης ἀπέδειξε καὶ ἀλλαγῶν διὸ θεωρῶ πάντῃ περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω καὶ ἐνταῦθα τὰ αὐτὰ, τοῦτο μόνον παρατηρῶν, ὅτι ὁ ἠθικὸς οὗτος πλούτος θὰ ἐπλοῦτιζε καὶ θὰ ἐφώτιζε περισσότερο καὶ ἀποτελεσματικώτερον τὰ κοράσια, ἢ τὰ ἀρχαία συγγράμματα καὶ ποιήματα παρεφρόζοντο εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλώσσαν, καὶ ἂν αἱ διδάσκαλοι ἐπεχείρουν νὰ μορφοῦσι καὶ διαπλάττωσιν ἠθικῶς δι' αὐτῶν καὶ διὰ τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν τὰ ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ὑπαγόμενα κοράσια, καὶ ἂν μὴ ἐξήτουν νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν πρὸς ἕν ὄρον διὰ τῆς μακρᾶς καὶ χαλεπῆς ὁδοῦ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, τὴν ὁποῖαν ὄχι μόνον αὐταὶ ἀγνοοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἀκατάλληλοι εἶνε νὰ διδάσωσιν, ὡς τοῦτο μακρὰ πείρα ἀπέδειξε τουλάχιστον ἐμοί.

Ἴνα ὠφεληθῶσιν αἱ μαθήτρια ὠφέλειαν πραγματικὴν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀνάγκη νὰ δαπανήσῃσι πολλὰ ἔτη τῆς ἡλικίας αὐτῶν διδασκόμεναι αὐτὴν ἀνάγκη νὰ διατρέψωσιν ἐν τοῖς σχολείοις τουλάχιστον μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἵνα τελειώσωσι τὰ Γυμνασιακὰ καλούμενα μαθήματα. Ἄλλὰ τούτου γενομένου, πότε ἄραγε θὰ μάθωσι τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν; πότε τὰ κοράσια τοῦ λαοῦ θὰ προπαρασκευάσωσι τὴν προῖκα αὐτῶν; Ἡ πόσαι ἄραγε εἰς αὐτῶν θὰ δυνήθωσι νὰ ἀντεπεξέλθωσι νικηφόρως κατὰ τοῦ πειρασμοῦ τῆς νεότητος, ὅστις ἀντιστρατεύμενος κατὰ πάσης ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ παρακωλύει καὶ παραλύει πᾶσαν πρὸς ταῦτα πρόοδον; Ἡ πόσαι ἐν τῇ νῦν ἠθικῇ καταστάσει τῆς κοινωνίας ἡμῶν θὰ δυνήθωσι νὰ παραλλάξωσιν ἀσφαλῶς τοὺς ἠθικοὺς σκοπέλους, οἵτινες πολὺ συχνὰ ἀπαντῶνται ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἃς αὐταὶ καθ' ἑκάστην πολλάκις τῆς ἡμέρας διέρχονται; Ἄς μὴ ἀπατώμεθα, φίλοι μεθ' ὅσα καὶ ἂν λέγωσιν ἡμῖν οἱ τᾶναντία προνοῦντες, ἡμεῖς δὲν θὰ παύσωμεν δοξάζοντες, ὅτι ὁ προορισμὸς τῆς γυναικὸς εἶνε ἡ οἰκία. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ περιορισμὸς αὐτῶν δέον νὰ γίνηται ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, πρὶν ἔτι ἡ ἀθωότης ἀπολέσῃ τὴν ἑαυτῆς ἀγνότητα, καὶ ἡ αἰδῶς τὸ ἑαυτῆς ἐρύθημα. Οἱ πρόγονοι ἡμῶν κελῶς ποιοῦντες ἐφρόντιζον περὶ τῆς παιδεύσεως τῶν θυγατέρων αὐτῶν κατ' οἶκον. Τούτους λοιπὸν ἄς μιμώμεθα καὶ ἡμεῖς, ὅσοι ἐπιθυμοῦμεν καὶ δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ταῖς θυγατέρας ἡμῶν ἀνωτέραν παιδείαν, τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις νὰ πράττωσιν τοῦτο ἔστω ἀπαράβατον ὄριον τὸ δέκατον τρίτον ἢ τὸ πολὺ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν θυγατέρων αὐτῶν, μέχρι τοῦ ὁποῖου δέον ν' ἀποστέλλωσιν αὐτὰς εἰς δημόσια σχολαῖα. Συγχρόνως ὅμως καὶ τὰ σχολαῖα δέον νὰ διοργανισθῶσι καὶ μεταρρυθμισθῶσιν οὕτως, ὥστε νὰ προσφέρωσιν αὐταῖς μέχρι ταύτης τῆς ἡλικίας τὴν ἀρκούσαν πνευματικὴν τροφήν, διδασκόμενης τῆς γλώσσης αὐτῶν ὑπὸ πᾶσαν αὐτῆς ἔσποιν κατὰ τὴν ὕλην καὶ εἶδος, μετ' αὐτῆς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ εἰς τὸν βίον ἀναγκαῖα μαθήματα, περὶ ὧν καὶ ἐγὼ ἀλλαγῶν εἶπον, καὶ ἄνδρες εἰδικοί περὶ ταῦτα πέποιθα ὅτι ὁσονοῦπα θὰ κανονίσωσι. Διὰ νὰ μὴ παρεξηγηθῇ ὅμως καὶ ἐνταῦθα, ὡς τοῦτο ἔγινε καὶ ἀλλαγῶν, ἢ εἰλικρινῆς πρόθεσις τῶν λόγων μου ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ἐκεῖνων, αἰ-

τινες εἰς μὲν τὰς ἀγαθὰς προαιρέσεις τῶν ἄλλων ἀμδλυοποῦντες, εἰς δὲ τὸ φιλόσοφον καὶ ἐγωῖστικὸν τῆς ἑαυτῶν φύσεως μόνον ὑπακούοντες, παντοίοις τρόποις προσεπάθησαν καὶ προσπαθῶσιν, εὐκαιρίας διδομένης ν' ἀποδίδωσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις σημάσιαν ὀπισθοδρομητικὴν, ἀριστοκρατικὴν καὶ τὰ ὅμοια, ἴσως δὲν θὰ ἦτο περιττὸν νὰ προσθέσω ἐνταῦθα ὅτι καὶ ἀλλαγῶν εἶπον, ὅτι ἐν τῷ μεγάλῳ Παρθεναγωγείῳ τῆς πόλεως ἡμῶν δέον νὰ ὑπάρχῃ καὶ τάξις τις ἀνωτέρα, ὅπως ἐν ταύτῃ ἐκπαιδεύωνται εἰς ἀνώτερα μαθήματα ἐκεῖναι τῶν μαθητριῶν, ὅσαι ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἑαυτῶν μαθητείας εἰς τὰ κατώτερα μαθήματα ἐβαίξαν ὅτι ἔχουσι φύσιν καὶ κλίσιν εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπιγένημα. Ἄλλὰ κατὰ τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλληνισι περιορισμοῦ τῆς γυναικὸς ἔρχονται τινες ἀντιλέγοντες, διαρρηγνύοντες τὰ ἑαυτῶν ἱμάτια, ἀποκαλοῦντες τὸν τοιοῦτον περιορισμὸν βαρβαρισμὸν Ἀσιαθόν, ἐξομοιοῦντες κατὰ συνέπειαν τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνισι ἄς πρὸς τοῦτο τῆς Ἀσιαθὸς βαρβάρους, καὶ παντοιοτρόπως ὑπερασπίζοντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς γυναικὸς, τὸν χριστιανισμὸν καὶ τὸν νεώτερον πολιτισμὸν ὡς ἐπιχείρημα φέροντες κατὰ τῆς δόξης τῶν ἀρχαίων, ἀγγελῶν οὐράνιον ἀποκαλοῦντες τὴν γυναικα καὶ οἱ μὲν ἀποδίδοντες αὐτῇ τὰ ἴσα τῷ ἀνδρὶ, οἱ δὲ καὶ τι πλεόν. Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν μέλει μοι, ἂν οἱ τὴν γυναῖκα ἀπολοιοῦντες θελήσωσι νὰ ὀνομάσωσιν αὐτὴν καὶ ἐπίγειον Θεόν· παρατηρῶ μόνον ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν κατὰ τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις περιορισμοῦ τῆς γυναικὸς εἶνε τοσοῦτον σαθρὰ, ὥστε παταπίπτουσιν ἀφ' ἑαυτῶν· διότι ὁ μὲν χριστιανισμὸς ἀφῆρεσε μὲν ἀπὸ τῆς γυναικὸς τὸν δουρικὸν πέπλον καὶ τὴν ἀνδραποδῶδη καταστάσιν, εἰς ἣν ὁ Ἀσιαθὸς δεσποτισμὸς κατεδικάζεν αὐτὴν, καθυπέταξεν ὅμως αὐτὴν τῷ ἴδιῳ ἀνδρὶ, οὐδεμίαν οὐδαμῶν ἐλευθερίαν ἀπόλυτον ἀποδοῦς αὐτῇ, οὐδὲ τὸ αὐτοσυντήρητον καὶ αὐτοδιοίκητον ἀρεῖς αὐτῇ, ὅπερ ἀριθίλως μαρτυρεῖ ὅτι οὐδ' ὁ χριστιανισμὸς αὐτὸς ἐξέλιπε τὴν γυναῖκα τῷ ἀνδρὶ, οὐδ' ἀπέδωκεν αὐτῇ ἔργα ἐκτὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς οἰκίας. Ὁ δὲ νεώτερος πολιτισμὸς ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν (διότι ὑπάρχει καὶ ἀπόλυτος ἐλευθερία, ὡς ὑπάρχει καὶ ἀπόλυτος δεσποτισμὸς) καὶ ὑπὸ ἀπολύτων φιλοσοφικῶν ἀρχῶν ἐμποροῦμενος, κατέστησεν ἐνισχυῶν τὴν γυναῖκα ἴσῃ τῷ ἀνδρὶ, δόξας αὐτῇ ἔδρας ἐπιστημονικᾶς, κοινωνοῦλετικᾶς καὶ ἀγροῦ ποίας ἄλλας· θάττον ὅμως ἢ βράδιον θ' ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ προορισμὸς αὐτῆς εἶνε ἄλλος τις παρὰ τὰς ἔδρας ταύτας, καὶ ἡ ἀκρατος ἐλευθερία θὰ περιορισθῇ ἐντὸς τῶν φυσικῶν ὀρίων, ἐν οἷς ἕκαστον τῶν φύλων ἐκλήθη ὑπὸ τῆς φύσεως ἵνα ἐργάζηται. Ἐνταῦθα δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω περιστασίαν τινὰ ἀξίαν παρατηρήσεως, καθ' ἣν οἱ τᾶναντία ἡμῖν προνοῦντες, ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς ὁμολογοῦσι τοὺς ἡμετέρους προγόνους ὡς τοὺς σοφωτέρους καὶ νοσημονωτέρους τῶν ἀπ' αἰῶνος μέχρι τοῦ νῦν ἀμασάντων ἀνδρῶν τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου, ἰσχυρίζονται ἀφ' ἑτέρου, ὅτι περὶ τὰ δικαιώματα τῆς γυναικὸς ἡστόχρησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε περιώρισαν αὐτὴν ἐντὸς στενοῦ κύκλου ἰνεργείας, ἐναντίον θῆθεν τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς· τοῦτο κατ' ἐμὲ εἶνε ἀθλία τις ἀντίφασις, ἣν μόνον ἀπερίσκεπτοι καὶ στενοκέφαλοὶ τινες δύνανται νὰ προσφέρωσιν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ μάλιστα ἐν δημοσίαις ἔδραις. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι φιλόσοφοι

τινες ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι ὑπὸ τὸ κράτος φιλοσοφικῶν θεωριῶν ἀπέδωκαν τῇ γυναικὶ ἰσότητα τῷ ἀνδρὶ, ἀλλ' ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν μόνον ἐν τῇ ἠθικῇ ἐκπαιδεύει· ἐφημέροισθ ὁ νόμος οὗτος, ἐν δὲ τῇ διανοητικῇ ἀπεδόθη αὐτῇ τὸ φύσει ἀνήκον εἴτε ὡς πρὸς τὰς διανοητικὰς εἴτε ὡς πρὸς τὰς σωματικὰς αὐτῆς δυνάμεις, καὶ οὐδὲν πλεόν· ἄλλως τε οἱ συγγραφεῖς, καὶ μάλιστα οἱ ἀρχαῖοι, παιδεύουσιν λέγοντες κυρίως ἐννοοῦσι τὴν ἠθικὴν, τὴν ἀνατροφὴν, εἰς ἣν ὁμολογοῦμεν ἢ γυνὴ δέον νὰ μετέχη τὰ ἴσα τῷ ἀνδρὶ, ἴσως δὲ καί τι πλεόν αὐτοῦ.

Τὸ γ' ἀντικείμενον, ὅπερ ὑπολείπεται μοι νὰ ἐξετάσω εἶνε τὸ περὶ ἠθικῆς καθόλου μὲν, μάλιστα δὲ τῶν κορασίων. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐν τῷ σπουδαιότερον πάντων θέλω ἐξετάσει ὑπὸ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἔποψιν, ὅπως κατὰ τὸ ἐνὸν ποιήσω καταφανεῖς τὰς ἡμετέρας ἠθικὰς ἐλλείψεις, καὶ καταδείξω τὰ μέσα, δι' ὧν ἔντε τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῇ σχολῇ δύναται νὰ βελτιωθῇ ἡ ἠθικὴ τῶν γένους ἡμῶν κατάστασις. Ἐν τοῖς χρόνοις τῆς σιδηρᾶς δουλείας, ὅτε ὁ βαρὺς ζυγὸς τῆς τυραννίας ἐδέσμευε καὶ κατέθλιβε τὸν τράχηλον τῶν πατέρων ἡμῶν, ἡ ἠθικὴ κατάστασις τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἦτο ὁμολογοῦμεν πολλῶ καλλίτερα τῆς σημερον. Δὲν εἶνε ἔργον τοῦ παρόντος καιροῦ νὰ ἐξετάσω, ἂν ἡ κατάστασις ἐκεῖνη ἦτο ἀπόρροια μακρᾶς σειρᾶς αἰῶνων, διηκούσης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῶν ἡμετέρων προγόνων μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης, ἢ ἂν ἦτο γέννημα τῶν τελευταίων αἰώνων· τοῦτο μόνον μοι φαίνεται ἀναγκαῖον νὰ γνωρίσωμεν ἐν τῷ παρόντι, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην εἰ μὲν παῖδες ἐσέβοντο καὶ ἐτίμων καθ' ὑπερβολὴν μάλιστα τοὺν γονεῖς των καὶ τοὺς μεγαλειτέρους ἀδελφούς των, καὶ ἐπειθοντο αὐτοῖς ἀνευ ἀντιλογίας τινὸς ἢ ἀντιρρήσεως, ἐπειθοντο ἀπολύτως πρὸς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν καὶ ἐσέβοντο ἀνυποκρίτως τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς πρεσβυτέρους. Οἱ δὲ γονεῖς ἐθεώρουν ὡς ἀμάρτημα μέγα τὸ νὰ μὴ παρευρεθῶσιν αὐτοὶ καὶ νὰ μὴ ὀδηγήσῃσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ τοὺς παῖδας αὐτῶν μικροῦς τε καὶ μεγάλους τὴν Κυριακὴν ἢ ἄλλην τινὰ ἑορτήν. Τὸ ὅτι τοιαυτὴ τις ἦτο ἡ ἠθικὴ κατάστασις τοῦ γένους ἡμῶν πρὸ πεντηκονταετίας καὶ ἐπέκεινα, μαρτυροῦσιν οἱ πρὸ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπάρξαντες, παρ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἡκούσαμεν ταῦτα καὶ ἐδιδάχθημεν. Ἄς μὴ εἴπῃ δὲ τις ὅτι ἡ τοιαυτὴ κατάστασις προήρχετο ἐκ τῆς δουλείας, ἢ τῆς ἀπολυταρχίας, τῆς ὁποίας ὁ φόβος ἢ τὸ δέος ἐξαναγκάζει ἐνίοτε τὴν τάξιν καὶ ὑπαγορεύει τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος. Τούτου ἀποδείξις ἐναργεστάτη εἶνε αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ ἄλλοι τόποι, ἐν οἷς διὰ τὴν αὐτοδιοίκησιν, ἣς ἀπήλαυον, οὐδὲ εἰς τούρκος ὑπῆρχεν οὐδ' ἐφαίνετό ποτε. Ὅσαίς δὲ τις ἤρχετο ἐκεῖ εἴτε παροδικῶς, εἴτε διὰ πολιτικὴν τινὰ ὑπόθεσιν, συνέρρεον στιφηδὸν τὰ πλήθη, ἵνα ἴδωσι καὶ θαυμάσωσιν αὐτόν, διότι μόνον ἐξ ἀνοῆς ἐγίνωσκον τοὺς τούρκους. Ἀπεναντίας ἡ ἠθικὴ ἐκεῖνη κατάστασις ἦτο ἀπόρροια ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, καθ' ἣν οἱ ἀρχαῖοι ὠφείλον νὰ πείθωνται εἰς τοὺς ἀρχόντας των, οἱ λαῖκοὶ ὠφείλον νὰ σέβωνται καὶ νὰ τιμῶσι τοὺς κληρικούς, τοὺς ὁποίους ἐθεώρουν ὡς τοὺς διδασκάλους καὶ ὀδηγούς αὐτῶν εἰς τὴν θεοσέβειαν καὶ εἰς τὴν ἀρετήν· οἱ παῖδες διεπλάττοντο ἠθικῶς ὑπὸ τε τοῦ παραδείγματος τῶν γονέων καὶ τῶν ἐ-

αυτῶν διδασκάλων, τῶν ὁποίων ἡ διδασκαλία ἦτο παντάπασι θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ· διότι τὰ μόνα βιβλία ἐν οἷς ἐξεπαιδεύοντο ἐν μὲν τοῖς γραμματοδιδασκαλείοις ἦτο ἡ φυλλάδα, ἡ ὀκτώηχος, τὸ ψαλτήριον καὶ ὁ Ἀπόστολος, βιβλία δηλ. θρησκευτικὰ, ἅτινα ὀλίγον μὲν ἐνόουν ἴσως καὶ αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον οἱ μαθηταί, εἶχον ὅμως τὴν συναίσθησιν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δέ, ὅτι ταῦτα πάντα ἦσαν βιβλία θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ, ἀποτελοῦντα τὸν κρίκον τῆς διδασκαλίας τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων. Ἐν δὲ τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις ἦσαν ἱεροὶ λόγοι Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνίου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ ἄλλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἰδίως καλούμενη ἠθικὴ. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων οἱ μῦθοι τοῦ Αἰσώπου, ὁ Χρυσολωρᾶς, ὁ πρὸς Δημονίκον τοῦ Ἰσοκράτους, ὁ περὶ παιδῶν Ἀγωγῆς τοῦ Πλουτάρχου καὶ ἄλλοι, ὧν ἀδυνατῶ ἤδη ν' ἀπομνημονεύσω τὰ ὀνόματα, τὰ πάντα ὅμως ἦσαν τοιαῦτα, οἷα προτρέποντα πρὸς τὴν ἀρετὴν. Ἦδη ὁ ἀρχαιότερος ἐκεῖνος τῆς διδασκαλίας τρόπος παραβαλλόμενος πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα νεώτερον ὑπερτερεῖ μὲν πολλῶ πλείον τούτου κατὰ τὰ ἠθικὰ ἀποτελέσματα, ὑστερεῖ δὲ κατὰ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν. Ἄν τώρα προὔτειντο αἴρεσις μεταξὺ τῶν δύο, δυσκόλως τις θὰ ἐπροτίμα τὸν μὲν, καὶ θὰ καταφρόνει τὸν δέ. Ὁ νεώτερος πολιτισμός, ἡ μᾶλλον ἡ νεωτέρα αὕτη φάσις τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ὑπάρξεως ἀπήλαυσε μὲν τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας, ἀπώλεσε ὅμως τὸ αὐστηρὸν τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως. Καὶ τότε μὲν ἐθνικὸς χαρακτήρ ἦτο ἡ ὑπκοχὴ τῶν παιδῶν, ὡς προεῖπον, πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους, τὸ σέβας πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ ἡ αἰδῶς πρὸς τοὺς ἀπρεπεῖς λόγους καὶ πρὸς τὰς κακὰς πράξεις, νῦν δὲ τὸναντίον χαρακτήρ ἐθνικὸς κατέστη ἡ ἀπειθεια τῶν παιδῶν πρὸς τοὺς γονεῖς, ἡ περιφρόνησις τῶν διδασκάλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἡ ἀναίδεια εἰς τοὺς λόγους καὶ ἡ ἀναίσχυντία εἰς τὰς πράξεις, ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν ἱερῶν καὶ τῆς θρησκείας καὶ οὕτω καθέξῃς. Τότε μὲν ἐδιδάσκοντο οἱ παῖδες ἐν τοῖς σχολείοις τὰ γράμματα ἐν ἱεροῖς βιβλίοις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ συντεταγμένους, ἅτινα ἤττον μὲν συνετέλουν διὰ τὸ ἀμεθοδὸν τῆς διδασκαλίας εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, πλείω δὲ εἰς θρησκευτικὴν ἠθικοποιήσιν· νῦν δὲ ἀναπτύσσονται μὲν διανοητικῶς ἐν τοῖς σχολείοις διὰ τὴν πληθὺν τῶν διαφόρων μαθημάτων, ἅτινα διδάσκονται ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῶν γλώσσῃ, ὀπισθοδρομοῦσι δὲ ἠθικῶς, διότι παρηγωνισθῆ ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία, μικροῦ μόνον μέρους καταλειφθέντος, ὅπερ ἐν τῇ πληθύνει τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀποπνιγόμενον οὐδένα καρπὸν φέρει. Ἡ ἀχαλίνωτος λοιπὸν καὶ ἀκόλαστος ἐλευθερία, μεθ' ἧς ἡ νεωτέρα γενεὰ ἀνατρέφεται ἀπὸ τεισπρακονταετίας ἤδη ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα τῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς σχολείοις ἐχαλάρωσαν καὶ παρέφθειραν τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀγωγὴν τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἀπολύτως ἀποδύειν ἀδύνατον νὰ ἐλπίσωμεν μεταβολὴν τινα ἐπὶ τὸ κρεῖττον, ἂν μὴ ἐνεργηθῆ ριζικῆ τις μεταβολὴ καὶ μεταρρυθμίσεις τοῦλάχιστον ἐν τοῖς κατὰ τὴν Σχολήν, ἂν μὴ παραδεχθῆ ὡς βᾶσις μὲν τῆς διδασκαλίας ἐν γένει ἡ γλώσσα ἡμῶν, ὡς βᾶσις δὲ τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως ἡ θρησκεία. Ἐπαναλαμβάνω καὶ

ἐνταῦθα ὅτι ἔλεγον καὶ ἀλλαχοῦ, ὅτι οὐδὲ κατὰ τὴν λοιπὴν παιδείαν δύναται νὰ προκόψῃ εὐχερῶς καὶ σκοπίμως τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ἂν μὴ ἀπλοποιήσωμεν τὰ ἔργα τῶν ἡμετέρων προγόνων, καὶ διδάσκωμεν ταῦτα τοὺς παῖδας καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ λαοῦ, ἂν μὴ ἀποχωρίσωμεν τὴν νεωτέραν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας γλώσσῃς, καὶ ἐκείνην μὲν διδάσκωμεν καὶ δι' ἐκείνης ἐκπαιδεύωμεν τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ τὰ προωρισμένα εἰς βιωτικὰ ἐπαγγέλματα, ταύτην δὲ διδάσκωμεν τοὺς παῖδας καὶ τὰς θυγατέρας τοὺς προωρισμένους εἰς ἀνωτέραν παιδείαν καὶ εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα· οὐδὲ κατὰ τὴν ἠθικὴν, ἂν μὴ συντόμως καὶ μετὰ ζήλου ἐγκλωπιωθῶμεν τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν, καὶ ἂν μὴ ἐπεκτείνωμεν αὐτὴν ἐν τοῖς προκαταρκτικοῖς σχολείοις. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐκακίστην ὡς ἀριστοκράτης, ὡς ἀποκλείων τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς σπουδῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσῃς, ὡς γενόμενος Εὐαγγελικώτατος μόνον ἀπὸ δεκαετίας, ὡς ὀπισθοδρομητικός, ὡς, ὡς, ὡς . . . καὶ τί δὲν ἐκακίστην! Ἀλλὰ τί ἡμῖν μέλει τούτων; Μὴ γὰρ καὶ ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀρχηγὸς τῆς θρησκείας τῶν πατέρων ἡμῶν δὲν ἐκακίστη ὑπὸ τῶν παρηνόμων Ἰουδαίων διὰ τὴν ἱεράν καὶ θεῖαν αὐτοῦ διδασκαλίαν, καὶ διὰ τὰς σωτηριώδεις καὶ ἐθνωφελεῖς αὐτοῦ νοουθεσίας; μὴ καὶ τούτον δὲν ὠνόμασαν οἱ ἀναίδεις συκοφάνται αὐτοῦ ψεύστην καὶ πλάνον καὶ τοσαῦτα ἄλλα; Ἡ μὴ γὰρ αἱ ἐθνωφελεῖς καὶ σωτηριώδεις νοουθεσίαι καὶ αἱ πρὸς τὴν πατρίδα πολυτίμοι ὑπηρεσίαι πολλῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων δὲν παρεξηγήθησαν καὶ δὲν ἐκακίστησαν; Ἀλλὰ τίς ἡ χρεια πλειοτέρων, ἀφοῦ τὰ πράγματα αὐτὰ ἀπέδειξαν ἀρκούντως, καὶ διατελοῦσιν ἀποδεικνύοντα, τίς ὁ τὰ ψεῦδη λέγων, καὶ τίς ὁ τὴν ἀλήθειαν; τίς ὁ ἀναίσχυντος συκοφαντῶν καὶ τίς ὁ τὰ χρηστά συμβουλεύων; τίς ὁ τὴν στασιμότητα συνιστῶν καὶ τίς ὁ τὴν ἐθνικὴν πρόοδον παντὶ σθένει ἐπιδιώκων; ἴσως δὲ καὶ νῦν εἴη κακισθὴ ὑπὸ τινῶν ὡς ταῦτα πάντοτε διδάσκων, πάντοτε ἠθικῶν, πάντοτε θρησκείαν, πάντοτε Εὐαγγελία, πάντοτε νεωτέραν ἑλληνικὴν, πάντοτε μεταρρυθμίσεις. Γινώσκετε, κύριοι, πότε θὰ παύσω λέγων τὰ αὐτὰ, καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ; ὅταν ἴδω τὴν πατρίδα συνειζόμενην, ὅταν ἴδω τὰς εὐχὰς τοῦ ἔθνους πραγματοποιημένας, ὅταν ἴδω ἡ μάρτυρ τὴν σύστασιν ἀρμοδίου ἐπιτροπῆς, μετὰ τῶν ἀλλοχρότων ἐπιτροπῶν ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀντικειμένῳ συνεννοουμένης. Τότε, ἀλλὰ μόνον τότε θὰ παύσω τὰ αὐτὰ καὶ σήμερον λέγων. Τίς πρὸς Θεοῦ ἢ ἀπὸ τεισπρακονταετίας ὠφέλεια τῶν Παρθενωγαγείων ὑπὸ ἠθικὴν ἐποψίν; ἐγὼ οὐδεμίαν ἄλλην πρόοδον θεωρῶ, ἢ τὴν διαφθορὰν εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτῆς σημεῖον, θεωρῶ ἄρρενα καὶ θήλεα ἐν τῷ βορβόρῳ τῶν ἐπιόδων καὶ τῶν ἀγριῶν κυλιόμενα, τὴν ἀναίδειαν καὶ τὴν ἀναίσχυντίαν, τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀκολασίαν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς φέροντα. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ διανοητικὴν ἐποψίν τίς ἢ ἐκ τῶν σχολείων ὠφέλεια, εἰς ἃ ἀμύθητα ἔσα χρήματα δαπανῶνται; Ἠλὴν τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς γραφῆς καὶ τούτων ἀθλῶν οὐδὲν ἄλλο κέρδος θεωρῶ περιγυγνόμενον ἐκ τῶν τραυῶν ἑλληνικῶν, ἅτινα τοσαῦτα ἔτη τὰς θυγατέρας τοῦ λαοῦ διδασκάλισσαι διδάσκουσι. Πόσαι καὶ ἐξ αὐτῶν εἴη τῶν ὀνομαζομένων διδασκαλισσῶν ἔμαθον τοῦλάχιστον νὰ γράψωσιν ὀρθῶς; Πόσαι ἔμαθον νὰ συντάττωσι τὸ πολὺ πέντε γραμμὰς ἀπολόγου; Μίαν μόνην ἀληθῆ καὶ

πραγματικὴν πρόοδον ἐγὼ βλέπω καὶ εἰλικρινῶς ὁμολογῶ τὴν ἐν τοῖς χειροτεχνήμασιν, ἐξ ὧν τὰ ὁμογενῆ κοράσια οὐκ ὀλίγην ἡλικίαν ὠφέλειαν καρποῦνται, καὶ διὰ ταῦτα μόνα δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι δικαίως δαπανῶνται τὰ δημόσια χρήματα. Καὶ διὰ τί; διότι ταῦτα μόνα αἱ μὲν διδασκάλισσαι φύσει διδάσκουσιν ἐπιτυχῶς, αἱ δὲ μαθητρίαι φύσει μανθάνουσι εὐχερῶς.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς ἀρχαιοτέρας πρὸς τὴν νεωτέραν διδασκαλίαν, τῆς ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν τέκνων ἡμῶν, ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν διδασκόμενων τότε καὶ νῦν μαθημάτων ἐν τοῖς σχολείοις, ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς τότε καὶ νῦν διδακτικῆς μεθόδου καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀπορροεμάτων αὐτῆς δύναμεθα ἤδη νὰ ἐξαγάγωμεν συμπεράσματα γενικὰ καὶ σωτήρια, δυνάμενα νὰ χρησιμεύωσι τοῖς μέλλουσι νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν μεταρρυθμίσιν τοῦ διδακτικοῦ συστήματος. Ἡ διδασκαλία τότε μὲν ἦτο αὐστηρά, νευρώδης, σταθερὰ καὶ ἐπιμάρχος, νῦν δὲ ἐκλελυμένη, χαλαρά, ἐπιπόλαιος καὶ ἀνετος· τότε ἀπέδλεπε τοῦλάχιστον τὸ γράμμα, νῦν δὲ οὔτε τὸ γράμμα οὔτε τὸ πνεῦμα· τότε ἀπεσθηθίζοντο καὶ ἐξεμανθάνοντο ἐντελέστατα οἱ κανόνες τῆς γλώσσῃς μετὰ σταθεροῦ ἀποτελέσματος, νῦν δὲ ἐπιπολαιῶς καὶ μετὰ ἀσημάντου ὠφελείας· τότε τὰ διδασκόμενα μαθήματα ἦσαν ἱεροὶ λόγοι ἐποικοδομοῦντες τοὺς μαθητὰς ἐν τῇ γλώσσῃ ἅμα καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ, νῦν δὲ ἐξωτερικοὶ ρητορικοὶ τε καὶ φιλοσοφικοὶ, μικρὰν ἢ οὐδεμίαν ἐθνικὴν ἢ ἠθικὴν ἐπενέργειαν ἐξασκούντες ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν· διότι διδάσκονται ἄνευ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ ἐνδιαφέροντος, πολλάκις μάλιστα διὰ τοῦτο βλάβην ἀντὶ ὠφελείας προξενούντες. Τότε ἐλαττήριον τῆς διδασκαλίας ἦτο ἡ ἐξέγερσις τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, διότι ποιαῦτην τινα ἀποστολήν εἶχον οἱ ἀπανταχοῦ ἐσπαρμένοι διδάσκαλοι, νῦν δὲ τὸ μόνον ἐλαττήριον τῆς διδασκαλίας εἶνε τὸ ὑλικὸν συμφέρον. Μὴ νομίση δέ τις, ὅτι ταῦτα λέγων ἐξαίρῶ ἐγὼ ἑμαυτὸν τοῦ κανόνος τούτου· ὁ τολμήσας νὰ κάμῃ τοιαύτην τινα εἰσαίρεσιν θὰ ἡμάρτανε τὴν μεγαλειτέραν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ θὰ ἐξηλέγχετο ὁ ἀναιδέστερος τῶν ἐγνωστῶν· διότι ἡ ἰδιοτέλεια, ἧς ἀποτέλεσμα εἶνε ἡ διαστροφή τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς παιδείσεως, κατέστη, ὡς μὴ ὤφειλε, νόσος ἐνδημικῆ, καταβιβρώσκουσα καὶ καταναλισκούσα τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν καρδίαν ἀπάντων ἐν γένει τῶν λειτουργῶν τῶν πολιτικῶν, θρησκευτικῶν, καὶ ἠθικῶν, ἀλλας, λέξεται κατέστη δόγμα ἐθνικόν. Τούτων λοιπὸν οὕτως ἐχόντων, πρέπει ἀράγε νὰ ἀπελιζώμεθα; Ὁχι βέβαια. Δὲν πρέπει οὔτε νὰ ἀποθαρρυνώμεθα· διότι πέποιθα ἀδιστακτικῶς, ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη ἔσεται παροδική, ὡς εἶνε παροδικὴ ἡ ἐμφάνισις κομήτου τινός, ὅστις καταπλήττει καὶ καταφθίσει τοὺς κατοίκους τῆς γῆς. Τοιαύτη τις εἶνε κατὰ τινὰς ἀπαράβατους νόμους τῆς φύσεως ἡ κατάστασις τῶν ἐθνῶν, ὅταν μεταβαίνουσιν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην φάσιν πολιτικὴν, ἢ παρακολουθοῦσιν ἢ τε θρησκευτικὴ καὶ ἢ ἠθικῆ. Ἄς μὴ ἀποθαρρυνώμεθα λοιπὸν· διότι ὁ Ἕλλην οὐδ' ἐν αὐτῇ εἴη τῇ σιδηρᾷ δουλείᾳ αὐτοῦ ἀπώλεσε τὴν ἐθνικὴν καὶ τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ συνείδησιν, πολλῶν δὲ μᾶλλον νῦν, ὅτε διέρρηξε τὰς σιδηρὰς ἀλύσεις τῆς δουλείας ἀφῆκε μὲν ὡς ἵππος, ὅτε διαρρηξῆ τοὺς κατέχοντας αὐτὸν χαλινούς, θὰ ἀνανήψῃ ἔμως, ὡς εἶπειν, ἐκ τῆς μέθης τῆς

(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ'. Τεύχ. ΔΕ').

χαρῶς καὶ θὰ ἐνστερνισθῆ μετὰ πόθου καὶ περισσοτέρας δυνάμεως τὸ ἐθνικόν, τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸ ἠθικὸν συμφέρον, θὰ συνδυάσῃ τὸ παρελθὸν μὲ τὸ παρὸν, θὰ ἐρευνήσῃ καὶ θὰ ἀνεύρῃ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἐλλείψεις καὶ τοῦ μὲν καὶ τοῦ δέ, καὶ θὰ παρασκευάσῃ τὸ μέλλον λαμπρὸν καὶ συναῖδον πρὸς τὰς εὐχὰς καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους καὶ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς, ἐν ᾗ ζῶμεν. Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐγὼ θεωρῶ ἐγγίζουσαν, ἐνατενίζων μετὰ χαρᾶς εἰς τοὺς σεβαστοὺς μάλιστα συλλόγους τῶν Ἀθηναίων, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Σμύρνης καὶ τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ συνεσταμένων καὶ ὀσμῆραι συστανομένων, ἐν οἷς μετὰ θερμότητος ζήλου καὶ μεγίστου ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος ἐπιλαμβάνονται καὶ συζητοῦνται τὰ ζωτικώτερα καὶ σπουδαιότερα ἀντικείμενα, ἐν οἷς πρωτεύει εὐλόγως τὸ περὶ παιδείσεως, οὗτινος τὴν λύσιν ἐναγωνίως τὸ ἔθνος ἀναμένει.

Τινὲς τῶν λογίων ἰσχυρίσθησαν, ὅτι τὸ περὶ μεταρρυθμίσεως ζήτημα, περὶ οὗ τοσοῦτος λόγος ἐγένετο, προέλαβε τὸ περὶ μορφώσεως καταλλήλων διδασκάλων καὶ συντάξεως καταλλήλων βιβλίων καὶ μάλιστα Γραμματικῆς. Ἐγὼ δὲ τὸναντίον φρονῶ, ὅτι, μολοντί κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦτο φαίνεται ὑστερον, κατὰ τὴν φύσιν ὅμως εἶνε πρότερον· τοῦτο δι' ἐνὸς καὶ μόνου παραδείγματος δύναται νὰ ἀποδειχθῆ καὶ γένηται καταληπτὸν τοῖς πᾶσι. Ὑποθέσωμεν ἐργολάβον προτιθέμενον νὰ ἐργολογήσῃ σιδηροδρόμον τινα λ. χ. Τί ἄρα θὰ ἐπραττεν οὗτος κατὰ πρῶτον; θὰ ἐπαρουσίαζεν εἰς τὴν κυβέρνησιν, μεθ' ἧς μέλλει νὰ διαπραγματευθῆ, τὸ σχέδιον καὶ τοὺς ὄρους πρῶτον, εἶτα δὲ θὰ ἔκαμνε τὴν πρότασιν, ἢ τὸναντίον θὰ ἔκαμνε πρῶτον τὴν πρότασιν, καὶ θὰ συνεφωνοῦντο οἱ ὅροι; Ἐν τῇ ἐρωτήσει ταύτῃ πιστεύω, ὅτι ἀπαντες θὰ παραδεχθῶσι τὸ δεύτερον ἀναντιρρήτως. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει θὰ παραδεχθῶσι τὸ δεύτερον ἀναντιρρήτως τῆς διδασκαλίας ζήτηματι. ἂν καὶ ἡ ἰδέα τῆς μεταρρυθμίσεως ἐνεκωμῶνται ἐν τῇ κεφαλῇ πολλῶν λογίων καὶ κατ' ἀρχὴν οὗτοι ἡσπάζοντο αὐτήν, οὐχ ἤττον ὅμως οὐδὲ κατ' ἴδιον ἕκαστος ἐτόλμα νὰ ἐπιχειρήσῃ τοῦτο οὐδὲ κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ κρίσιν ἐνὸς ἕκαστου ἐδύνατο νὰ γένη ἡ μεταρρυθμίσις. Ἐνεῦθεν ἔπεται ὅτι ἦτο ἀνάγκη πᾶσα νὰ κοινοποιηθῆ ἡ ἰδέα, νὰ ἐπαναληφθῆ δις καὶ τρίς καὶ πολλάκις, νὰ συζητηθῆ οὕτως ἢ ἄλλως, νὰ ὠριμάσῃ ἐν τῇ κεφαλῇ τῶν λογίων, καὶ παραδεκτῆς γενομένης, νὰ γένη ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἢ προπαρασκευῆ εἴτε διδασκάλων, εἴτε βιβλίων, εἴτε γραμματικῆς. Εὐτυχῶς ἐν ᾧ ἡ ἰδέα συνεζητεῖτο ἐνταῦθα, ἤλθεν ἐν καιρῷ εὐθέτω ἢ ἐπὶ τοῦ περὶ γλώσσῃς διαγωνίσματος κρίσις τῆς ἐπιτροπῆς τῆς συστήσεως, ὡς προεῖπον, ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλλην. γραμμάτων Συλλόγου, ἧτις, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, κατέδειξεν ἔμως ὅτι ἡσπάζετο τὴν περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς διδασκαλίας ἰδέαν. Εὐχαρίστως δὲ ἐμάθομεν, ὅτι καὶ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογ. Σύλλογος συνέστησεν ἐπιτροπὴν, ἧτις τὴν ὥραν ταύτην δραστηρίως ἐργάζεται ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Εὐχῆς ἔργον εἶνε ὅπως καὶ τὸ ἡμέτερον Ἀναγνωστήριον, ὅπερ καὶ ἠκρόαθη ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἔδρας, καὶ ἀνέγνω ἐν ταῖς ἐφημερίαις καὶ ἐν τοῖς περιοδικοῖς τὰς ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀντικειμένου ἰδέας, συστήσῃ ἰδίαν ἐπιτροπὴν, ἢ συνεννοηθῆ μετὰ

τῶν πρὸς τοῦτο ἀρμοδίῳ Ἀρχῶν πρὸς σύστασιν τοιαύτης, ἵνα ἔλθῃ εἰς ἄμεσον συνάφειαν μετὰ τῶν ἀλλοχθῶν ἐπιτροπῶν, καὶ ἀνακρινόμενοι ἀλλήλαις τὰς περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀντικειμένου σκέψεις των. Τὴν σύστασιν τοιαύτης ἐπιτροπῆς ἐγὼ ἐθεώρησα καὶ θεωρῶ τοσοῦτον μᾶλλον ἀναγκαίαν, ὅσον δὲν εἶνε δίκαιον ἢ μεγαλόπολις Σμύρνη ἢ τοσοῦτους σπουδαίους ἀνδρας ἐν τοῖς ἑαυτῆς κόλποις ἐγκλείουσα νὰ μείνῃ ὑποδεστέρα τῶν ἄλλων καὶ οἰονεὶ παθητικὴ ἐν τῷ περὶ παιδείας ζητήματι, ἀναλογιζομένη ὅτι αὐτὴ μάλιστα ἐν μὲν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐποχῇ ἐγέννησε καὶ ἐξέθρεψε πλὴν πολλῶν ἄλλων ἐκεῖνον τὸν θεῖον Ὁμηρον τὸν πρωτοστάτην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ τὸν ἀείμνηστον Κοραῆν τὸν ἀναμορφωτὴν τῆς ἡμετέρας γλώσσης.

I. ΣΙΓΟΝΗΣ.

Περὶ τῶν καλλονῶν τοῦ λόγου ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 335).

II.

Οὔτε ὁ χρόνος, Κύριοι, οὔτε τὰ στενὰ ἔρια τῆς παρουσίας πραγματείας ἐπιτρέπουν ἡμῖν νὰ διατρίψωμεν ἰδιαίτερος ἐπὶ τῶν καλλονῶν τῆς ἱερᾶς ποιήσεως. Ἐνεκα τούτου θέλωμεν περιορισθῆν ἐνταῦθα εἰς τὴν ἀνάλυσιν δύο ἢ τριῶν ψαλμῶν τοῦ Δαυὶδ, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ὀγδόου ψαλμοῦ. Μολονότι ὁ ψαλμὸς οὗτος δὲν εἶνε ἐκ τῶν πρώτων προϊόντων αὐτοῦ, οὐχ ἦττον ὅμως ἐν αὐτῷ κατοπτρίζονται τὰ αἰσθητά τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας. Ὅσον δὲ τὰ νεανικά ταῦτα αἰσθητά ἀναπτύσσονται καὶ ἐπικυροῦνται ὑπὸ τῆς καθ' ἡμέραν πείρας, τοσοῦτον μᾶλλον ἀποβαίνουσιν ὑψηλά νοήματα διὰ τῶν εἰκονικωτέρων λέξεων ἐκπεφρασμένα. Ἡ ἐπινοία ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ ποιήματι εἶνε ἐξαισία, εἶνε ἡ βῆσις πάσης εὐσεβείας καθὼς πάσης ποιήσεως καὶ φιλοσοφίας — «Ὅπου ταν θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου, τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, τὰ ἑποία σὺ ἐθεμελίωσας. Τί εἶνε ὁ ἄνθρωπος ὥστε νὰ τὸν ἐνθυμῆσαι, ἢ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὥστε νὰ τὸν ἐπισκεπτεσῶ;»

Ἡ παρὰ τοῦ ψαλμωδοῦ ἐξεταζομένη ἐνταῦθα ἐπινοία ἀποβαίνει ἀνεξήγητος, ἀν μὴ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ὁ Δαυὶδ κατεῖχε πλήρη ἰδέαν τοῦ μεγαλείου τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ἄν ὅμως εἶδεν ἀπλῶς ἐπὶ τοῦ μελανοῦ πέπλου τῆς νυκτὸς ἀριθμὸν τινα φαινῶν ἀστέρων, πόθεν ὀρμώμενος ἠθέλησε νὰ σμικρύνῃ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἢ τὴν γῆν, τὴν ὅποιαν ἤδη ἐγίνωσκε καὶ ἐθαύμαζε; Πλὴν ὁ Δαυὶδ διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς φαντασίας ἀποκατέστησε τὸν ὀρθαλμὸν αὐτοῦ οὕτως εἰπεῖν τηλεσκοπίον. Ἀμυδρὰ λάμψις τοῦ ἀληθοῦς ἀστερέοντος συστήματος ἦλθεν ὡς ἀποκαλύψις τις ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, συλλογιστόμενος δὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὴν τάξιν, τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν λάμψιν τῶν οὐρανίων σωμάτων ἐξεφώνησε «Τί εἶνε ὁ ἄνθρωπος;» ἰδοὺ τὸ πρῶτον αὐτοῦ αἰσθημα ἄλλὰ τὸ αἰσθημα τοῦτο διαδέχεται πάραυτα ἢ ἰδέξ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως τοῦ ἀνθρώπου σχετικῶς πρὸς τὸν

ἐπίγειον τοῦτον κόσμον «ἠλάττωσας αὐτὸν βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανώσας αὐτὸν καὶ κατέστησας (αὐτὸν) κύριον ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πρόβατα καὶ βόας ἀπάσας, ἔτι δὲ καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου, τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα τριβῶν θαλασσῶν. Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.» Ἐντούτοις δὲν ἐπετρέπη εἰς τὸν Δαυὶδ νὰ προῖδῃ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καθ' ὃν ἡ ἰσχυρὰ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου ἐμελλε νὰ ἀποσύρῃ τὸ παραπέτασμα τοῦ οὐρανοῦ θόλου, ν' ἀνακαλύψῃ δηλαδὴ τοὺς νόμους αὐτοῦ, καὶ νὰ στήσῃ τὴν θριαμβευτικὴν αὐτοῦ σημαίαν ἐπὶ τῶν ἀπωτάτων μερῶν τῆς ὑψηλίου.

Ὡς ἀντάξιον παραβολῆς τοῦ δοῦ ψαλμοῦ παραθέτομεν νῦν τὸν 138 ψαλμὸν. Ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς καταβιβάζει τὸ βλέμμα του ἐκ τῆς λάμψεως τῶν οὐρανίων σωμάτων εἰς τὴν παραδόξον κατασκευὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ σταματᾷ ἐντρομος ἐπὶ τῆς σαθρᾶς καὶ ἀκροσφαλοῦς υπάρξεώς του. Ἄνωθεν αὐτοῦ ἴσταται τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ κρυφθῆ, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀν ἀναβῆ, καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης ἀν κατασκηνώσῃ. Ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐκτείνεται ὡς μαύρη λίμνη ἢ ἀνεξερεύνητος καὶ ἀκατανόητος ἄβυσσος τῆς υπάρξεώς του. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων μυστηρίων ὁ νοῦς του, ὁ θαυμασμός του καὶ αὐτὸ τὸ λογικὸν του ταλαντεύονται, ὡς μικρὸν τι σκάφος, μεταξὺ θαλάσσης καὶ οὐρανοῦ. Ἄλλ' ὅ ποιητὴς ἀναλαμβάνων πάραυτα τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ γαλήνην, ρίπτεται μεθ' οὐκίτης στοργῆς καὶ προθύμως εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρικοῦ τούτου πνεύματος καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ψιθυρίζει: *Θέλω σὲ ὑμνεῖν, διότι φοβερῶς καὶ θαυμασιῶς ἐπλάσθην, θαυμάσια εἶνε τὰ ἔργα σου καὶ ἡ ψυχὴ μου κάλλιστα τὸ γινώσκει.*

Δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσωμεν ὡσαύτως τὸν 103 ψαλμὸν, ὃν ὁ κλεινὸς Οὐμβρόλδος ἀπεκάλεσε πιστὴν εἰκόνα ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου (1). Μένομεν, λέγει, ἐκστατικοὶ βλέποντες ἐντὸς τῶν σενῶν ἔριων τοῦ ποιήματος τούτου τὸ σύμπαν καὶ τοὺς οὐρανοὺς, οὓς ὁ ποιητὴς παρέστησε μετὰ τοσαύτης μεγαλοφυΐας καὶ ζωηρότητος. Αἱ στοφαὶ τοῦ γλαφυροῦ αὐτοῦ καλάμου εἶνε μὲν ὀλίγα καὶ σύντομοι, ἀλλὰ περιληπτικαὶ καὶ ὑψηλετεῖς. Ὅπου ταν περιγράφῃ τὸν Θεόν, τὸν περιστάνει περιβεβλημένον μὲ ἱμάτιον φωτὸς καὶ περιπατοῦντα ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων, τοὺς δὲ ἀνέμους καὶ τὰς ἀεραπὰς ὡς ἀγγέλους καὶ λειτουργοὺς αὐτοῦ.

Ὅτε μὲν παρουσιάζει τὰ ὕδατα ὡς καλύπτοντα τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ὅτε δὲ περιορίζει αὐτὰ ἐντὸς ὄριου, ὃ οὐ παρελεύσονται οὐδὲ ἐπιστρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων διερροχόμενας ἀναμέσον τῶν ὀρέων καὶ ἀρδευούσας τὰ δένδρα, ἐπὶ τῶν ὁποίων κελαδοῦσι τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν χόρτον διὰ τὰ κτήνη, τὸν σίτον, τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν ἄμπελον, αἰτινες ἱλαρῶν οὖσι τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου καὶ εὐφραίνουσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ ἀγροῦ ὁ ποιητὴς μεταβαίνει εἰς τὰς κέδρους τοῦ λιθάνου καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη, ἐνθα καταφεύγουσιν αἱ ἔλαφοι καὶ οἱ λαγωοί. Ἐντεῦθεν διὰ τῆς φαντασίας του εἰσδύει εἰς τὰ ἄδυτα

(1) George gilfillan the bords of the Bible.

κονίζει τὴν σύντομον γλῶσσαν τοῦ πατριάρχου, ὅστις μόνος του πορεύεται πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ γείτονος αὐτοῦ ἐν τῷ ὑπὸ τὸν φοινικὰ φέρεται, ἢ δὲ δευτέρα ἀναμνησθῆσαι ἡμῖν τὴν ἐκτενὴ εὐγλωττίαν τοῦ Πελασγοῦ παρουσιαζομένου εἰς τὴν θύραν τοῦ φιλοξενούτου αὐτόν.

Καὶ ἐν μὲν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ ὁ ἰσχνὸς χαρακτήρ εἶνε βραχυῦς καὶ σοβαρὸς, παρὰ δὲ τῷ Ὁμήρῳ ἐκτενὴς καὶ φαιδρὸς. Ἡ πρώτη εἶνε ἀποφθεγματικὴ καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὰς αὐτὰς ἐκφράσεις, ὅπως ἐκδηλώσῃ νέα πράγματα ἢ δευτέρα ἐκτείνεται εἰς λόγους, ἐπαναλαμβάνουσα συχνάκις ἐν τῇ ἰδίᾳ ὁράσει ἐκεῖνο ὅπερ ἤδη ἔρρηθη. Ἡ μὲν ἀφέλεια τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ὁμοιάζει ἀρχαῖον πρεσβύτην, ὅστις πλήρης τῶν ἀνθρωπίνων καὶ θεῶν ἐπιστημῶν ἐκρωνεῖ ἀπὸ τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ τοὺς χρησμούς τῆς σοφίας ἢ δὲ ἀφέλεια τοῦ ποιητοῦ τῆς Ἰωνίας ὁμοιάζει γέροντα ὀδοιπόρον διηγουμένον παρὰ τῇ ἐστία τοῦ φιλοξενούτου αὐτὸν πάντα ὅσα εἶδε καὶ ἔπαθε ἐν τῷ θεηλωθεῖ αὐτοῦ βίῳ.

Οἱ υἱοὶ τῶν ποιμένων τῆς Ἀνατολῆς βόσκουσι τὰ ποιμνία, ὡς ἐπίσης οἱ υἱοὶ τῶν βασιλέων τοῦ Ἰλίου ἔσταν ἕμους ὁ Πάρις ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν Τρωάδα, διακίμενοι εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρὸς του ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν δούλων. Αὐτὴ τράπεζα, μία σκηνή, ἀγροδίαται ὑψηλῆται, ἰδοὺ πᾶν ἔτι περιμένουσι τὰ τέκνα τοῦ Ἰακώβ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς των.

Παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἔσταν ξένος τις παρουσιάζεται εἰς τὴν θύραν ἡγεμόνος τινός, αἱ γυναῖκες καὶ ἐνίστη ἡ κόρη τοῦ βασιλέως διακονοῦσιν αὐτόν. Ἀφοῦ δὲ τῷ προσφέρουσιν ἐντὸς ἀργυρᾶς ἢ χρυσῆς λεκάνης τὸ καθαρτέριον ὕδωρ καὶ τὸν περιβάλλουσι διὰ πορφύρου χιτῶνος, ὀδηγοῦσιν αὐτὸν εἰς τὸ ἐστιατόριον, ὅπου δούλοι κινῶσι τὸν σῖτον καὶ τὸ ὕδωρ, προσφέροντες αὐτῷ τὰ δῶρα τῆς Δημητρός. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ οἰκοδεσπότης τῷ παραθέτει τὴν μεγαλειότητα μερίδα τοῦ θύματος, ὅταν δὲ ἡ εὐωχία τελειώσῃ, ὁ δὲ ξένος διηγήθῃ τὰ συμβάντα τῆς ζωῆς του, ἢ οἰκογένεια ἐκλαμβάνουσα αὐτὸν ὡς θεὸν μεταμνησθένον ἢ δυστυχῆ τινα εὐνοοῦμενον ὑπὸ τοῦ Διὸς, τῷ προσφέρει πρὶν τῆς ἀπελεύσεώς του τὰ πλουσιώτερα δῶρα.

Ὑπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀβραάμ ἡ δεξιότης ἐγένετο κατ' ἄλλον τρόπον. Ὁ πατριάρχης ἐξερχόμενος εἰς προὔπνησιν τοῦ ξένου, τὸν χαιρετᾷ καὶ ἀκολούθως προσφέρει τὴν δέουσαν λατρείαν εἰς τὸν Θεόν. Τὰ τέκνα τοῦ οἰκοδεσπότη ὀδηγοῦσι τὰς καμήλους, αἱ δὲ κόραι ποτίζουσι αὐτάς. Ἀφοῦ δὲ νύψουν τοὺς πόδας τοῦ ὀδοιπόρου καὶ τῷ προσφέρουσι τὸ δεῖπνον τῆς φιλοξενίας, οὗτος δύναται κατὰ τὸ δοκοῦν νὰ μείνῃ ἢ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον του. Οὐδαὶς ἐνοχλεῖ αὐτὸν δι' ἐρωτήσεων, οὐδαὶς τὸν ἀναγκάζει νὰ διηγήθῃ τὰ συμβάντα τοῦ βίου του, εἰς δὲ τὴν ἀναχώρησιν του ὁ οἰκοδεσπότης ἐπισυνάπτει σχέσεις μετ' αὐτοῦ ἐγείρων τὸν λίθον τῆς μαρτυρίας. Ὁ λίθος οὗτος ὡρεῖται νὰ μαρτυρήσῃ εἰς τὰς ἐπερχόμενας γενεάς, ὅτι δύο ἄνθρωποι τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν συναπρητήθησαν εἰς τὸ σάβδον τῆς ζωῆς καὶ ὅτι, ἀφοῦ συνήψαν ἀδελφικὰς σχέσεις, ἀπεχωρίθησαν διὰ παντός.

Ἡ τοῦ Ὁμήρου ἀφήγησις κατακερματίζεται ὑπὸ παρελάσεων, ὑπὸ ἀγορεύσεων, ὑπὸ περιγραφῶν σκευῶν, ἐνδυμάτων, ὀπλῶν καὶ σκῆπτρων. Τὰ κύρια δῶματα εἶνε θεβαρυμένα ἐξ ἐπιθέτων, οἱ δὲ

ήρωες τότε μὲν χαρακτηρίζονται ὡς ἡμίθεοι τότε δὲ ὡς θεοί.

Ἡ ἀφήγησις ἐν τῇ Βίβλῳ εἶνε ταχεία, ἀνευ παρεκβάσεων, ἀνευ ἀγορεύσεων, πολλαχῶς πλήρης ἀποφθεγμάτων, τὰ δὲ πρόσωπα ἀπροκαλύπτως ὀνομάζονται. Τὰ οὐσιαστικά ἀκαταπαύστως ἐπα- νέρχονται καὶ σπανίως ἀντικαθιστῶνται ὑπὸ τῆς ἀντωνυμίας, ἀπλότης ἥτις ἐμφαίνει κοινωνίαν πλησιεστέραν τῆς φυσικῆς κα- ταστάσεως ἢ ὅσον ἢ παρὰ τοῦ Ὁμήρου ἀπεικονισμένη κοινωνία.

Τὰ ὑραιότερα χωρία καὶ αἱ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστοι ἔννοιαι τοῦ Ὁμήρου ἀπαντῶνται σχεδὸν αὐτολεξεί! καὶ ἀναμνηστικῆς ἀνώ- τερα: εἰς τὴν Ἱεράν Γραφήν.

Οὕτω λ. χ. εἰς τὸ συμπόσιον, τὸ ἐποῖον ὁ Ἀλκίνοος προσφέ- ρει πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀδυσσεύς, ὁ Δημόδοκος ψάλλον τὸν τρωϊκὸν πόλεμον καὶ τὰς περιπετείας τῶν Ἑλλήνων λέγει:

« Ἀὐτὰρ Ὀδυσσεύς

πορφύρεον μέγα φάρος ἑλών χερσὶ στείβαρῆσιν
κάκῃ κεφαλῆς εἴρυσσε, κάλυψε δὲ καλά πρόσωπα·
αἶδετο γὰρ Φαίηκας ὑπ' ὀφρύσι δάκρυα λείβων.
ἦτοι ὅτε λήξειεν ἀείδων θεῖος ἀοιδός,
δάκρυ' ὁμορξάμενος κεφαλῆς ἀπο φάρος ἔλεσκεν
καὶ δέπας ἀμφικύπελλον ἑλών σπείσασκε θεοῖσιν.
αὐτὰρ ὅτ' ἄψ ἄρχοντο καὶ ὀτρύνειαν ἀείδειν,
Φαίηκων οἱ ἀριστοὶ, ἐπεὶ τέροντο' ἐπέεσσιν,
ἄψ Ὀδυσσεύς κατὰ κράτα κλυψάμενος γόασκεν
"Εὐθ' ἄλλους μὲν πάντας ἑλάνθανε δάκρυα λείβων,
'Αλκίνοος δὲ μὲν εἶος ἐπεφράσατο' ἦθ' ἐνόησεν,
ἤμενος ἄγ' αὐτοῦ, βαρὺ δὲ στενάχοντος ἄκουσεν
αἴψα δὲ Φαίηκεσσι φίλητρείοισι μετηύδα.»

(Ὀδυσ. Βιβλ. Θ'. στ. 83).

Ἰδοὺ δὲ πῶς ἡ Ἱερά Γραφή ἀγγεῖται τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ ἐν Αἴγυπτῳ καὶ τὴν ταραχὴν, ἣν ἠσθάνθη οὗτος βλέπων τὸν ἡμιθέριον αὐτοῦ ἀδελφὸν Βενιαμὴν.

« Εἰσῆλθε δὲ Ἰωσήφ εἰς τὴν οἰκίαν καὶ προσήνεγκον αὐτῷ τὰ δῶρα, ἃ εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, εἰς τὸν οἶκον, καὶ προσεκύ- νησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. Ἠρώτησε δὲ αὐτοῦ, πῶς ἔχετε; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· εἰ ὑγιαίνει ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ πρεσβύτε- ρος, ὃν εἶπατε; ἔτι ζῆ; Οἱ δὲ εἶπαν· ὑγιαίνει ὁ παῖς σου ὁ πα- τὴρ ἡμῶν, ἔτι ζῆ. Καὶ εἶπεν· εὐλογητός ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος τῷ Θεῷ. Καὶ κύβαντες προσεκύνησαν. Ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ Ἰωσήφ, εἶδε Βενιαμὴν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἡμιθέριον· καὶ εἶπεν αὐτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ ἀδελφός ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἶ- πατε πρὸς με ἀγαγεῖν; Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ἐλεῆσαι σε, τέκνον. Ἐπαράχθη δὲ Ἰωσήφ· συνεστρέφετο γὰρ τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ἐξῆτι κλαῦσαι. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον, ἔκλαυσεν ἐκεῖ. Καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐξεβλήθων ἐνε- κρατεύσατο, καὶ εἶπε· παρῆθε ἄρτους.»

(Γενεσ. Κεφ. μγ'. εδ. 26).

Ἰδοὺ παρακλήσιναι καλλοναί, ἀλλὰ πόσον τὸ παθητικὸν μέ- ρος διαφέρει! ὁ Ἰωσήφ κλαίων ἐνώπιον τῶν ἀγαρίστων αὐτοῦ ἀδελφῶν, ὁ τρόπος δι' οὗ ζητεῖ πληροφορίας περὶ τοῦ πατρὸς του, ἡ ἀξιολάτρευτος ἐκείνη ἀφέλεια, ἡ μετὰ πικρίας καὶ γλυκύτητος μεμιγμένη ἐκείνη χαρὰ, εἶνε ἀπαράμιλλοι καλλοναί, ὁ δὲ ἀνα-

γινώσκων τὸ χωρίον τοῦτο τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς δὲν δύναται εἰμὴ νὰ κλαύσῃ μετὰ τοῦ Ἰωσήφ.

Αἱ τοῦ Ὁμήρου ἐξιστορήσεις εἶτε εἰς τὸν τρομερὸν ἢ τρομέ- ρον χαρακτηρῆς ἀνήκουσαι, εἶτε εἰς τὸν ὑψηλὸν ἢ ἰσχυρὸν, εἶνε πάντοτε διεξοδικαί, ἐνὼ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ δὲν βλέπει τις καθ' ἑλὰ αὐτῆς τὰ μέρη εἰμὴ ἐν μόνον ἦθος, πλὴν τὸ ἦθος τοῦτο εἶνε ἐκπληκτικὸν καὶ θίεται τὸ ἀντικείμενον ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοῦς μας.

Αἱ ὁμηρικὴ παραβολαὶ παρατείνονται ὑπὸ ἐκτάκτων συμβάν- των, καὶ εἶνε οὕτως εἰπεῖν μικραὶ εἰκόνες ἀνηρητημένοι εἰς τὸν περιβόλον οἰκοδομηκτῶς τινας, ὅπως δῶσσι ἀναψυχὴν εἰς τὸν θεατὴν καὶ μετριάσωσιν οὕτω τὸ μεγαλεῖον τῶν διαστάσεων τῆς ὁροσῆς.

Αἱ βιβλικαὶ παραβολαὶ ἐκφράζονται γενικῶς διὰ τινῶν λέξεων. Εἶνε ὠρούμενός τις λέων, χεῖμαρρος, θύελλα, πυρκαϊὰ ἥτις κα- τατρέφει καὶ ἐρημόνει τὰ πάντα. Μολαταῦτα ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ λεπτομερεῖς τινὰς παραβολάς, ἀλλὰ τότε προ- σωποποιεῖ τὸ ἀντικείμενον λαμβάνουσα ὕφος ἀσιατικόν.

Τέλος ὁ ὑψηλὸς χαρακτηρὸς τοῦ λόγου παρὰ τῷ Ὁμήρῳ προ- κύπτει ἐκ τοῦ συνόλου τῶν μερῶν καὶ ἀπολήγει· εἰς τι σημεῖον αὐτοῦ, ἐνὼ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπροσ- δόκητος, καὶ ἐπισκῆπτων ὡς ἀτραπὴ μᾶς καθιστᾷ ἐμβροντήτους, καθὼς εἰς τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ. Προσέτι δὲ ὁ ὑψηλὸς χαρα- κτὴρ συγκρίεται παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἐκ τοῦ μεγαλείου τῶν λέξεων, αἰ- τινες διακρίνεται ἀρμονικῶς πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἐννοίας· ἀπανταντίας ἐν τῇ Βίβλῳ πολλὰκις ὁ ὑψηλὸς χαρακτηρὸς προέρχεται ἐκ τῆς ἀντιθέσεως, ἥτις ὑπάρχει μετὰ τῶν ὕψους τῆς ἐννοίας καὶ τῆς ταπεινῆς λέξεως ἥτις ἐκφράζει αὐτήν. Ἐντεῦθεν προκύπτει συγ- κινήσις τις καὶ ἀπίστευτος σύνθλιψις τῆς καρδίας, καθότι ὁπότεν τὸ ὑπὸ τῆς ἐννοίας ἀναπτερούμενον πνεῦμα ὑψοῦται εἰς τὰς ὑψη- λότερας σφαιράς, ἀντὶ τῆς ἐκφρασεως νὰ τὸ ἐνιχυρῆσῃ, αἴρνης τὸ ἐκ- σφενδονίζει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν, κατακρημνίζουσα αὐτὸ ἐκ τῶν κόλπων τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν βόρβορον τῆς σφαιράς ταύτης. Ὁ ὑψηλὸς οὗτος χαρακτηρὸς ὁ σφοδρότερος πάντων ἀρμόζει ἐνδιαφε- ρόντως εἰς τὸ ἀπειρον καὶ τρομερὸν ὄν τὸ ἐπιλαχιδανόμενον συν- ἄμα τῶν τε μικρῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων.

Ὁ μάντις Θεοκλύμενος εἰς τὸ συμπόσιον τῆς Πηνελόπης προκί- σθανόμενος, ὅτι καλὸν τι ἐπίκειται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν μνη- στῆρων λέγει αὐτοῖς « Ἄ! δειλοί, τί τρομερὸν δυστύχημα σᾶς ἐπαπειλεῖ! μὲ μαῦρον σκότος εἶνε περικεκαλυμμέναι αἱ κεφαλαὶ καὶ τὰ πρόσωπά σας καὶ ὑποκάτω τὰ γόνατά σας στεναγμός ἔκ τοῦ στήθους σας ἐξέλαμψε καὶ αἱ παρεῖαι σας εἶνε διακρύβε- κτοι· μὲ αἴμα εἶνε ραντισμένοι οἱ τοῖχοι καὶ αἱ λαμπραὶ ὀροφαί, τὸ πρόθυρον δὲ καὶ ἡ αὐλὴ εἶνε πλήρη σκιῶν, αἴτινες μετὰ σπου- δῆς καταβαίνουσιν εἰς τὸν ζοφερὸν Τάρταρον. Ὁ ἥλιος ἐσχάθη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ σκότος ἀπαίσιον διεδέχθη αὐτόν» (*). Ὅσον φο- βερὸς καὶ ἀν ἦνε ὁ ὑψηλὸς οὗτος χαρακτηρὸς, ἐντούτοις φαίνεται ἡμῖν ὑποδεέστερος τῆς ὁράσεως, ἣν ἀπαντῶμεν εἰς τὸν Ἰωβ. « Ἐν

(*) Ὀδυσ. βιβ. XX. σ. 351—357.

τῷ μέσῳ τῶν στοχασμῶν διὰ τὰ ὄραματα τῆς νυκτός, ὅτε βα- ρῆς ὄπκιος πίπτει ἐπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

« Φρίκη μὲ συνέλαβε καὶ τρόμος, καὶ ἐκλόνησεν ὅλα τὰ ὄσῳ μου. « Διότι πνεῦμα ἐπέρασεν ἀπ' ἐμπροσθέν μου, αἱ δὲ τρίχες τοῦ σώματός μου ἀνεσηκώθησαν. Ἐστάθην, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἠδυνήθην νὰ διακρίνω τὴν μορφήν του. Σχήμα ἐφάνη ἐμπροσθεν τῶν ὀφθαλ- μῶν μου καὶ ἤκουσα λεπτὸν φύ- σημα καὶ φωνὴν λέγουσαν. Ὁ θνητὸς ἄνθρωπος θέλει εἶναι ἀρα δαιμόνιος παρὰ τὸν Θεόν; θέ- λει εἶναι καθαρώτερος παρὰ τὸν ποιητὴν αὐτοῦ; (*)»

Ἐνταῦθα βλέπομεν ὀλιγώτερον σκότος, ὀλιγώτερος σκιάς ἢ εἰς τὸν Ὁμηρὸν πλὴν ἡ ἄγνωστος ἐ- κείνη μορφή καὶ τὸ λεπτὸν ἐκείνο φῶσμα προξενούσιν ἡμῖν περισ- σότεραν φρίκην καὶ περισσότερον τρόμον. (Ἀκολουθεῖ.)

Περίεργος εἰδησις.

Ἡ εἰς Ρίον Ἰανέϊρον τῆς Βρα- σιλίας ἐκδιδομένη ἐφημερίς « Κα- θολικὸν βῆμα » ἐδημοσίευσεν εἰ- δήσιν τινα ἐκ τῆς πόλεως Ρά- σκα-Κουρού λίαν περίεργον. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ζῆ γραιὰ τις ἔχουσα ἡλικίαν 121 ἐτῶν καὶ θατηρουμένη εἰς καλὴν σωματι- κὴν καὶ διανοητικὴν κατάστασιν, ὁπαιδρευθεῖσα δις. Ἐκ τοῦ πρώ- του γάμου ἀπέκτησε 10 τέκνα ἀρ- ρενα καὶ θήλεα, ἐκ δὲ τοῦ δευ-τέρου μόνον μίαν θυγατέρα. Ἐκ τῶν 11 τούτων τέκνων ζῶσι σή- μερον 117 ἔγγονοι αὐτῆς, ὅτινες ἔχουσιν ἤδη 400 τέκνα, δισεγγό- νους δηλ. τῆς γραιας. Οἱ δισεγγό- νοι οὗτοι ἔχουσι 300 τέκνα, καὶ τὰ τελευταῖα (ἕκτη γενεὰ) ἔ- χουσιν 80 ἀπογόνους. Ἡ οἰκο- γένεια λοιπὸν τῆς ἀξιόσεβάστου ταύτης γυναικὸς συγκρίεται ἐξ 908 προσώπων· ἐπειδὴ δὲ μετὰ αὐ- τῶν 135 γυναῖκες εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν ἐγκυμοσύνης, οἱ ἀπό- γονοι τῆς γραιας τάχιστα θὰ φθά- σωσι τὸν ἀριθμὸν 1043. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τῆς μᾶμμις των συναθροῦνται ἀπαν- τες οἱ ἀπόγονοί της καὶ συνορτάζουσι.

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΣΙΟΝ ΠΤΗΝΟΝ.

Τὸ παραδείσιον πτηνὸν ἔχει πτέρωμα κεκοσμημένον διὰ λαμ- πρῶν χρωμάτων. Αἱ πτέρυγές του εἶνε μικραὶ, ἀλλὰ τὸ σώμα

(*) Ἰωβ κεφ. 4 ἐδ. 13, 14, 15, 16, 17.

του καλύπτεται ἀπὸ μακρὰ περὰ σχηματίζοντα λοφίαι (panaches).

Τὰ πτηνὰ ταῦτα κατοικοῦσι τὴν Νέαν Γουινέαν, τὰς Μολού- κας ἢ κιναιμωφόρους νήσους καὶ τὰς νήσους τῆς Σόνδας καὶ ταξειδεύουσιν ἀγέληδόν. Ὅσακις δ' ἐγείρεται σφοδρὸς ἄνεμος, τὰ περὰ των συμπλέκονται καὶ τότε εὐκόλως συλλαμβάνονται. Ἐν τῇ πτῆσει παρακολουθοῦσι πιστῶς τὸν βασιλεα αὐτῶν. Ἐὰν δὲ κυνηγὸς τις κατορθώσῃ νὰ φο- νεύσῃ τοῦτον, φονεῖται εὐκόλως καὶ τὴν ἀγέλην ὀλόκληρον, ἢ ἐ- ποία μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βα- σιλέως της μένει ἀκίνητος.

Ἐπειδὴ οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν πτη- νῶν τούτων ξηραθέντων, ἀφοῦ κόψωσι τοὺς πόδας αὐτῶν, κα- τασκευάζουσι ριπίδας καὶ λόφους, δι' ὧν κοσμοῦσι τὰς περικεφαλαί- ας των, ἐντὸς τῶν ζωολογικῶν μουσείων εὐρίσκονται πολλὰ τοι- αῦτα πτηνὰ ἀνευ ποδῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕΘΝΗΚΟΤΟΣ. (Συνέχ. ἀπὸ σελ. 332).

Εἰς τὸ πρόγευμα ἡ δεσποσύνη Ρογήρου δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ τὴν ταραχὴν της ἀπὸ τὸ ὄδυερ- κὲς ὄμμα τῆς μητρός της, ἥτις τὴν ἠρώτησε μετὰ πολλῆς φιλο- στοργίας· ἀλλ' ἡ νεάνις, μὴ θέ- λουσα νὰ φανερώσῃ οὐδὲν εἰσέτι εἰς τὴν μητέρα της, ὑπεξέφυγε τὰς ἐρωτήσεις της διὰ μικροῦ ψεύ- δους, εἰπούσα ὅτι ἦτο ὄλιγον ἀ- διαβητος.

Ἡ κυρία Ρογήρου τὴν ὑπεχρέ- ωσε νὰ ἀναπαυθῇ καὶ νὰ μεῖνῃ ἐν τῷ δωματίῳ της, ἔπει ἐπε- θύμει καὶ ἡ Μελάνια· διότι εἶχεν ἀνάγκην νὰ μεῖνῃ μόνη, ὅπως πα- ραδοθῇ εἰς τὰς μυρίας σκέψεις τὰς πολιορκούσας αὐτήν. Ἡ ἀφε- λῆς αὐτῆ κόρη, ἥς ὁ βίος μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ἦτο ἡ τέρ- φις καὶ συνεχῆς γέλωτος, ἀπώ- λεσεν, ὡς ἐκ μαγείας, τὴν γαλή- νην τῆς καρδίας της. Τὸ ἀγνω- στον ἀπεκαλύπτετο αὐτῇ, καὶ νέος κόσμος ἤρχισε νὰ τῇ παρουσιάζε- ται. Ἦθελε νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὴν κατὰ τῆς ἐνδομύχου ταύτης ταρα- χῆς, ἀλλ' ἀδύνατον! Ὅποτε ἐν τῷ

παρεδέχετο τὴν ταραχὴν ταύτην ὡς καλὸν τι, ἐντούτοις ἐτέρπετο ἐν αὐτῇ.

Περὶ τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ὁ Ἀνατόλιος Δου- βοχέτης ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς θείας του.

Ἡ κυρία Ρογήρου πρὸ μικροῦ εἶχεν ἐξέλθει μόνη πρὸς ἐπί- σκεψιν μίας φίλης της. Ἡ ὑπέρτις εἰδοποίησε τὴν Μελάνιαν περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ εξαδέλφου της.

Αὐτὴ τὸν περιέμενε ἀνυπακόμτως καὶ τὸν ὑπεδέχθη εἰς τὴν αἴθουσαν μετὰ προθυμίας, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀνατόλιος κακῶς μεθρημύνευσε δι' ἑαυτὸν.

Προσεπάθησε θοῶν νὰ ἀρχίσῃ αἰσθηματικὴν συνδιάλεξιν, ἀλλ' ἡ νεάνις τὸν διέκοι με ὕψος εἰρωνικόν.

— Ἡξεύρω, φίλιτα ἐξαδέλφει, τῷ εἶπεν αὐτὴ, εἶτι ἐμάθατε νὰ λέγητε ἀξιόλογα πράγματα ἀλλ' ἐπειδὴ ἀδυνατῶ νὰ ἀκολουθήσω τὸ νῆμα τῶν φιλοφρονήσεών σας, ἄς κάλλιον ἐμοῦ γινώσκετε, φυλάξατε ταύτας, σὰς παρακαλῶ, δι' ἄλληλν περίστασιν.

— Μήπως σὰς ἐλύπησα κατὰ τι, ὡραία μου ἐξαδέλφει;

— Κατ' οὐδέν. Διατί μὲ ἐρωτᾶτε τοῦτο;

— Ἐπειδὴ ἡ ἐπίσκεψίς μου φαίνεται εἶτι δὲν σὰς εἶνε λίαν εὐάρεστος σήμερον.

— Ἀπατάσθε, ἐξαδέλφει μου, ἀπεναντίας χαίρω πολὺ διότι σὰς ἐλέπω.

— Τύχη ἀγαθὴ! ἰδοὺ τουλάχιστον μία καλὴ λέξις.

— Διεσκεδάσατε καλῶς τὴν κυριακὴν εἰς Κομπιένν;

— Ἄ! ἐντελῶς. Ἄν μάλιστα ἦθε καὶ ὑμεῖς ἐκεῖ, ἡ εὐχαριστήσις μου θα ἦτο πλήρης.

— Εἶθε ἀδιόρθωτος, ἐξαδέλφει μου, ἐπικραπίτετε ἀκαταπαύστως εἰς τὸ κακόν σας ἐλάττωμα, τὴν κολακείαν.

— Εἶνε καὶ ὀλίγον ἰδικόν σας ἀράμια, ἐξαδέλφει μου.

— Ἔχετε πολλοὺς φίλους;

— Πλείστους δὲν ἠξεύρω μάλιστα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

— Τοῦτο ἐννοεῖται, ἐπειδὴ εἶθε λίαν γινώσκός. Εἶπατέ μοι, ἐξαδέλφει μου, μεταξὺ τῶν ἀνιερθιμῶν φίλων σας ὑπάρχει τις ἴσως ὀνομαζόμενος Γουστάβος Βουρέλ;

— Γουστάβος Βουρέλ! Τὸν γνωρίζω ἀξιόλογα τὴν κυριακὴν ἡμεθα ἡμῶν εἰς Κομπιένν.

— Ἄ! εἶπεν ἡ Μελανία προδίδουσα τὴν χαρὰν, ἣν ἠσθάνετο, εἶνε ἐκ Παρισίων;

— Οὐχί, εἶνε Μασσακλιώτης ὅστις πρὸ μικροῦ ἐκληρονόμησε δύο περίπου ἑκατομύρια.

Ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ τοὺς Παρισίους καὶ νὰ γνωρίσῃ ὀλίγον τὸν κόσμον ἦλθεν ἐνταῦθα, ἔπου θὰ διατρίψῃ ἐπὶ ὀλίγους μόνον μῆνας εἶνε παροδικὸν πτηνόν. Ἄλλως εἶνε χαρῖεις νέος, εἰ καὶ ὀλίγον μελαγχολικός. Πρὸς δὲ εἶνε εὐειδής, κομψός τοὺς τρόπους, εὐφυής, πεπαιδευμένος, πνευματώδης μάλιστα, ἔπερ δὲν εἶνε μέγα προτέρημα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐλάττωμα τέλος εἶνε εὐγενής κατὰ πάντα, ἐν μόνον ἐλάττωμα ἔχει, εἶτι εἶνε ὀλίγον ἄγριος.

— Ἄ! εἶνε ὀλίγον . . . ἄγριος.

— Ἐπαρχιώτης, ἦδη ἐννοεῖτε.

— Καὶ εἶθε λοιπὸν φίλος του;

— Μάλιστα καὶ πολὺ στενὸς φίλος του. Ἄλλὰ, ἐξαδέλφει μου, γνωρίζετε λοιπὸν τὸν κύριον Βουρέλ;

— Οὐχί, ἔχω μόνον ἀκούσει νὰ ἐμιλῶσι περὶ αὐτοῦ μετὰ πολλῶν ἐπαίνων, καὶ εἶμαι περίεργος νὰ μάθω, ἐὰν ἦγε ἄξιος αὐτῶν.

— Οὐδὲν τοῦτου εὐκολώτερον, ἀπεριήθη ἀπερισκέπτως ὁ κ. Ἀνατόλιος. Θὰ τὸν παρουσιάσω εἰς τὴν κυρίαν μητέρα σας ὡς ἕνα χορευτὴν ἐπὶ πλῆον, ὅπως ἐμψυχόνῃ τὰς μικρὰς ἐσπερίδας μας.

— Εὐχαρίστως. Καὶ τῷ ὄντι διατί πρὸς τοῦτο δὲν μὰς φέρετε ἐνίοτε τινὰς τῶν φίλων σας;

— Θέλω τὸ πράξει, ἀν τοῦτο σὰς εὐχαριστεῖ. — Ἴδου ἡ μήτηρ μου ἔρχεται! δύνασθε νὰ τῇ ζητήσητε τὴν ἀδειαν, ὅπως ὀδηγήσητέ τινὰς τῶν φίλων σας.

— Μαντεύω τὴν ἰδέαν σας, ἐξαδέλφει μου . . . νομίζετε εἶτι μετεχειρίσθη ὑπερβολὰς ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν φίλων μου καὶ θέλετε νὰ μὲ συλλάβητε ψευδόμενον.

— Πιθανόν, ἐξαδέλφει μου.

— Ἐ καλῶς! ἔσον καὶ ἀν ἦθε δύσπιστος, θὰ ἴδῃτε ὅτι ἀληθεύω. — Τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ κυρία Ρογήρου εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐν βλέμμα τῆς Μελανίας ὑπενοήθησαν εἰς τὸν Ἀνατόλιον, τί ἐπεθύμει παρ' αὐτοῦ. Μετὰ συνδιαλέξιν λεπτῶν τιμῶν ὁ νέος μετὰ πολλοῦ κόπου ἐζήτησε παρὰ τῆς θείας του τὴν ἀδειαν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς Auteuil τινὰς τῶν στενῶν φίλων του καὶ ἐνομαστῆ τὸν κ. Γουστάβον Βουρέλ.

Ἡ κυρία Ρογήρου ἀνεσκήρτησεν ἀκούσασα τὸ ὄνομα τοῦτου, ὠχρίασεν ὀλίγον, ἐταράχθη καὶ τέλος ἀπεκρίθη μετὰ συγκινήσεως.

— Καλῶς νὰ ἔλθῃ ὁ νέος οὗτος.

Τὴν δεκάτην ὥραν τῆς πρωίας, ἐν ᾧ ὁ Γουστάβος Βουρέλ ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ, δύο ἐλαργοὶ κύριοι ἠκούσθησαν ἐπὶ τῆς θύρας. Ἡνέωξε καὶ ἐξεπλήξθη τὰ μέγιστα ἀναγνωρίσας τὸν Ἀνατόλιον Δουβουζέτην.

— Μέλτετε νὰ ἐξέλθητε; ἔχετε κατεπεύγουσαν ὑπόθεσιν ἴσως; ἠρώτησεν ὁ τελευταίος.

— Ἐξηρχόμην τῷ ὄντι διασκεδάσεως χάριν, ἀλλ' οὐδὲν με καλεῖ ἐκτός. Καθίτατε, κύριε, καὶ εἶπατέ μοι, σὰς παρακαλῶ, εἰς τί χρωστώ τὴν τιμὴν τῆς ἐπισκέψεώς σας.

— Θεέ μου, εἶνε ὀλόκληρος ἱστορία. Ἐν πρώτοις, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἀνατόλιος, ἐπεθύμου νὰ μάθω, ἀν διεθέσατε τὰς μετὰ μεσημέριαν ὥρας σας;

— Οὐχί ἀκόμη. Ἠρχισα νὰ βαρύνωμαι τὰς προσκλήσεις, δὲν ἐξουσιάζω πλέον ἑμαυτὸν. Ὅθεν ἀπεράσισα κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐν Παρισίαις διαμονῆς μου νὰ φυλάττω δι' ἑμαυτὸν τουλάχιστον τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, τὰς ἑποίας νὰ διαθέτω κατ' ἄρεσκειαν.

— Ἐπράξατε λίαν φρονίμως ἀλλ' ἔσον διὰ σήμερον ἡ ἀποφασίς σας ἀντίκειται εἰς τὴν ἐλευσίαν μου, ἐπειδὴ ἠρχόμην ἀκριβῶς νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ δεχθῆτε νέαν πρόσκλησιν. Ὁ Γουστάβος Βουρέλ ἔκαμε κίνησιν, ἥτις δὲν διέφυγε τὸν Ἀνατόλιον.

— Ἐκπλήττεσθε ἀναμφιβόλως, ἐπανέλαθεν ὁ Ἀνατόλιος, εἰς ἐλυπηθῆ σφόδρα, διότι ἐράνη λίαν μεγάλουχος πρὸς τὴν ἐξαδέλφειν του καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν θείαν του. Ὁμολογῶ, προσέθηκεν, εἶτι ἡ ἐκπλήξις σας εἶνε φυσική.

— Καὶ πῶθεν ἡ πρὸς ἐμὲ αὐτὴ πρόσκλησις; ἠρώτησεν ὁ Γουστάβος.

— Ἀπὸ μέρους δύο θελακτικωτάτων κυριῶν, τῆς θείας μου καὶ τῆς ἐξαδέλφεις μου, τῆς κυρίας καὶ δεσποσύνης Ρογήρου. Ἀκούσας τὸ ὄνομα τῆς κ. Ρογήρου ὁ Γουστάβος ἐταράχθη.

— Ἡ πρόσκλησις αὐτὴ εἶνε ἀναμφιβόλως ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιστολῆς, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ἀλλὰ πῶς αἰ κυρία αὐταὶ ἠδυνή-

θησαν νὰ τὴν ἀποδώσω εἰς ἐμέ, οὐτινος ἠγγύου καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν;

— Δὲν ἀποκρίνεσθε, φίλιτα κύριε Βουρέλ! θὰ ἔχω ἄρα γε τὴν ἀτυχίαν τοῦ νὰ λάβω ἀρηγητικὴν ἀπάντησιν;

— Συγγνωτέ μοι, ἀγαπητέ κύριε Δουβουζέτα! ἀλλὰ δὲν βλέπω ὑπὸ τίνα τίτλον δύναμαι νὰ σὰς συνοδεύσω εἰς τὴν οἰκογένειαν σας.

— Σὰς ζητῶ συγγνώμην, ἀν ἐτόλμησα νὰ σὰς ἀποκαλέσω φίλον μου.

— Σὰς συγχωρῶ ἐξ ὀλης καρδίας ἐπεθύμου μόνον νὰ ἐννοήσω.

— Δὲν ἐννοεῖτε; εἶπεν ὁ κύριος Δουβουζέτης πρὸς τὸν Γουστάβον Βουρέλ . . . Καὶ ἐν τούτοις οὐδὲν ἀπλοῦστερον τοῦτου. Αἱ κυρία αὐταὶ, αἵτινες ζῶσι μεμονωμένοι, μοὶ ἐξεφράσθησαν εἶτι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐμψυχώσωσι ὀλίγον τὴν μόνωσιν των, καὶ μὲ παρεκάλεσαν νὰ ταῖς παρουσιάσω ἐπὶ τούτῳ μερικὸς φίλους μου. Ἐτόλμησα νὰ κατατάξω καὶ ὑμᾶς μεταξὺ ἐκείνων, πρὸς οὓς ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἀπονέμω τὸν τίτλον τοῦ φίλου. Καθαρὰ ματαιότης ἐκ μέρους μου, προσέθηκε χαριέντως ὁ Ἀνατόλιος ἐντούτοις μόλις ἐπρόφερα τὸ ὄνομα ὑμῶν, καὶ ἀσμενέστατα παρεδέχθησαν τὴν πρότασιν μου. Ὡς φαίνεται, αἱ κυρία αὐταὶ ἤκουσαν νὰ ὀμιλῶσι περὶ ὑμῶν μετὰ πλείστων ἐπαίνων.

— Ἄ! εἶπεν ὁ Γουστάβος, ὅστις ἤκουε μετὰ μεγάλης προσοχῆς.

— Ἐγὼ αὐτός, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἀνατόλιος, εἶπεν περὶ ὑμῶν πᾶν εἶτι καλὸν φρονῶ.

— Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν καλὸσύνην σας.

— Εἶπεν τὴν ἀληθειαν. Δὲν συνεθίζω ἄλλως νὰ σπαταλῶ τοὺς ἐπαίνους μου ἐν συντόμῳ ὑπεσχέθη νὰ σὰς ὀδηγήσω πρὸς αὐτάς. Θὰ δυνηθῶ ἄραγε νὰ τῆρῶσω τὴν ὑπόσχεσιν μου;

— Μάλιστα, ἀγαπητέ κύριε Ἀνατόλιε. Παραδέχομαι τὴν πρόσκλησιν σας μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ σὰς εὐχαριστήσω.

— Πότε; — Καὶ σήμερον ἀν ἀγαπάτε.

Ἄν ἀγαπῶ! . . . βεβαίως . . . εἰς τὴν μίαν ὥραν μετὰ μεσημέριαν θὰ ἔλθω νὰ σὰς συνοδεύσω. Θὰ ἦσθε ἐνταῦθα;

— Ἔχετε ὑποθέσεις μέχρι τῆς μιᾶς;

— Οὐδέποτε ἔχω ὑποθέσεις.

— Τότε ἔλθετε νὰ συμπρογευματίσωμεν εἰς τὸ ἀγγλικὸν καφενεῖον, καὶ τοιουτοτρόπως δὲν θὰ λάβωμεν ἀνάγκην νὰ ἀναζητηθῶμεν.

— Ἔχετε δίκαιον εὐχαρίστως δέχομαι.

Οἱ δύο νέοι ἐξῆλθον μετὰ τὰς λέξεις ταύτας καὶ διηθύνθησαν πρὸς τὰς δειροστοιχίας.

Κατὰ τὰς δύο μετὰ μεσημέριαν ἀφίχθησαν εἰς Auteuil, παρὰ τῇ κυρίᾳ Ρογήρου. Ἡ Λουίζα τοὺς εἰσήγαγεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἀμέσως ἔδραμε νὰ εἰδοποιήσῃ τὰς κυρίας τῆς.

Ἡ κυρία Ρογήρου καὶ ἡ Μελανία ἐπεριδιάβαζον εἰς τὸν μικρὸν τῶν κήπων.

Ὁ κύριος Ἀνατόλιος ἦλθεν, εἶπεν ἡ Λουίζα εἰς τὴν κυρίαν Ρογήρου, συνοδευόμενος ὑφ' ἐνὸς φίλου του.

Προσέθηκε δὲ ἡρέμα εἰς τὴν οὓς τῆς Μελανίας:

— Εἶνε ὁ νέος, ὅστις ἐκόμισε τὴν ἐπιστολήν. (Ἀκολουθεῖ).

Ἀσμάτιον δι' ἐξετάσεις.

Δεῦτε, παῖδες ἡμεῖς τῶν γραμμάτων, ἡ κοινὴ τῶν Ἑλλήνων ἐλπὶς, μελωδῆσωμεν φθόγγους ἀσμάτων ἦλθ' ἡ ὥρα ἡμέρας σεπτῆς.

Δεῦτε, τέκνα μητρὸς σελασφόρου, νεαρά τῶν μουσῶν γενεᾶ, προχωρῶμεν ἰδοὺ, λαμπροφόρου ἑορτῆς ἡ αὐγὴ μειδιᾷ.

Τῆς Ἑλλάδος προβαίνει σκιρτῶσα θαυρηφόρος ἡ θεία σκιά, ὀλίβει περίξ ἡμᾶς καλὴ, γελῶσα, τέκνα! κράζει, ἐλπὶς μου! βῆ.

Μύρτους, δάφνας αὐτὴ ἐτοιμάζει καὶ τὸ μέλλον ἡμῶν εὐλογεῖ, εὐρανὸθεν ἡμᾶς ἀγαίνει καὶ πληροῦτ' ἀρωμάτων ἡ γῆ.

Χερὸς αὐθις μουσῶν ἀοράτως ἐν τῷ μέσῳ μυρίων φανῶν θεῶν τώρα κατέρχεται κράτος, τὸν εὐρὺν διατρέχ' οὐρανόν.

Τοῦ Ἥλιου ταχὺς διαβαίνει τὸν πολύφωτον μέγαν πυρσόν, πρὸς τὴν γῆν προχωρεῖ, καταβαίνει καὶ τὸν θεῖον ὄρα Περικτῶν.

Τῆς Ἑλλάδος πατεῖ τὰ ἐδάφη κ' ἡ τοῦ σκότους ἐκλείπει σιγή, τῶν προγόνων σκιρτῶσιν οἱ τάφοι καὶ ἡ περίξ ταράττεται γῆ.

Καιρὸς δθεν τὸν νεῦν τῆν καρδίαν πρὸς τὴν μίαν καὶ μόνην Ἀρχὴν ἀνατείνωμεν πάντες καὶ μίαν συνωδήσωμεν ταύτην εὐχίν.

Ἦ πηγὴ ἀνενώτου σοφίας καὶ τῶν πάντων σοφῆ πλαστουργεία, μὴ τὸ πνεῦμα τῆς σῆς ἀληθείας ἀφ' ἡμῶν ἀντανέλης, Θεέ!

Ἐπὶ Γ. Αὐγουστίδου.

Συγκινητικόν γεγονός.

Ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν Πράγῃ νεάνις τις, ἥτις πρὸ ἰκανοῦ χρόνου ἐκέκτητο ὠραῖον κανάριον, ὅπερ εἰδείκνυε πρὸς τὴν κυρίαν του ζωηροτάτην συμπάθειαν. Ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ θανάτου τῆς νέας οἱ συγγενεῖς αὐτῆς παρετήρησαν διὰ τὸ πτηνὸν εὐρίσκετο ἐν μεγάλη ταρχῇ μετὰ τὸν θάνατον δ' αὐτῆς ἐξήλθε τοῦ κλωβίου, ὅπερ συνήθως ἔμεινε ἀνοιχτόν, καὶ ἐπετάσθη ἐπὶ τῆς κλίνης παρὰ τὴν κεφαλὴν τῆς ἀποθανούσης· καὶ τοὶ δὲ διωχθὲν πολλάκις ἐκείθεν, ἐπανήρχετο καὶ πάλιν ἀποποιούμενον πᾶσαν τροφήν. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ γείνη ἡ ἐκφορά τῆς νέας, εὗρον τὸ μικρὸν πτηνὸν ἄπλου παρ' αὐτῆ. Ὅθεν διὰ τὴν τοσαύτην του ἀρροσίωσιν οἱ συγγενεῖς τῆς νέας ἐπέτρεψαν νὰ τεθῆ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κιβωτίου καὶ νὰ ἐνταφιασθῆ μετὰ τῆς προσφιλοῦς αὐτῆ κυρίας.

ΛΥΣΕΙΣ.

[Τοῦ ἐν σελ. 288 καὶ 320 προβλήματος οὐδεὶς ἔτι ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν λύσιν. Ὅθεν ἀναμένοντες αὐτὴν, καθιστώμεν προσεκτικωτέρους τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας.

Τοῦ 9ου λογογράφου.

« Ἡ καθαριότης εἶνε φύλαξ τῆς υγείας καὶ τοῦ σώματος στολή »
Ἰπὸ τῶν κυρίων Γ. Κ. Ὑπερίδου καὶ Γ. Λυτζεροπούλου (ἐκ Σμύρνης), Ι. Δ. Μανώλη, Ν. Ἀναστασιάδου καὶ Α. Τσουμβανέλη (ἐκ Κων)πόλεως), Γ. Χριστοπούλου καὶ Γ. Ἐλευθεριάδου (ἐκ Σάμου).

Τοῦ 4ου αἰνίγματος.

« Ψαρά, Ἀραψ, Ψάρ, ἀρά.»

Γ Ἰπὸ τῶν κυρίων Γ. Κ. Ὑπερίδου (ἐκ Σμύρνης), Γ. Χριστοπούλου, Γ. Ἐλευθεριάδου καὶ Μιχ. Ι. Πρωτόπαπα (ἐκ Σάμου), Δ. Κούτζη (ἐκ Μαγνησίας) καὶ Ι. Δ. Μανώλη (ἐκ Κων)πόλεως).

Τοῦ 10ου γρίφου.

« Πάντα ἐπὶ γῆς φθειρόνται.»

Ἰπὸ τῶν κυρίων Γ. Ἐλευθεριάδου, Μιχ. Ι. Πρωτόπαπα καὶ Γ. Χριστοπούλου (ἐκ Σάμου) Ι. Δ. Μανώλη, Ν. Ἀναστασιάδου,

Α. Τσουμβανέλη Γ. Δημητρίου (ἐκ Κων)πόλεως, καὶ Γ. Κ. Ὑπερίδου (ἐκ Σμύρνης).

Πρόβλημα.

Κρατῶν τις εἰς τὰς χεῖράς του κόκκους σίτου, εἶπεν ἂν βάλλω 32 κόκκους εἰς τὴν δεξιάν μου χεῖρα, ὁ ἀριθμὸς δλων τῶν ἐν αὐτῇ κόκκων θὰ ἦγε ὁ ἡμισυς τοῦ ἐν τῇ ἀριστερᾷ. Ἄν τοὺς βάλλω ἄλλω εἰς τὴν ἀριστεράν, τότε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ κόκκων θὰ εὐρεθῆ τριπλάσιος τοῦ ἄλλου. Πόσους κόκκους ἐκράτει εἰς ἐκάστην χεῖρα;

Γ. Κ. Ὑ.

Λογογράφος 10ος.

Ἄρα: τί δέκα; νί θὰ νύ τι σοῦ κα κωλεῖται.

Κ. Λυτζεροπούλος.

Κλείς Β' (α)

506 ντ240μκρ 4240μτρ 4η624φ 4φηζ596
7τ2 1τρντ2 μ4ζη24566 7τ9φ 4φηζ5ηφ ψδρν596
566 α6κ2 14η λ4247τ2 5ηφ 7τ9φ λ2κ7τ9φ μ4θηαε
7κ2 9π403η2 7τ9 φ9π427τφ 566 ψη4η62ηαε
Ζ4τ9φ 14η πτζη759ν474 λ4 π2η36 5ηφ 7τ 4ην4
52 ντ2τ2 52 4πτ 7κφ οκρ 42 4πτφ705ε6 υ5ήνν4
14η φρνπ4φ4 7τ9 φ9ηπα27τφ κ 743ηφ λ4 51ζ5ηεκ
φ7ηονκ2 4πτ 74φ μ5ηθ4φ ντ9 7τ φ1κπ7θτ2 542 ζ5ηεκ.
Ι. Δ. Μανώλης.

Αἰνίγμα 11ον.

Περίξ ἐμοῦ θλίψις πολλή, μακράν μου ἡ φαιδρότης,
καὶ πᾶς ἐμὲ παρατηρῶν φωνάζει. . . ματαιότης!
Μ' ἀπέκοψας τὴν κεφαλὴν; ἄλλοιως ὅποια!
ἀντὶ πικρᾶς καὶ θλιθερᾶς καθίσταμαι γλυκεῖα.
Καὶ ἂν ὡς δῶρον φυσικὸν μ' ἀπέκτησε νεάνις,
βλέπων αὐτὴν, καὶ λογικὸν καὶ τὰς αἰσθήσεις χάνεις.
Σ. Σ.

(α) Τῷ λύσονται τὴν κλεῖδα δωρεῖται ἐκάστῳ τὸ δσον εὐπω ἐκδιδόμενον δρᾶμα «Μενέλαος καὶ Δωροθέα» παρὰ τοῦ ἴδιου.

Γρίφος 11ος.

